

DE ONDERWIJSVISITATIE

Vroedkunde

Een evaluatie van de kwaliteit van de professioneel gerichte bachelor in de Vroedkunde aan de Arteveldehogeschool, de Erasmushogeschool Brussel, de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven, de Katholieke Hogeschool Vives Noord en de Katholieke Hogeschool Vives Zuid.

www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Brussel - januari 2014

vluhr

**DE ONDERWIJSVISITATIE
VROEDKUNDE**

Een gedrukte versie van dit rapport kan tegen betaling bekomen worden bij de Cel Kwaliteitszorg.

Ravensteingalerij 27
1000 Brussel
T +32 (0)2 792 55 00
F +32(0)2 211 41 99
kwaliteitszorg@vluhr.be

Het rapport is elektronisch beschikbaar op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

Wettelijk depot: D/2014/12.784/5

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN HET BESTUURSCOMITÉ KWALITEITSZORG

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie Vroedkunde. Deze visitatiecommissie brengt met dit rapport verslag uit over haar evaluatie van de professioneel gerichte bacheloropleidingen Vroedkunde aan de Vlaamse hogescholen. Daarbij geeft zij toelichting bij de oordelen en aanbevelingen die resulteren uit het kwaliteitsonderzoek dat zij heeft verricht bij de bezochte opleidingen. Dit initiatief kadert in de opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) betreffende de externe kwaliteitszorg in het Vlaamse hoger onderwijs.

Het visitatierapport is in de eerste plaats bedoeld voor de betrokken opleidingen. Daarnaast wil het rapport aan de maatschappij objectieve informatie verschaffen over de kwaliteit van de geëvalueerde opleidingen. Daarom is het visitatierapport ook op de webstek van de VLUHR publiek gemaakt.

Dit visitatierapport geeft een momentopname weer van de betrokken opleidingen en vertegenwoordigt daarmee slechts één fase in het proces van blijvende zorg voor onderwijskwaliteit. Immers, al na korte tijd kunnen de opleidingen gewijzigd zijn, al dan niet als reactie op de oordelen en aanbevelingen van de visitatiecommissie.

Graag dank ik namens het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van de VLUHR de voorzitter en de leden van de visitatiecommissie voor de bestede tijd alsook voor de deskundigheid waarmee zij hun opdracht hebben uitgevoerd. De visitatie was ook enkel mogelijk dankzij de inzet van velen die binnen de opleidingen betrokken waren. Ook hen willen wij daarvoor onze erkentelijkheid betuigen.

Hopelijk ervaren elk van de opleidingen dit rapport als een kritische weerspiegeling van hun inspanningen en als een bijkomende stimulans om de kwaliteit van het onderwijs in hun opleiding te verbeteren.

Nik Heerens

Voorzitter Bestuurscomité Kwaliteitszorg

VOORWOORD VAN DE VOORZITTER VAN DE VISITATIECOMMISSIE

Voor u ligt het rapport van de visitatiecommissie van vijf van de elf Vlaamse Voedkunde opleidingen, namelijk de opleidingen van de Katholieke Hogeschool Vives Noord en de Katholieke Hogeschool Vives Zuid, de Katholieke hogeschool Sint-Lieven, de Arteveldehogeschool te Gent en de Erasmushogeschool Brussel. Het rapport is in opdracht van VLUHR opgesteld om inzicht te bieden in de kwaliteit van de genoemde opleidingen.

Voor ons, leden van de visitatiecommissie, was het een eervolle opdracht om als 'critical friends' in de broedstoof van de opleidingen te mogen kijken en te mogen oordelen over de kwaliteit. Naast oordelen was er ook sprake van ervaren, want ook voor ons was het leerzaam om in gesprek te zijn over de diverse opvattingen over en invulling van de competenties, stages, leervormen, opdrachten, toetsen, onderzoeken en alles dat bij het opleiden van voedkunde-studenten komt kijken.

Dit rapport heeft alleen tot stand kunnen komen dankzij de wijsheid en inzet van velen voor wie wij hier dan ook onze erkentelijkheid willen betuigen. Onze dank gaat in eerste instantie uit naar alle betrokkenen, medewerkers, studenten, alumni en mentoren van de opleidingen die wij hebben gevisiteerd. Zij hebben hun trots, hun zorgen en hun ambities openhartig met ons gedeeld en ons daarmee zicht geboden op het functioneren van hun opleiding. Ook de hartelijke ontvangst en de goede verzorging van de commissie op alle locaties is door ons zeer gewaardeerd.

Onze dank gaat ook naar de projectbegeleider van de VLUHR, Evelien Vandenhoutte, voor haar organisatie, tijdsbewaking, aansporing van de commissie waar nodig en het vele schrijfwerk. Met Nederlanders in de commissie moest zij regelmatig zorgen voor vertalingen en informatie over gebruiken en gewoontes in Vlaanderen. Ook dat onderdeel van dit proces was voor ons als commissie en voor mij persoonlijk zeer leerzaam.

Uiteraard omvat het visitatierapport naast waardering en lof ook kritische opmerkingen en adviezen tot verbetering. Wij hopen dat dit geen afbreuk doet aan de opbouwende intentie van een visitatie. Als commissie kijken wij in ieder geval unaniem terug op een zeer leerzame periode, die zowel binnen de commissie als met de opleidingen werd gekenmerkt door een goede en prettige samenwerking. Wij hopen dat dit voldoende weerklinkt in ons rapport en dat mede daardoor het voedkunde-onderwijs in Vlaanderen zich verder kan ontwikkelen op de ingeslagen weg.

Namens de visitatiecommissie,

Marion van Harn,

MEM voorzitter van commissie 1

Voorwoord van de voorzitter van het Bestuurscomité Kwaliteitszorg	3
--	---

Voorwoord van de voorzitter van de visitatiecommissie	5
--	---

DEEL 1 ALGEMEEN DEEL

Hoofdstuk I	De onderwijsvisitatie Vroedkunde	13
Hoofdstuk II	Algemene beschouwingen	21
Hoofdstuk III	De opleidingen Vroedkunde in vergelijkend perspectief	29
Hoofdstuk IV	Tabel met scores	41

DEEL 2 OPLEIDINGSRAPPORT EN SAMENVATTING

I	Arteveldehogeschool	47
	- Bachelor in de Vroedkunde	
II.	Erasmushogeschool Brussel	75
	- Bachelor in de Vroedkunde	
III.	Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	105
	- Bachelor in de Vroedkunde	
IV.	Katholieke Hogeschool Vives Noord	135
	- Bachelor in de Vroedkunde	
V.	Katholieke Hogeschool Vives Zuid	167
	- Bachelor in de Vroedkunde	

BIJLAGE

Bijlage 1	Personalialia van de leden van de visitatiecommissie	199
------------------	--	-----

VERIFIEERBARE FEITEN¹

Algemeen

Hoofdstuk I Bezoekschema

Per instelling

Hoofdstuk II Bijlagen bij opleidingsrapport Vroedkunde van de Arteveldehogeschool

- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

Hoofdstuk III Bijlagen bij opleidingsrapport Vroedkunde van de Erasmushogeschool Brussel

- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal

¹ De verifieerbare feiten voor de visitatie vroedkunde zijn terug te vinden op www.vluhr.be/kwaliteitszorg

aantal studenten

- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

Hoofdstuk IV Bijlagen bij opleidingsrapport Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven

- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

Hoofdstuk V Bijlagen bij opleidingsrapport Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Vives Noord

- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel

- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

Hoofdstuk VI Bijlagen bij opleidingsrapport Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Vives Zuid

- Lijst met de opleidingsspecifieke leerresultaten in relatie tot de gevalideerde domeinspecifieke leerresultaten opgesteld volgens de handleiding van de VLUHR, indien beschikbaar, en/of in relatie tot de Vlaamse Kwalificatiestructuur
- Schematisch programmaoverzicht met vermelding van het aantal studiepunten per opleidingsonderdeel
- Omvang van het ingezette personeel in VTE, ingedeeld naar categorie van aanstelling
- Instroomgegevens, doorstroomgegevens en totaal aantal studenten
- De studieduur tot het behalen van het diploma per instromende cohorte en de gemiddelde studieduur per afstuderende cohorte
- Overzicht van de belangrijkste activiteiten van de opleiding met betrekking tot internationalisering conform de visie van de opleiding, met minimaal de mobiliteit op basis van internationaal aanvaarde definities

DEEL 1

Algemeen deel

HOOFDSTUK I

De onderwijsvisitatie Vroedkunde

1 INLEIDING

In dit rapport brengt de visitatiecommissie Vroedkunde verslag uit van haar bevindingen over de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde die zij in het voorjaar 2013, in opdracht van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR), heeft bezocht.

Dit initiatief kadert, conform de decretale opdracht, in de werkzaamheden van de VLUHR met betrekking tot de organisatie en uitvoering van de externe beoordelingen van het onderwijs aan de Vlaamse universiteiten, hogescholen en andere ambtshalve geregistreerde instellingen.

2 DE BETROKKEN OPLEIDINGEN

De opleiding Vroedkunde wordt door 11 instellingen aangeboden. Bij de visitatie van de opleidingen werden twee parallele commissies betrokken. Dit visitatierapport geeft de bevindingen weer van een parallele commissie.

Ingevolge haar opdracht heeft deze parallele commissie de opleiding Vroedkunde van de volgende instellingen bezocht:

- Katholieke Hogeschool Vives Noord van 21–22 maart 2013
- Katholieke Hogeschool Sint-Lieven van 28–29 maart 2013

- Katholieke Hogeschool Vives Zuid van 18–19 april 2013
- Arteveldehogeschool van 24–25 april 2013
- Erasmushogeschool Brussel van 29–30 mei 2013

3 DE VISITATIECOMMISSIE

3.1 Samenstelling

De samenstelling van de commissie Vroedkunde werd bekrachtigd door de het Bestuurscomité Kwaliteitszorg van 23 november 2012, 18 januari 2013, 8 februari 2013 en 15 maart 2013. De samenstelling van de visitatiecommissie kreeg op 29 januari 2013, 19 februari 2013 en 19 maart 2013 een positief advies van de NVAO. De commissie werd vervolgens door het Bestuurscomité van de VLUHR ingesteld bij besluit van 6 mei 2013.

De visitatiecommissie heeft de volgende samenstelling:

- Voorzitter
 - Mevr. **Marion Van Harn**, onderwijsmanager van de bacheloropleiding Verloskunde van de Verloskunde Academie Rotterdam (onderdeel van de Hogeschool Rotterdam) en lid van het managementteam van het Instituut voor Gezondheid van de Hogeschool Rotterdam
- Domeindeskundige leden
 - Mevr. **Bernadette Bijmens**, hoofdvroedvrouw in het bevallingskwartier van het Universitair Ziekenhuis Leuven en voorzitter van werkgroep hoofdvroedvrouwen van de Vlaamse Organisatie van Vroedvrouwen (VLOV).
 - Mevr. **Martha Dorothea (Moenie) Van der Kleyn**, opleidingshoofd Vroedkunde aan de Fachhochschule Joanneum, Graz, Oostenrijk (voor het bezoek aan de Katholieke Hogeschool Vives Zuid).
 - De opleiding Vroedkunde van de Erasmushogeschool exploreert de mogelijkheid van teacher-exchange met de opleiding Vroedkunde aan de Fachhochschule Joanneum. Daarom kwam zij niet in aanmerking voor de beoordeling van en het bezoek aan de Erasmushogeschool Brussel.
 - Mevr. **Micha Morak**, vroedvrouw bij de duopraktijk Wonderbaar en deeltijds werkzaam als vroedvrouw bij gynaecologiepraktijk te Beveren (voor de bezoeken aan de Katholieke Hogeschool Vives Noord, de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven, de Arteveldehogeschool en de Erasmushogeschool Brussel).

- Onderwijskundig lid
 - Mevr. **Letty Annijas**, onderwijskundige bij de Hogeschool Rotterdam in de opleiding Verloskunde , Verloskunde Academie Rotterdam (tot 27 augustus 2012) en vanaf 28 augustus 2012 onderwijskundige bij de opleiding Medisch Hulpverlener aan de Hogeschool Rotterdam, en onderwijskundig beoordelaar bij SANA, Stichting Accreditatie Nascholing Apotheek-medewerkers.

- Student-lid
 - Mevr. **Elke Deboosere**, studente Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Leuven (voor de bezoeken aan de Katholieke Hogeschool Vives Zuid, de Arteveldehogeschool en de Erasmushogeschool Brussel)
 - Mevr. **Farah Braeckman**, studente Verpleegkunde aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (voor het bezoek aan de Katholieke Hogeschool Vives Noord)
 - Dhr. **Reinout Van Zandycke**, student Communicatiemanagement aan de Hogeschool West-Vlaanderen (voor het bezoek aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven)

Mevr. **Evelien Vandenhaute**, stafmedewerker kwaliteitszorg verbonden aan de Cel Kwaliteitszorg van Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad, trad op als projectbegeleider en secretaris van deze visitatie.

Voor korte curricula vitae van de commissieleden wordt verwezen naar bijlage 1.

3.2 Taakomschrijving

Van de visitatiecommissie wordt verwacht dat zij:

- gemotiveerde en onderbouwde oordelen geeft over de opleiding aan de hand van het beoordelingskader.
- aanbevelingen formuleert om waar mogelijk te komen tot kwaliteitsverbetering, en wanneer van toepassing haar bevindingen over de verschillende opleidingen binnen eenzelfde cluster vergelijkenderwijs weergeeft.
- de bredere samenleving informeert over haar bevindingen.

3.3 Werkwijze

3.3.1 Voorbereiding

Ter voorbereiding van de visitatie werd aan de instelling gevraagd een uitgebreid zelfevaluatierapport op te stellen. De Cel Kwaliteitszorg van de VLUHR heeft hiervoor een visitatieprotocol ter beschikking gesteld, waarin de verwachtingen ten aanzien van de inhoud van het zelfevaluatierapport uitgebreid zijn beschreven. Het zelfevaluatierapport volgt de opbouw van het accreditatiekader.

De commissie ontving het zelfevaluatierapport enkele maanden voor het eigenlijke bezoek, waardoor zij de gelegenheid kreeg dit document vooraf zorgvuldig te bestuderen en het bezoek grondig voor te bereiden. De commissieleden werden bovendien verzocht om elk een tweetal bachelorproeven/eindwerken grondig door te nemen vooraleer het bezoek plaatsvond.

De commissie hield haar installatievergadering op 4 februari 2013. Op dat ogenblik hadden de commissieleden het visitatieprotocol en het zelfevaluatierapport reeds in hun bezit. Tijdens deze vergadering werden de commissieleden verder ingelicht over het visitatieproces en hebben zij zich concreet voorbereid op het af te leggen bezoek. Bijzondere aandacht is besteed aan een eenduidige toepassing van het beoordelingskader en het visitatieprotocol. Verder werd het programma van het bezoek overlopen (zie *bezoekschema*) en werd een eerste bespreking gewijd aan het zelfevaluatierapport.

3.3.2 Bezoek aan de instelling

Tijdens het in situ bezoek aan de instelling heeft de commissie gesprekken kunnen voeren met de verschillende betrokkenen bij de opleiding. Het bezoekschema voorzag gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de studenten, de docenten, de alumni, het werkveld en de opleidingsgebonden ondersteuners. De gesprekken die de commissie heeft gevoerd, waren openhartig en verhelderend en vormden een goede aanvulling bij de lectuur van het zelfevaluatierapport.

Daarnaast werd een bezoek aan de faciliteiten (inclusief mediatheek, leslokalen en vaardigheidslokalen) ingepland. Ten slotte was er een spreekuur waarop de commissie bijkomend leden van de opleiding kon uitnodigen of waarop personen op een vertrouwelijke wijze door de commissie konden worden gehoord.

Ook werd aan de instelling gevraagd – als een derde bron van informatie – om een aantal documenten ter inzage te leggen ten behoeve van de commissie. De documenten die ter inzage van de commissie werden gelegd, waren onder andere: verslagen van overleg in relevante commissies/organen, een representatieve selectie van handboeken/studiemateriaal, indicaties van de competenties van het personeel, de toets- en evaluatieopgaven waarvan de commissie heeft aangeven dat zij die tijdens het bezoek wenst in te kijken en een bijkomend aantal afstudeerwerken. Daar waar de commissie het noodzakelijk achtte heeft zij bijkomende informatie opgevraagd tijdens het bezoek om haar oordeel goed te kunnen onderbouwen.

Aan het einde van het bezoek werden, na intern beraad van de commissie, de voorlopige bevindingen mondeling aan de gevisiteerde opleiding meegedeeld.

3.3.3 Rapportering

Als laatste stap in het visitatieproces heeft de visitatiecommissie per generieke kwaliteitswaarborg haar bevindingen, overwegingen, het oordeel en verbeteruggesties geformuleerd. Een overzicht van de verbeteruggesties die de commissie doet ten aanzien van de opleiding is achteraan bij het rapport opgenomen.

De opleidingsverantwoordelijken van de betrokken opleiding werden in de gelegenheid gesteld om op het concept van het rapport te reageren alvorens de tekst ervan definitief werd vastgelegd.

3.3.4. Overleg tussen de parallelle commissies

In verschillende fasen van de samenstelling en de uitvoering van hun opdracht hebben de voorzitters van de parallelle commissies overleg gepleegd over de aard en wijze van uitvoering van de evaluaties. Tijdens de fase van de voorbereiding van de bezoeken, alsook tijdens de redactiefase zijn op ankermomenten in het proces overlegvergaderingen gehouden tussen de twee voorzitters en de projectbegeleiders, teneinde de consistentie en gelijkaardige beoordeling van de opleidingen binnen de twee parallelle commissies te bespreken en op elkaar af te stemmen. De voorzitters van beide parallelle commissies opteerden ervoor om gemeenschappelijke algemene beschouwingen op te stellen. Dit neemt niet weg dat finaal, de parallelle commissies, onder aansturing van hun respectievelijke voorzitter, een eigenstandig oordeel hebben uitgesproken over de kwaliteit van de door hen beoordeelde opleidingen, omdat ook slechts de betreffende paral-

lelle commissie zich een volledig beeld heeft gevormd over alle aspecten die meegenomen worden bij de beoordeling van de individuele opleiding.

3.3.5. afstemming binnen de (parallele) commissie

Om de aansluiting en aanpak van beide domeindeskundigen Micha Morak en Moenie Van der Kleyn te waarborgen, zijn de commissieleden voor, tijdens en na de bezoeken waaraan zij deelnamen, gebriefd. Bij de redactievergadering na de bezoeken, waren beide commissieleden aanwezig. Zo konden de aandachtspunten van beide commissieleden op elkaar worden afgestemd, om de gelijkaardige beoordeling van de vijf gevisiteerde opleidingen te waarborgen.

HOOFDSTUK II

Algemene beschouwingen van de commissie

In dit algemene deel willen de commissies die de opleidingen gevisiteerd hebben een aantal aspecten eruit lichten die voor alle opleidingen gelden. Het betreft hier meer overkoepelende opmerkingen.

Focus op vroedkunde

Alle opleidingen Vroedkunde worden georganiseerd in hogescholen/departementen waaraan ook een opleiding Verpleegkunde verbonden is. De beide visitatiecommissies die gezamenlijk de 10 Vlaamse Vroedkunde opleidingen hebben bezocht kunnen tevreden constateren dat alle opleidingen zich als een volwaardige bachelor Vroedkunde profileren.

Kijkend naar de aanbevelingen die gedaan zijn in die visitatieronde zijn beide commissies van mening dat er sindsdien veel werk is verzet door de opleidingen. De aanbevelingen van vorige commissies zijn over het algemeen goed opgevolgd, door sommige opleidingen weliswaar iets voortvarender en ingrijpender dan door andere, maar geconstateerd kan worden dat de opleidingen Vroedkunde de afgelopen jaren een grote kwaliteitsstap voorwaarts gemaakt hebben.

In het voorgaande visitatierapport van februari 2007 betrof een constatering van de visitatiecommissie “Steunend op de Europese regelgeving meent zij dat het verpleegkundig aspect van de opleiding moet beperkt blijven tot de van de verpleegkunde met als doelgroep de verpleging van vrouwen met gynaecologische en obstetrische pathologie. Op deze manier

ontstaat meer ruimte om vroedkundige aspecten grondiger aan bod te laten komen.”

Tevreden stellen beide commissies vast dat alle opleidingen aan de slag zijn gegaan met een uitgesproken focus op de vroedkunde, waarmee ze de nauwe band met het verpleegkundig verleden afgeschud hebben en expliciet rekening hebben gehouden met de opmerkingen van de vorige visitatiecommissie. De banden met de opleiding Verpleegkunde zijn uiteraard zinvol daar waar er een overlap in kennis is en dus in gezamenlijk onderwijs kan worden voorzien.

De commissies hebben over de hele lijn verbeteringen gezien, en stellen dat nu de focus verlegd dient te worden naar meer aandacht voor de eerstelijns, de fysiologie en de zelfstandige vroedkunde. De ‘risico selectie’, weliswaar expliciet opgenomen in het domeinspecifieke leerresultatenkader dat de Vlaamse opleidingen Vroedkunde gezamenlijk hebben geformuleerd, wordt in alle opleidingen te weinig geëxpliciteerd en geconcretiseerd naar de mening van beide commissies.

De commissies zijn van oordeel dat indien opleidingen een bepaalde keuze maken m.b.t. de fysiologische verloskunde en zich daarmee willen profileren, dit ook zichtbaar dient te zijn in het eindniveau. De commissie Evers stelt vast dat een aantal opleidingen fysiologie vaak beperken tot de eerstelijnszorg en de thuiszorg. Fysiologie is weliswaar vaak het vertrekpunt, maar in het tweede en derde jaar komt het vervolgens steeds minder aan bod. De commissie Van Harn stelt vast dat risicoselectie vaak te weinig aan bod komt bij de opleidingen. Het ontbreken van voldoende risicoselectie en –detectie, evidence based midwifery e.d. kan gehanteerd worden om te opteren voor een verlenging van de opleidingsduur naar vier jaar, in de veronderstelling dat het behalen van die doelstellingen niet haalbaar is in de huidige opleidingsduur.

De huidige opleiding Vroedkunde balanceert uiteraard tussen een verantwoordelijkheid om de studenten op te leiden voor de huidige situatie in Vlaanderen en de verantwoordelijkheid om de studenten op te leiden conform de recente EU-richtlijnen (2005/36/EC). De huidige situatie in Vlaanderen plaatst de vroedvrouw voornamelijk in het ziekenhuis (materniteit, verloskamer, neonatologie, consultatie, dienst fertiliteit, gynaecologie) waarbij ze vaak afhankelijk is van orders van de gynaecoloog. Slechts in weinig ziekenhuizen in Vlaanderen kunnen vroedvrouwen de normale bevallingen autonoom begeleiden. Uit gesprekken met alumni blijkt ook dat

veel afgestudeerden geen werk vinden als vroedvrouw maar als verpleegkundige op bijvoorbeeld de dienst chirurgie.

Nieuwe wetgeving die op komst lijkt te zijn, die niet langer toelaat dat vroedvrouwen verpleegkundige handelingen mogen stellen behalve binnen de vroedkundige context, kan zorgen voor een probleem in de toekomst.

Als tegelijkertijd de omvang van de instroom van nieuwe studenten binnen de opleidingen Vroedkunde geen beperking mogen kennen, zoals nu het geval is, zal dit leiden tot (grotere) werkloosheid onder de afgestudeerden van Vroedkunde. Ook met de huidige instroom en studentenaantallen kampen sommige opleidingen al met stage problemen en alumni die geen werk binnen de vroedkunde vinden. De commissies zijn van mening dat enerzijds de opleidingen zelf verantwoordelijk zijn voor het goed informeren van hun (kandidaat) studenten over de aantallen stageplaatsen, maar dat tegelijkertijd de overheid een verplichting heeft de voorwaarden te scheppen waaronder de opleidingen kwaliteitsvol onderwijs kunnen bieden. Bij de meeste opleidingen hebben de commissies de wens gehoord de instroom van kandidaat-studenten te mogen beperken tot een op de arbeidsmarktbehoefte gerichte uitstroom en in verhouding tot de beschikbare stagecapaciteit. Beide commissies ondersteunen deze wens van harte.

Een beperking van de instroom geeft de opleidingen tevens de mogelijkheid kwaliteitseisen te kunnen stellen aan studenten, stageplaatsen en een meer efficiënte benutting van de beschikbare onderwijsmiddelen. De commissies adviseren te komen tot een regulering van de instroom, gezien de arbeidsmarktsituatie.

Domeinspecifiek Leerresultatenkader (DLR)

Positief volgens beide visitatiecommissies is de gezamenlijke formulering van het Domeinspecifiek Leerresultatenkader. De formulering uit dit kader was ten tijde van de visitatiebezoeken echter nog niet aan competenties en gedragscriteria verbonden waardoor de koppeling met de diverse gehanteerde profielen in het onderwijs en de toetsing niet altijd duidelijk was. Alle opleidingen hebben zich ingespannen een matrix toe te voegen waaruit de relatie tussen DLR en de gehanteerde competenties blijkt, maar in de toetsing en met name in het niveau daarvan is dit de commissies niet altijd helder gebleken. Wanneer voor de leerresultaten de formulering

van gedragsindicatoren zal zijn afgerond en deze worden geformuleerd op verschillende niveaus van autonomie, zelfsturing, enz..., kan dit volgens de commissies al leiden tot meer inzicht en duidelijkheid.

Aandachtspunt voor de gezamenlijke opleidingen ten aanzien van de DLR is tevens de mate waarin de leerresultaten gekoppeld worden aan de Dublin Descriptoren en niveau 6 van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. Een document waarin de opleidingen aangeven dat elk leerresultaat alle descriptoren vertegenwoordigt op niveau 6, wordt door beide commissies als niet geheel realistisch beschouwd. Het is ook niet nodig dat elk leerresultaat alle descriptoren omvat. Het is dan ook een algemene aanbeveling van beide commissies dit gegeven nog eens scherp te herdenken en dit realistisch bij te stellen.

Internationalisering

De opleidingen besteden over het algemeen veel aandacht aan internationalisering, maar het is niet altijd duidelijk welke doelen hiermee worden beoogd. Er zijn veel internationale contacten, maar het doel van internationalisering en de samenhang van de diverse activiteiten in de opleiding is niet altijd helder. Ook is niet altijd duidelijk welke activiteiten door studenten zelf gekozen kunnen worden en hoeveel credits studenten minimaal dienen te besteden aan internationalisering. Dit kan door de opleidingen explicieter omschreven worden.

Door de opleidingen worden vele internationale activiteiten ondernomen en elke opleiding heeft zijn eigen internationale netwerk. De commissies bevelen aan de krachten meer te bundelen door onderlinge samenwerking en/of uitwisseling van elkaars expertise, best practices en contacten op het vlak van internationalisering te benutten.

Bachelorproeven

De commissies werden tijdens het visitatiebezoek soms geconfronteerd met (gedeeltelijke) vrijstellingen en delibereerbare tekorten voor en in sommige gevallen het ontbreken van een bachelorproef. Het is voor de commissies niet altijd duidelijk wat de opleidingen beogen met hun bachelorproef. Een bachelorproef wordt soms geïnterpreteerd als een integratie van opgedane kennis, dan wel als een bijkomende proef bovenop die

opgedane kennis. Het inrichten van een bachelorproef vergt een duidelijk plan en een geëxpliciteerde visie.

De bachelorproef fungeert volgens de commissies voornamelijk als een afsluiting van de wetenschappelijke lijn. Een aantal competenties dienen hierbij afgedekt worden, waardoor het moeilijk accepteerbaar is dat er gedelibereerd wordt. De commissies zijn er zich wel van bewust dat het beleid van de hogeschool hierin vaak leidend is en dat de opleidingen hier zelf niet omheen kunnen. Desalniettemin vinden de commissies dit problematisch, in het bijzonder gezien de waarde die de opleidingen er zelf aan hechten.

De wetenschapslijn

De focus van de opleidingen ligt voornamelijk op zoekstrategieën en hoe studenten artikelen kunnen zoeken en gebruiken, zonder daarbij volgens de commissies voldoende aandacht te besteden aan een kritische reflectie. Dit gebeurt niet enkel in de bachelorproef, maar ook in andere onderdelen van de opleiding. Papers worden op die manier herleid tot syntheses van wetenschappelijke artikelen aangezien er geen (nieuwe) inzichten gegenereerd worden. Ze blijven zeer beschrijvend.

De commissies hebben daarin vaak een visie en reflectie van de studenten gemist, een kritische noot of een blik op de toekomst.

Studenten krijgen regelmatig tijdens stage de opmerking dat ze kritisch zijn en een onderzoekende ingesteldheid hebben, maar de commissie ziet dit niet terug in de papers. Kritische reflectie is belangrijk en wordt tevens als belangrijk onderdeel van de learning outcomes benoemd, reden voor de commissies de opleidingen te vragen de kritische reflectie in de wetenschappelijke leerlijn nadrukkelijker een rol te geven.

Concluderend

Er is de afgelopen jaren hard gewerkt aan de kwaliteit van de opleidingen Vroedkunde in Vlaanderen. Hierbij heeft de focus vooral gelegen op de opbouw van het programma en de vroedkundige inhoud. In bovenstaande algemene opmerkingen en in de opmerkingen en aanbevelingen per opleiding is zichtbaar dat er nog puntjes op de i kunnen worden gezet.

Naast inhoudelijke opmerkingen willen de commissies tot slot nog aangeven dat zij met grote waardering terug kijken op de goed verlopen visitatiebezoeken, de openhartigheid die zij tijdens de gesprekken van de medewerkers van de opleidingen hebben ervaren, het enthousiasme en de bevologenheid van de teams en hun hartelijke en gastvrije optreden.

Dank hiervoor.

Peter Evers en Marion van Harn

Voorzitters van de commissies

HOOFDSTUK III

De opleidingen in vergelijkend perspectief

In dit hoofdstuk geeft de commissie in vergelijkend perspectief een overzicht van haar bevindingen over de professioneel gerichte bacheloropleidingen Vroedkunde in Vlaanderen. Zij besteedt hierbij aandacht aan elementen die haar het meest in het oog zijn gesprongen of die zij belangrijk acht, en aan opvallende overeenkomsten dan wel verschillen tussen de instellingen. Per generieke kwaliteitswaarborg geeft de visitatiecommissie haar bevindingen weer en verwijst hierbij naar de toestand binnen de verschillende opleidingen. De wijze van voorstellen geeft de opleidingen de mogelijkheid zich, althans voor wat betreft de aangehaalde punten, ten opzichte van elkaar te positioneren. Het is geenszins de bedoeling van de commissie om de individuele deelrapporten van de opleidingen aan de verschillende instellingen te herhalen. Voor een volledige onderbouwing van de oordelen en de scores van de commissie, verwijst de commissie naar de deelrapporten.

Alle in dit vergelijkend deel betrokken opleidingen worden aangeboden door vijf Vlaamse hogescholen: de Katholieke Hogeschool Vives Noord (verder Vives Noord genoemd; voorheen de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende), de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (verder KAHO genoemd), de Katholieke Hogeschool Vives Zuid (verder Vives Zuid genoemd; voorheen de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen), de Arteveldehogeschool (verder Ahs genoemd) en de Erasmushogeschool Brussel (verder EhB genoemd).

Vives Noord biedt de professionele bacheloropleiding Vroedkunde aan, dit enkel in een regulier traject. KAHO, Vives Zuid, EhB en Ahs bieden naast de reguliere bacheloropleiding Vroedkunde, ook een traject voor werkstudenten aan. Bij KAHO gaat het om het hoger afstandsonderwijs, bij Vives Zuid een traject van afstandsonderwijs, bij EhB een traject voor werkstudenten en bij Ahs het switch-traject. Alle verwijzingen naar deze opleidingen in het vergelijkend deel hebben steeds betrekking op het regulier traject en het werkstudententraject, tenzij anders vermeld. Werkstudenten volgen een meer flexibel traject dan het reguliere traject. De verschillen zijn veeleer organisatorisch en niet zo zeer inhoudelijk. Bovendien heeft de commissie – in vergelijking met het reguliere traject – weinig tot geen vernoemenswaardige onregelmatigheden vastgesteld in het werkstudententraject en heeft dit dus niet geleid tot een afwijkende score voor de drie generieke kwaliteitswaarborgen in relatie tot het reguliere traject.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 1 - BEOOGD EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau voor de professionele bacheloropleidingen Vroedkunde aan Katholieke Hogeschool Vives Noord en de Katholieke Hogeschool Vives Zuid als voldoende en het beoogde eindniveau van de bacheloropleidingen Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Sint Lieven, de Arteveldehogeschool en de Erasmushogeschool Brussel als goed. De commissie kwam tot deze conclusie op basis van onderstaande vaststellingen.

Alle opleidingen Vroedkunde in Vlaanderen hebben gezamenlijk een domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR) uitgeschreven, dat gevalideerd is door NVAO. Alle vijf opleidingen Vroedkunde die de commissie heeft bezocht, hebben een bewuste check uitgevoerd van hun eigen competentieprofiel met het DLR. Op het moment van de visitatie was het landelijk proces om voor deze domeinspecifieke leerresultaten gedragsindicatoren uit te schrijven, nog niet afgerond. De commissie meent dat dergelijke gedragsindicatoren duidelijkheid zouden scheppen, en kijkt dan ook uit naar de afwerking ervan. In ieder geval is de commissie voorstander van het hanteren van één richtinggevend competentieprofiel, waarin alle door de opleiding te bereiken of te toetsen competenties of gedragsindicatoren zijn opgenomen. Dit kan volgens de commissie samenvallen met het DLR, zoals de opleiding Vroedkunde aan de EhB reeds hanteert met zelfs een toevoeging van twee extra leerresultaten, of zoals de andere opleidingen hebben aangegeven te willen evolueren naar het DLR als competentieprofiel. De opleidingen Vroedkunde uit de Associatie KU Leuven hanteerden ten tijde van het visitatiebezoek het competentieprofiel van de Associatie. Verwarring bleek toen er bij de stagebeoordelingsformulieren en bij de bachelorproef respectievelijke sleutelcompetenties en de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties uit het Structuurdecreet geëvalueerd dienden te worden, die niet expliciet zijn opgenomen in het competentieprofiel van de Associatie. Een eenduidig profiel zou volgens de commissie meer richtinggevend zijn voor alle belanghebbenden bij de opleiding.

De commissie weet een eigen profilering van de opleidingen te waarderen. Een uitgesproken profilering en een duidelijke visie van de opleidingen die ook in het programma doorgedreven wordt en expliciet zichtbaar is, zoals de nadruk op 'presentie' bij de KAHO, internationalisering en grootstedelijke context zoals bij de EhB, en fysiologie en evidence based werken bij de Ahs, was voor de commissie dan ook een reden te meer om de score 'goed' toe te kennen aan deze opleidingen. De opleidingen aan Vives Noord en

Vives Zuid mogen de eigen accenten die zij leggen, explicieter naar voor brengen in hun visie.

Alle opleidingen hebben in meer of mindere mate internationale benchmarking uitgevoerd. Daarbij zijn de competenties van de International Confederation of Micwives (ICM) richtinggevend.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 2 - ONDERWIJSPROCES

De commissie beoordeelt het onderwijsproces voor de bacheloropleiding Vroedkunde als voldoende aan de Katholieke Hogeschool Vives Noord, de Katholieke Hogeschool Vives Zuid, de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven en de Erasmushogeschool. Het onderwijsproces van de bacheloropleiding Vroedkunde aan de Arteveldehogeschool beoordeelt zij als goed.

Bij alle vijf de bezochte opleidingen laat het zware maar toch studeerbare programma toe om het beoogde eindniveau binnen de voorziene 180 studiepunten daadwerkelijk te behalen. De commissie spreekt in het vergelijkend deel van drie opleidingsjaren. De terminologie die de afzonderlijke opleidingen hebben gehanteerd (opleidingsfasen, deeltrajecten, ...), heeft de commissie in de afzonderlijke deelrapporten echter overgenomen. De commissie zag bij de opleidingen een degelijke samenhang in het programma en een gedegen opbouw in niveau gedurende de drie opleidingsjaren, hoewel deze niet bij elke opleiding even expliciet is uitgewerkt. Ook is het programma bij een aantal opleidingen nog te veel opgedeeld in losse “vakken” en is bij deze opleidingen nog te weinig sprake van een volledig geïntegreerde structuur in het programma en een daaraan gekoppelde geïntegreerde toetsing. De opleidingen in kwestie zijn zich hiervan wel bewust, en werken aan het opbouwen van meer integratie van hun programma. De opleiding aan de Ahs neemt reeds met haar duidelijke en modulaire programma hierin het voortouw.

De commissie heeft opgemerkt dat risicoselectie en -detectie en eerste-lijn-vroedkunde binnen het programma vaak een te kleine plaats inneemt. Dit was bij de bezochte opleidingen in meer of mindere mate uitgewerkt. Duidelijk was voor de commissie dat het aantal stageplaatsen in eerste-lijn over het algemeen uitgebreid kan worden. Enkele opleidingen hadden hieraan gerelateerd ook mooie onderwijsvormen zoals de (reizende) onderwijspoli bij Vives Zuid, het “22-maanden project” en het “buddy aan de wieg” project van Ahs waarin ook KAHO stapt, de zwangerenoefendag en de echografiedag van KAHO, of het project (Op)groeien in verbondenheid en het project Trialoog van het Prins Filipfonds van EhB.

Daarnaast maken alle opleidingen gebruik van een variatie aan werkvormen. De cursusmaterialen zijn over het algemeen vrij degelijk verzorgd. Enkele opleidingen moeten ervoor zorgen dat PowerPointpresentaties van (gast)docenten niet op zichzelf staand maar eerder in combinatie met cursusmaterialen of handboeken gebruikt worden, en dat deze PowerPointpresentaties ook zijn voorzien van de nodige referenties.

Good practices zijn het simulatie-onderwijs en simulatietrainingen, die vooral in de opleidingen aan Vives Zuid, EhB en Ahs al zeer degelijk zijn uitgewerkt. De commissie waardeert in deze het feit dat studenten verschillende rollen op zich dienen te nemen in verloskundige situaties, dat zij zich in deze rollen ook gesterkt voelen, en dat zij zich in een veilige omgeving kunnen voorbereiden op de praktijk. De simulatie maakt het mogelijk te oefenen met het bepalen en uitvoeren van zelfstandig beleid, wat in de Belgische context in de werkelijke praktijk niet altijd uitvoerbaar is in de stages.

Elke bezochte opleiding heeft te maken met het groeiende aantal studenten Vroedkunde in combinatie met het toenemende tekort aan stageplaatsen, zeker in het licht van mogelijke wetgevingen (bijvoorbeeld rond de uitbreiding van bevoegdheden van de vroedvrouw, of het niet meer mogen stellen van verpleegtechnische handelingen door vroedvrouwen). Ook de blijvende garantie van het kunnen behalen van de gevraagde en verplichte prestaties in Europese context, is hier een factor in. Alle opleidingen dienen hun (potentiële) studenten hiervan blijvend op de hoogte te brengen. Positief is dat alle opleidingen hiervoor ook de nodige maatregelen treffen. Enkele opleidingen, zoals deze bij Vives Noord en Vives Zuid, hebben beslist dat wanneer de garantie voor stageplaatsen door het aantal inschrijvende studenten wordt overtroffen, enkele studenten die later inschrijven, niet meteen bij het aanvatten van de studie ook hun stage kunnen beginnen. De studenten in kwestie worden hiervan duidelijk op de hoogte gesteld. Dat deze opleidingen er verder voor zorgen geen studieduurvertraging op te lopen in dergelijke gevallen, vindt de commissie positief.

De begeleiding van studenten, die vaak al bij het inschrijven van de student begint door middel van een intakegesprek (gecombineerd met een instaptoets in het geval van Ahs), heeft de commissie positief bevonden. Een dergelijk intakegesprek waarbij de opleiding zicht krijgt op de achtergrond en motivatie van de student, en waarbij het beeld over de opleiding bij de student duidelijk kan worden (bij)gesteld, vindt de commissie dan ook een meerwaarde. De opleiding aan Vives Zuid waarbij een intakegesprek enkel bij de studenten van het afstandsonderwijs aan bod kwam, is dan ook aangeraden deze voor alle studenten te in te richten. Onderscheidend in de begeleiding van studenten bij Vives Zuid is de cultuur van ontwikkelingsgerichtheid, dit heeft de commissie gewaardeerd. Ook de begeleiding van de studenten bij de stages kon de commissie waarderen bij alle opleidingen. De bedside begeleiding en de leerbegeleiding door de docenten van studenten bij Vives Noord viel de commissie op als good practice. Het feit

dat de docenten daardoor up-to-date blijven met de verloskundige evoluties, is hierbij een meerwaarde.

De studenten in de opleiding Vroedkunde lopen tijdens hun opleiding een groot aantal weken stages, op verschillende diensten en verschillende terreinen. Het viel de commissie op dat de opleiding aan de EhB trots is op de mogelijkheid om studenten in enkele ziekenhuizen die midwifery-led care toepassen, stage te laten lopen. Binnen deze opleiding loopt elke student ook een stage MIC (maternal intensive care) of NIC (neonatal intensive care). Ook de commissie vindt dit vermeldenswaardig. De commissie vond ook het nieuwe stageconcept van de opleiding aan Vives Zuid indrukwekkend. Hierbij lopen studenten stage in een leerafdeling (leerzorgcentrum) en worden daarbij getraind de eindverantwoordelijkheid over een materniteitsafdeling te nemen. De eerder vermelde verplichtingen gesteld door de Europese wetgeving, zorgen ervoor dat studenten vooral bij stages verloskunde zeer flexibel dienen te zijn. De druk om het aantal van 40 zelfstandig uitgevoerde bevallingen te halen gecombineerd met het enthousiasme van de studenten, uit zich in overwerk, weekendwerk of vakantiewerk. Alle opleidingen dienen in die zin waakzaam te blijven over het aantal stageuren van de student.

De commissie was onder de indruk van de vaardigheidslokalen, simulatielokalen en skills labs waarin de studenten vaardigheden aanleren en inoefenen. Bij vier opleidingen, namelijk de opleidingen aan Vives Noord, Vives Zuid, de Ahs en de EhB, waren deze lokalen voorzien van alle nodige en nieuwste materialen. De opleiding aan de EhB plande samen met de opleiding Verpleegkunde binnen de campus de bouw van een nieuwe simulation unit. De vaardigheidslokalen en het daarin voorziene materiaal van de KAHO was verouderd. De commissie werd tijdens het visitatiebezoek aan KAHO echter geconfronteerd met de bouw van een gloednieuw vaardigheidscentrum, dat ondertussen (op het moment van afronden van dit rapport) al in gebruik is genomen, waardoor zij meent dat alle vijf opleidingen op dit vlak een pluim verdienen.

Internationalisering is bij alle opleidingen op een degelijke manier in het programma ingebouwd. Vooral bij KAHO, EhB en Ahs zag de commissie een sterke inbedding van internationalisering in het programma. Naast de mogelijkheid tot het lopen van buitenlandse stages, wat meteen ook de hoofdmoot van de keuzemogelijkheden in het programma uitmaakt bij alle opleidingen, zijn er overal ook nog andere initiatieven waardoor ook de thuisblijvers verzekerd zijn van enige internationale ervaring. Ook

de begeleiding van studenten in het buitenland door de docenten in het thuisland, is degelijk, hoewel er hier en daar nog wat puntjes op de i kunnen worden gezet. De commissie is voorstander van een laatste stage in België (verloskamer) na het lopen van een buitenlandse stage. Dit omdat hierin het juiste eindniveau kan worden beoordeeld en om de transfer van het geleerde in het buitenland in de werksituatie in België mogelijk te maken. Deze wordt echter niet in alle opleidingen ingericht. Bij de opleidingen van de EhB en de Ahs is dit wel het geval.

Opvallend is dat de commissie bij alle opleidingen een zeer sterk gemotiveerd, goed opgeleid en dynamisch personeelsteam heeft ontmoet. De docenten van de opleidingen zijn sterk betrokken bij de begeleiding van hun studenten, en verdienen een pluim voor hun bereikbaarheid en het laagdrempelige contact tussen hen en de student. Bij de opleiding van de Ahs is dit laatste iets minder het geval, al speelt hier ook het grote studentenaantal een rol. Het verwondert de commissie niet dat bij elke opleiding de werkdruk van de docenten een aandachtspunt is en blijft.

GENERIEKE KWALITEITSWAARBORG 3 - GEREALISEERDE EINDNIVEAU

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau voor de bacheloropleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Vives Noord als onvoldoende, voor de bacheloropleidingen Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Vives Zuid, de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven en de Erasmushogeschool Brussel als voldoende, en de bacheloropleiding Vroedkunde aan de Arteveldehogeschool als goed.

De commissie heeft bij alle opleidingen in grote mate belang gehecht aan de toetsing van de verschillende opleidingsonderdelen en de beoogde competenties, aangezien daardoor ook het gerealiseerde eindniveau van de afgestudeerden geborgd wordt. Vooral het al dan niet of in mindere mate aanwezig zijn van een duidelijk uitgewerkt en geïmplementeerd toetsbeleid in de opleidingen waarbij validiteit, betrouwbaarheid en transparantie voorop gesteld en ook behaald worden, waren aanleiding om bovenstaande scores te verantwoorden, samen met de toetsing van stage en bachelorproef. Bij de Ahs trof de commissie een duidelijk toetsbeleid aan waar de koppeling wordt gelegd tussen de visie van de opleiding en de visie op evalueren. De score 'goed' komt vooral voort uit de duidelijke leerresultaten en toetsmatrix onderverdeeld in niveaus, het bewaken van werk-

en toetsvormen en de geïntegreerde toetsing. Bij de opleidingen aan Vives Zuid, KAHO en EhB was het toetsbeleid nog in volle ontwikkeling. Deze drie opleidingen zijn volgens de commissie op de goede weg, maar kunnen bij een aantal zaken nog punten op de i zetten. Zo pleit de commissie voor het vastleggen van verbeterseleutels bij alle toetsen en alle docenten, ook de gastdocenten, wat bij deze opleidingen nog niet helemaal in orde was. De toetsing is op zich nog niet volledig geïntegreerd en competentiegericht, hoewel hierin al duidelijke stappen zijn ondernomen. Het toetsbeleid van de opleiding aan Vives Noord is incompleet en de toetsing te weinig open en transparant; samen met de soms gebrekkige kwaliteit van de bachelorproeven en de onduidelijkheid over de beoordeling hiervan, heeft dit geleid tot de score onvoldoende voor deze generieke kwaliteitswaarborg.

Ook bij de opleiding aan Vives Zuid stelt de commissie nog enkele vragen bij de beoordeling en het niveau van de bachelorproef. Het was de commissie duidelijk dat de opleidingen van KAHO en EhB de laatste jaren duidelijk hebben gestreefd het niveau van de bachelorproeven naar een hoger niveau te tillen, mede dankzij de wetenschappelijke ondersteuning door hun medewerkers. Dit heeft zijn vruchten afgeworpen. De bachelorproeven van de Ahs zijn sterk uitgewerkt, voorzien van een duidelijke methodologie, vraagstelling en conclusie en geven veel blijk van evidence based werken. Dit miste de commissie soms bij eindwerken van de andere opleidingen die zij heeft bezocht.

De commissie stelde vast dat bij alle opleidingen de beoordeling van de stage degelijk is uitgewerkt, hoewel enkele opleidingen meer inspanningen mogen leveren om, vooral aan de studenten, het bepalen van het eindpunt van de stage en de weging die daarbij heeft plaatsgevonden, te verduidelijken.

Bij alle opleidingen hoorde de commissie positieve geluiden over de kwaliteit en de inzetbaarheid van de afgestudeerden. Bij de opleiding aan Vives Zuid is het inzicht krijgen in de totaalzorg van de patiënt en de autonomie van de student een blijven werkpunt. Bij de opleiding aan Vives Noord is dat het nemen van initiatief en het tonen van verantwoordelijkheid. Alle studenten nemen de stap naar het werkveld vrij vlot of studeren eerst verder (voornamelijk de academische masteropleiding in de Verpleegkunde en Voedkunde). Er is een hoge instroom van studenten in de opleiding Voedkunde, terwijl de markt verzadigd is. Daarom vinden vele afgestudeerden werk in een mobiele equipe of gaan eerst aan de slag als verpleegkundige alvorens op verloskundige diensten terecht te komen. Alle oplei-

dingen dienen de instromende studenten blijvend op de hoogte te stellen van het verkleinen van de kansen op werk in het geval een wetsvoorstel in voege zou treden dat vroedvrouwen geen verpleegkundige handelingen meer mogen stellen.

Verder ziet de commissie bij geen enkele van de opleidingen sterk afwijkende cijfers met betrekking tot het in-, door-, en uitstroomrendement. De meeste opleidingen stellen bij het analyseren van hun cijfermateriaal vast dat studenten soms een langere tijd dan drie academiejaren nodig hebben om het hele opleidingstraject te voltooien. Voor studenten in de werktrajecten geldt dit zeker; zij opteren vaak voor of worden zelfs aangemaand tot een spreiding over (meestal) vier jaar om de combinatie van de opleiding met een job of gezinsleven te kunnen realiseren.

HOOFDSTUK IV

Tabel met scores

In de hierna volgende tabel wordt het oordeel van de commissie op de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het accreditatiekader weergegeven. De oordelen gelden voor, waar relevant, zowel het reguliere traject als de opleidingsvariant (traject voor werkstudenten).

Per generieke kwaliteitswaarborg (GKW) wordt in de tabel aangegeven of de opleiding hier volgens de commissie onvoldoende, voldoende, goed of excellent scoort. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal.

In de opleidingsrapporten is inzichtelijk gemaakt hoe de commissie tot haar oordeel is gekomen. Het is dan ook duidelijk dat de scores in onderstaande tabel gelezen en geïnterpreteerd moeten worden in samenhang met de onderbouwing ervan in de opleidingsrapporten.

Verklaring van de scores op de generieke kwaliteitswaarborgen:

Voldoende (V)	de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit.
Goed (G)	de opleiding overstijgt systematisch de basiskwaliteit.
Excellent (E)	de opleiding steekt ver uit boven de basiskwaliteit en geldt als een (inter)nationaal voorbeeld.
Onvoldoende (O)	de generieke kwaliteitswaarborg is onvoldoende aanwezig.

Regels voor het bepalen van de scores voor het eindoordeel:

Voldoende (V)	het eindoordeel over een opleiding is 'voldoende' indien de opleiding aan alle generieke kwaliteitswaarborgen voldoet.
Goed (G)	het eindoordeel over een opleiding is 'goed' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'goed' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
Excellent (E)	het eindoordeel over een opleiding is 'excellent' indien daarenboven ten minste twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'excellent' worden beoordeeld, waaronder in elk geval de derde: gerealiseerd eindniveau.
Onvoldoende (O)	het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'onvoldoende' indien alle generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld.
Voldoende met beperkte geldigheidsduur (V*)	het eindoordeel over een opleiding – of een opleidingsvariant – is 'voldoende met beperkte geldigheidsduur', d.w.z. beperkter dan de accreditatietermijn, indien bij een eerste visitatie één of twee generieke kwaliteitswaarborgen als 'onvoldoende' worden beoordeeld..

	GKW 1 beoogd eindniveau	GKW 2 Onderwijs- proces	GKW 3 Gerealiseerd eindniveau	Eindoordeel
Katholieke Hogeschool Vives Noord (voorheen KBHO)	V	V	O	V*
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (regulier traject en werkstudententraject)	G	V	V	V
Katholieke Hogeschool Vives Zuid (voorheen KATHO) (regulier traject en werkstudententraject)	V	V	V	V
Arteveldehogeschool (regulier traject en werkstudententraject)	G	G	G	G
Erasmushogeschool Brussel (regulier traject en werkstudententraject)	G	V	V	V

DEEL 2

Opleidingsrapporten

ARTEVELDEHOGESCHOOL

Opleiding Vroedkunde

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Vroedkunde

Op 24 en 25 april 2013 werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van de Arteveldehogeschool in het kader van een onderwijsvisiteatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding Vroedkunde van de Arteveldehogeschool ressorteert onder het domein gezondheidszorg, en wordt ingericht op de campus Kantienberg in Gent. Ook campus Leeuwstraat wordt voor sommige opleidingsactiviteiten gebruikt.

In de opleiding zijn in het academiejaar 2012–2013 319 studenten ingeschreven en kent daarmee haar grootste aantal studenten sinds haar ontstaan in 1995.

De opleidingsdoelen of de competenties waarnaar de opleiding streeft (de competentie-mozaïek) vertrekt vanuit de functies van het beroepsprofiel van de vroedvrouw (VLOR) en verwoordt het beoogde eindniveau van de opleiding Vroedkunde in zes beroepsrollen van de vroedvrouw. Onder

elke rol ressorteren één of meerdere competenties (ook leerresultaten genoemd door de opleiding), met een totaal van 24 competenties verdeeld over de zes rollen. Daarnaast werd later het leerresultaat ‘ondernemen’ toegevoegd en ontwikkeld volgens het ACCIO-plan van de hogeschool en de opleiding. De visie van de opleiding focust consequent op risicoselectie en –detectie, fysiologische bevalling, de veilige zorg voor moeder en kind, en de vroedvrouw als medische professional. De competentie-mozaïek is volgens de commissie een bruikbare tool die gedragen wordt door de verschillende stakeholders van de opleiding.

Programma

Het programma van de opleiding Vroedkunde is opgebouwd uit 180 studiepunten. Het modeltraject bestaat uit drie jaren (door de opleiding ‘schijven’ genoemd) waarvan in elke schijf 60 studiepunten wordt opgenomen. Omdat in de opleiding ook veel zij-instromers instromen, biedt de opleiding ook een switch-traject aan voor die studenten die de studie met hun werk of een gezin willen combineren, of die reeds 21 jaar zijn en al een diploma hoger onderwijs op zak hebben. Zij lopen een half jaar langer dan modeltrajectstudenten stage en krijgen op dinsdagavond een extra moment (het plus-programma).

Het curriculum van de opleiding is thematisch geïntegreerd en bestaat uit vijftien thematische modules die aansluiten bij de taakdomeinen van de vroedvrouw. Er is een graduele opbouw in de modules en samenhang in het programma te zien, namelijk van het normaal fysiologisch verlopend geboorteprocess naar pathologie en een introductie in het wetenschappelijk onderzoek van een vroedvrouw, en tenslotte het streven naar integratie. Leerlijnen die hierin uitgebouwd worden, mag de opleiding nog sterker doen leven binnen haar onderwijs en evaluatie.

Er is een variatie van werkvormen aanwezig om het onderwijs vorm te geven. Good practices zijn het project “perinatale zorg in kansarmoede: een buddy bij de wieg” en het 22-maandenproject. Naast een variatie aan andere werkvormen, is teamteaching een troef van de opleiding om de totaalzorg naar de zorgvrager toe te stimuleren.

Er zijn keuzemogelijkheden in het programma ingebouwd, zoals bijvoorbeeld de buitenlandse stage in het tweede en derde jaar en een keuzestage in de derde opleidingsschijf.

De student loopt 6 weken stage in schijf 1 (stage normaal kraambed), 15 weken stage in schijf 2 (stages gynaecologische pathologie, raadpleging of laagrisico-neonatalogie, normale en pathologische baring en pathologisch kraambed) en 21 weken stage in schijf 3 (keuzestage, totaalzorg kraamafdeling, perinatale zorg in de eerste lijn, raadpleging of NICU, normale en pathologische baring). De begeleiding bij deze stages zijn degelijk uitgewerkt. Dit geldt overigens ook voor de buitenlandse stages. In het skills lab worden bepaalde handelingen of vaardigheden ingeoefend, voornamelijk aan de hand van een praktijkles waarin de handelingen onder begeleiding van een docent kunnen uitgevoerd worden in opgesplitste groepen van tien tot vijftien studenten. Daarnaast heeft de student de mogelijkheid om zelfstandig te oefenen in het vaardigheidslokaal.

De bachelorproef start in schijf 2 waar de student een keuze maakt uit een clusteronderwerp waaraan een opdracht, en een examenopdracht met literatuurstudie is gekoppeld. In schijf 3 vervolledigt een praktijkdeel de bachelorproef. De commissie waardeert de begeleiding van de bachelorproef.

Beoordeling en toetsing

De commissie beoordeelt het toetsbeleid van de opleiding, waarbij de opleiding een rechtstreekse koppeling maakt tussen de visie van de opleiding en de visie op evalueren, positief. De toetsing zelf bestaat uit een variatie aan formatieve (zelfevaluatie, permanente evaluatie, voorbeeldexamens) en summatieve (mondeling en schriftelijk examen, opdrachten, praktijkexamen, stage, ...) evaluatievormen. De evaluatiecriteria zijn duidelijk; de studenten worden eveneens geïnformeerd over de examenmomenten, de examenroosters, en de mogelijkheden tot feedback. De verbeterleutels zijn volgens de commissie transparant en objectief; verder wordt de betrouwbaarheid vergroot omdat het docententeam in overleg gaat over de toetsing.

Ook de stagebeoordeling wordt op een degelijke manier uitgewerkt met een component van zelfevaluatie, formatieve en summatieve evaluatie, waarbij de reflectie op kritische zorg nog wat versterkt kan worden. Ook de beoordeling van de bachelorproef is in het algemeen in orde.

Begeleiding en ondersteuning

De commissie is onder de indruk van de vaardigheidslokalen. Ze meent dat deze moderne lokalen voorzien zijn van alle nodige en nieuwste materialen om studenten zo goed mogelijk te laten oefenen, en dat er voldoende

de gekwalificeerde docenten ter begeleiding aanwezig zijn. In het grote medialandschap hebben de studenten alle nodige materiaal en ruimtes om individueel en in groep te werken.

De commissie is van mening dat de begeleiding van de studenten vanuit de opleiding en de docenten op een degelijke manier georganiseerd is. Vaak begint deze nog vóór het aanvangen van de opleiding via een instaptoets (zonder bindend advies) en een intakegesprek. Via een portfolio en stagevolgsysteem kan de groei van de studenten gereconstrueerd worden. De studenten krijgen gerichte communicatie m.b.t. begeleidingsmogelijkheden, en weten bij wie ze terecht kunnen.

Beroepsmogelijkheden

De afgestudeerde vroedvrouwen van de Arteveldehogeschool, zijn volgens het werkveld snel inzetbaar, en hebben een goede theoretische onderbouwing, ook van pathologie, meegekregen vanuit de opleiding. De studenten staan zelf in voor hun eigen leerproces, en zijn assertief in het werkveld. De alumni voelen zich goed voorbereid op hun instap naar het werkveld, of studeren verder. Zij komen vlot terecht op verloskundige of verpleegkundige diensten. De opleiding moet blijvend haar studenten inlichten over het feit dat de maatschappelijke vraag naar vroedvrouwen momenteel vermindert.

Het volledige rapport van de opleiding Vroedkunde staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad.
www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT VROEDKUNDE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professionele bachelor Vroedkunde van de Arteveldehogeschool.

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vroedkunde aan de Arteveldehogeschool. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 24 en 25 april 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de docenten, de studenten, de alumni, het werkveld en de verantwoorde-

lijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen ingekeken. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals o.a. de vaardigheidslokalen en de mediatheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt aangeboden aan de Arteveldehogeschool Gent. Deze hogeschool biedt opleidingen aan op enkele campussen in Gent. De opleiding Vroedkunde van de Arteveldehogeschool ressorteert onder het domein gezondheidszorg, en wordt ingericht op de campus Kantienberg in Gent. Ook campus Leeuwstraat wordt voor sommige opleidingsactiviteiten gebruikt.

Samen met de Hogeschool Gent, de hogeschool West-Vlaanderen en de Universiteit Gent, maakt de Arteveldehogeschool sinds 2003 deel uit van de Associatie Universiteit Gent.

Het programma van de opleiding Vroedkunde is opgebouwd uit 180 studiepunten. Het modeltraject bestaat uit drie jaren (door de opleiding 'schijven' genoemd) waarvan in elke schijf 60 studiepunten wordt opgenomen. Omdat in de opleiding ook veel zij-instromers instromen, biedt de opleiding ook een switch-traject aan voor die studenten die de studie met hun werk of een gezin willen combineren, of die reeds 21 jaar zijn en al een diploma hoger onderwijs op zak hebben.

In de opleiding zijn in het academiejaar 2012–2013 319 studenten ingeschreven en kent daarmee haar grootste aantal studenten sinds haar ontstaan in 1995.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de opleiding Vroedkunde als GOED.

De commissie heeft kennis genomen van het competentieprofiel dat de opleiding hanteert. Dit competentiekader of competentie-mozaïek zoals de opleiding het ook noemt, vertrekt vanuit de functies van het beroepsprofiel van de vroedvrouw (VLOR) en verwoordt het beoogde eindniveau van de opleiding Vroedkunde in zes beroepsrollen van de vroedvrouw: (1) de vroedvrouw als diagnosticus, (2), de vroedvrouw als zorgverlener, (3) de vroedvrouw als adviseur/voorlichter, (4) de vroedvrouw als onderzoeker, (5) de vroedvrouw als manager en (6) de vroedvrouw als professional. Onder elke rol ressorteren één of meerdere competenties (ook leerresultaten genoemd door de opleiding), met een totaal van 24 competenties verdeeld over de zes rollen. Daarnaast werd later het leerresultaat 'ondernemen' toegevoegd en ontwikkeld volgens het ACCIO-plan van de hogeschool en de opleiding. Het beoogde eindniveau voldoet volgens de commissie aan het niveau en de oriëntering van een professioneel gerichte bacheloropleiding binnen het niveau zes van de Vlaamse Kwalificatiestructuur.

De commissie waardeert dat de onderwijsvisie van de hogeschool, het beroepsprofiel 'Bachelor in de Vroedkunde' van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), en relevante Koninklijke Besluiten en regelgevingen aan de basis hebben gelegen van, of inspiratie hebben gevormd voor de uitwerking van de competentie-mozaïek van de opleiding. De commissie heeft een bewuste check en borging vastgesteld van het competentieprofiel van de opleiding met het domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR) dat is uitgewerkt door alle opleidingen Vroedkunde in samenwerking met VLUHR, en gevalideerd door NVAO. Dit laatste vertrekt vanuit een elftal domeinen of werkgebieden (zoals fysiologie, pathologie, enz.) en formuleert dan ook elf leerresultaten. De commissie waardeert dat de opleiding haar competentie-mozaïek, die bij de vorige visitatieronde bekroond werd met een bijzonder kwaliteitskenmerk, wil loslaten en het domeinspecifiek leerresultatenkader als basis hanteren om het beoogd eindniveau te verwoorden; dit om bij te dragen aan de uniformiteit op Vlaams niveau. De Vlaamse opleidingen werken nu aan gedragsindicatoren voor deze leerresultaten. Het competentiehandboek waarin de opleiding leerlijnen had uitgeschreven, wil de opleiding actualiseren aan de hand van de uit te werken gedragsindicatoren, en ook koppelen aan de beoordelingscriteria (zie GKW 3). De commissie zag ook dat de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties uit het Struc-

tuurdecreet (2003) in de bachelorproef, en dan met name in de beoordelingscriteria van de bachelorproef (zie GKW 3), meer expliciet gehanteerd worden. De commissie zou de keuze waarderen voor één eenduidig profiel waarin alle competenties die binnen de opleiding worden getoetst en die bepalend zijn voor het eindniveau, verwerkt zijn. Zo kan de opleiding de transparantie en duidelijkheid voor alle stakeholders van de opleiding, in het bijzonder de studenten en de stagementoren, blijven garanderen.

De commissie vindt het een meerwaarde dat de competenties rond risico-selectie- en detectie en eerstelijns-vroedkunde, die in het DLR eveneens als een leerresultaat worden gedefinieerd, ook in de competentie-mozaïek van de opleiding aanwezig zijn. Bovendien zet dat de opleiding dit, alsook de nadruk op fysiologische bevalling, de veilige zorg voor moeder en kind, en de vroedvrouw als medische professional consequent neer in haar visie en in het onderwijs. De visie van de opleiding, die vertrekt vanuit de stelling “een competentiegerichte opleidingscultuur is de basis voor kwaliteitsvol onderwijs en veilige zorgverlening” is volgens de commissie duidelijk, gedragen binnen de opleiding, en goed op vroedkunde gericht. De nadruk van de opleiding op fysiologie en evidence based werken via competentiegericht onderwijs valt de commissie op en vindt zij een meerwaarde. De visie op veilige zorgverlening is geënt op de visie van de International Confederation of Midwives (ICM). De commissie waardeert dat de opleiding zich sterk verbindt met deze internationale ICM-competenties en dat zij deze een prominente plek geeft in de definitie van de vroedvrouw. Verder haalt de opleiding aan zich te profileren door de integratie van onderwijs en werkveld, de integratie van onderwijs-onderzoek-dienstverlening, haar begeleidingsaanbod voor de student, en een kwaliteitscultuur die in de opleiding heerst. De commissie is hier positief over, maar vraagt de opleiding om vroedvrouwen niet alleen als kwalitatieve zorgverleners op te leiden maar ook aandacht te blijven hebben voor de mensgerichte aspecten van het beroep binnen de opleiding.

De competentie-mozaïek is volgens de commissie een bruikbare tool die gedragen wordt door de verschillende stakeholders van de opleiding. De commissie kon uit de gesprekken met de studenten opmaken dat de competenties duidelijk zijn voor de student, en vooral tijdens de stage en stagebeoordeling een duidelijke kapstok zijn. In de ECTS-fiches en de lessen komen studenten ook in contact met de competenties.

Ook het werkveld is een belangrijke speler bij het valideren van het DLR en het competentieprofiel. Het DLR is afgetoetst bij het beroepenveld on-

der begeleiding van VLUHR. De opleiding bespreekt het competentieprofiel met belanghebbenden uit het werkveld, en legt het bijvoorbeeld voor aan de opleidingsadviesraad. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, werden vooral met het competentieprofiel geconfronteerd wanneer studenten bij hen op stage komen (zie GKW 3) en tijdens mentorendagen.

De commissie besluit dat de beoogde opleidings specifieke leerresultaten van de opleiding voor niveau en oriëntatie ruimschoots binnen het Vlaamse kwalificatieraamwerk en het door de NVAO gevalideerde domeinspecifieke leerresultatenkader passen. Ze sluiten ook aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld.

De commissie heeft met tevredenheid vastgesteld dat er met betrekking tot het competentieprofiel internationale benchmarking is uitgevoerd met als referentiekader het competentieprofiel van de International Confederation of Midwives (ICM, 2010). De opleiding was als lid van European Education Network groep betrokken bij de validering van de 'education guidelines'. Verder maakt de opleiding melding van een benchmarkproject sinds 2011 met buitenlandse partners en internationale organisaties om tot een vergelijking te komen binnen de domeinen instroombeleid, klinisch onderwijs en curriculum. De opleiding wenst de Internationale Leerstoel Francine Gooris in de toekomst tot forum uit te bouwen om de partners te ontmoeten.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding Vroedkunde als GOED.

De commissie heeft bij de opleiding Vroedkunde aan de Arteveldehogeschool een programma gezien dat goed toelaat het beoogde eindniveau binnen de 180 voorziene studiepunten ook daadwerkelijk te behalen. Het curriculum van de opleiding is thematisch geïntegreerd en bestaat uit vijftien thematische modules die aansluiten bij de taakdomeinen van de vroedvrouw. In elke schijf werkt de student in het modeltraject vijf modules af; vijf modules komen dus overeen met 60 studiepunten. Binnen elke module zit één of meerdere opleidingsonderdelen, die op hun beurt in leereenheden kunnen worden opgedeeld. In verschillende modules van

de drie opleidingsschijven zitten stages ingebouwd. De commissie vindt de structuur van het programma duidelijk en mooi opgebouwd. De commissie vindt het ook positief dat de opleiding door middel van een matrix is nagegaan welke competenties aan bod komen in welke opleidingsonderdelen. Volgens de commissie mogen de competenties nog meer sturend en leidend in het theoretisch onderwijs worden.

Er is een graduele opbouw in de modules en samenhang in het programma te zien. De eerste vijf modules handelen over het normaal fysiologisch verloopend geboorteprocés. In de tweede vijf modules focust het programma op pathologie en biedt het een introductie in het wetenschappelijk onderzoek van een vroedvrouw. Tenslotte streeft de opleiding in de derde schijf naar een integratie met verbredende en verdiepende opleidingsonderdelen. Naast deze opbouw, lopen ook leerlijnen opbouwend over de modules heen en zorgen voor volgtijdelijkheid en samenhang in het programma. Ook in het toetsbeleid (zie GWK 3) lopen deze leerlijnen of niveaus (bijvoorbeeld het niveau van autonomie die een student dient te vertonen in elke schijf). Deze leerlijnen zijn onderwijskundig uitgebouwd, maar behoren nog niet tot het dagelijkse jargon van het personeel en de studenten van de opleiding. Dit mag de opleiding nog sterker doen leven binnen haar onderwijs en evaluatie. Bij de stages worden wel al duidelijk niveaus gedefinieerd en afgetoetst.

Er is volgtijdelijkheid voorzien in de stages. Studenten kunnen niet met een stage starten indien zij niet geslaagd zijn voor de stage(s) van de vorige schijf/schijven. Ook is er andere logische volgtijdelijkheid tussen de normale en pathologische vroedkunde, en tussen de start en het afwerken van de bachelorproef. De commissie vernam tijdens het bezoek dat overlappen niet veel voorkomen in het programma. De opleiding vraagt studenten om aan te geven wanneer zij overlap zouden signaleren. De commissie vindt het uitermate positief dat er moduleverantwoordelijken aangesteld zijn die het geheel van de modules bewaken, alsook de toetsing ervan.

Wat de samenhang en volgtijdelijkheid betreft, stelt de opleiding dat een student eerst theoretische kennis en verloskundige vaardigheden dient te vergaren alvorens op stage te gaan. De stage in de eerste schijf valt echter vrij laat. De commissie vraagt de opleiding te overwegen om een stage vroeger in het curriculum van de eerste schijf in te plannen. Ook oppert de commissie het idee van een observatiestage in de eerste schijf, zodat de studenten vroeger dan nu het geval is zicht krijgen op de taken van de vroedvrouw en wat van hen tijdens hun studie verwacht wordt. Ook

zou het volgens de commissie een meerwaarde zijn indien evidence based midwifery en handelen dat in de vorm van de modules Vroedvrouw en wetenschappelijk onderzoek I en II op het einde van de tweede schijf en derde schijf aangeboden wordt, vroeger in het programma aan bod zou komen. De studenten zouden dan op stages in de tweede schijf al meer evidence based kunnen werken en laten zien in stageopdrachten. De commissie vernam dat de opleiding hierover al heeft nagedacht en plannen heeft in die richting.

De commissie vernam tijdens het bezoek dat de opleiding bezig is met een curriculumherziening die bottom-up is gestuurd. Ook het werkveld zal worden betrokken via de adviesraad, en de studenten via focusinterviews. De betrokkenen gaven tijdens de gesprekken met de commissie aan een focus te willen leggen op verloskundige vaardigheden en de fysiologische bevalling, waar de commissie achter staat. De commissie is overigens ook van mening dat de eerstelijns-vroedkunde in deze opleiding sterk aanwezig is en goed in het programma is ingebouwd. Studenten komen in aanraking met zelfstandige en eerstelijns-vroedkunde door de verplichte eerstelijns-tage in het programma die de studenten zelf dienen te zoeken, alsook het project “perinatale zorg in kansarmoede: een buddy bij de wieg”. Bij dit laatste coacht een student vroedkunde een gezin in kansarmoede tijdens de zwangerschap en het prille ouderschap. Het initiatief van het 22-maanden project vindt de commissie mooi. Een student volgt daarbij een gezin vanaf de wens tot zwangerschap tot één jaar na de geboorte. Dit project is nu nog optioneel, maar de opleiding opteert ervoor om dit in het nieuwe curriculum verplicht te maken voor iedere student.

De commissie vindt bovenstaande projecten mooie werkvormen. Daarnaast stelde zij een variatie aan andere werkvormen vast, zoals onder andere hoorcolleges, werkcolleges, klinisch onderwijs, professionaliseringsactiviteiten en studiebezoeken, reflectie, thematische projectdagen, individuele opdrachten, portfolio, gerichte begeleidingssessies en bachelorproef. Ook het teamteaching – meestal samenwerkend lesgeven door een vroedvrouw en een gynaecoloog/arts over hetzelfde onderwerp – vindt de commissie een sterkte van de opleiding, waardoor de totaalzorg naar de zorgvrager toe gestimuleerd wordt. Casuïstiek is volgens de commissie eveneens een werkvorm waarmee de opleiding scoort. Wel merkt de commissie op dat het selecteren van werkvormen vaak docentafhankelijk is. De commissie pleit voor meer overleg in het docententeam over de selectie van werkvormen en het meer documenteren van de visie van de opleiding hierover. Ook de moduleverantwoordelijke kan hierin volgens de commissie

sie een rol spelen en nagaan welke de beste werkvorm(en) is/zijn voor de module waarvoor hij of zij verantwoordelijk is. Studenten kunnen in de modulezelfevaluaties en in de bevraging over evaluatie van opleidingsonderdelen de werkvormen evalueren. De commissie is eveneens tevreden over de uitwerking van het cursusmateriaal binnen de opleiding.

Ook al is er in het programma volgtijdelijkheid, toch meent de commissie dat er voldoende mogelijkheid tot flexibilisering is. De afgelopen jaren schrijven meer studenten in voor een persoonlijk deeltraject (PDT). De commissie waardeert dat studenten hierin begeleid worden door studie-, studenten- en trajectbegeleiders. Ook zijn er voldoende voorzieningen voor studenten met een functiebeperking. De trajectcoaches van de opleiding zijn lectoren die een student doorheen de opleidingsschijven opvolgt. De trajectcoach verzorgt ook het exitgesprek indien de student de opleiding verlaat. Dit vinden de studenten een waardevol systeem. De EVK en EVC procedures die gehanteerd worden binnen de hogeschool zijn duidelijk. Zo zijn bijvoorbeeld vrijstellingen mogelijk van de bachelorproef voor die studenten die reeds binnen de gezondheidszorg een bachelor- of masterproef hebben voltooid.

Naast het modeltraject en een persoonlijk deeltraject, loopt het switchtraject dat voor bepaalde studenten toegankelijk is, namelijk studenten die hun studie combineren met gezin of werk, ouder zijn dan 21 jaar en/of reeds een diploma hoger onderwijs op zak hebben. Switch-studenten spreiden hun onderwijsactiviteiten op zo'n manier dat zij een half jaar langer dan modeltrajectstudenten stage lopen. Op dinsdagavond is ook een extra infomoment voorzien (het plus-programma genoemd) waarin zij gerichte vragen kunnen stellen over de lessen of extra begeleiding krijgen wanneer zij lessen zouden gemist hebben.

De commissie is van mening dat de begeleiding van de studenten vanuit de opleiding en de docenten op een degelijke manier georganiseerd is. Het portfolio wordt als begeleidings- en feedbackinstrument gezien en geeft een beeld van het leerproces van de student. Er is een student-volgsysteem (vooral op stage) zodat de opleiding de groei van een student kan reconstrueren. De dinsdagavondsessies voor het switch-traject ziet de opleiding ook als begeleiding aangezien studenten dan gerichte vragen kunnen stellen aan docenten. Aangezien deze opleiding niet kleinschalig is, dient de opleiding de persoonlijke aandacht voor de student te bewaken. Er zou volgens de commissie bijvoorbeeld een duidelijker beleid kunnen zijn met docenten in verband met hun begeleiding en bereikbaarheid, zodat ook

de studenten daarin een houvast hebben. Hiermee doelt de commissie op afspraken zoals deze in verband met bijsturing bij vaardigheidstrainingen, het op tijd geven van feedback, antwoorden op e-mails, en dergelijke meer.

De begeleiding van de studenten begint ook vaak vóór de aanvang van de opleiding. Sinds enkele jaren hanteert de opleiding een instroomprocedure, en op het moment van de visitatie, had de opleiding voor de eerste maal een instaptoets afgenomen van inschrijvende studenten. Daar hangt momenteel geen gevolg of bindend advies aan vast, maar geeft de opleiding wel de mogelijkheid om studenten te sensibiliseren, in sommige gevallen te heroriënteren, en indien nodig de begeleiding van de student op te starten. Daaraan gekoppeld loopt een onderzoek om de resultaten van de toets te vergelijken met advies dat wordt gegeven en welke studenten afhaken in de opleiding. Daarnaast waardeert de commissie het intakegesprek dat de opleiding met de geïnteresseerde reguliere en switch-studenten voert om te peilen naar hun motivatie en om hun persoonlijk traject te bespreken afhankelijk van hun noden en wensen. De commissie meent dat bij het intakegesprek een nog duidelijkere communicatie en transparantie nodig is van wat het switch-traject precies inhoudt en dat het geen afstandsonderwijs is, aangezien daarover verwarring bleek. Ook de informatie in de folder geeft aanleiding tot verwarring. De switch-studenten voelen immers vaak druk om bij alle lessen aanwezig te zijn, waardoor een combinatie van de studie met werk en/of gezin zwaar wordt.

Het programma van de opleiding is volgens de commissie en volgens de stakeholders die zij sprak, over het algemeen studeerbaar, maar wel zwaar en vol. De commissie meent dat de studielast toch bewaakt dient te worden, ondanks dat uit metingen vaak blijkt dat de begrote en gemeten studietijd overeenkomen. De commissie waardeert dat de opleiding focusgesprekken na de examens plant, zodat bij de perceptie van studielast ook de evaluatie meegeteld kan worden. De studenten vinden vooral de combinatie van stage, bachelorproef en de theoretische kennis die daarbij komt kijken zwaar. Ook de lange lesdagen ervaren ze als studiebelemmerend. Wanneer stages net na theoretische lessen vallen, is sommige theorie nog niet volledig doorgedrongen om op stage toe te passen. De commissie vernam bij deze opleiding de nood tot een vierjarige opleiding van 240 studiepunten. Indien dat het geval zou zijn, meent de commissie nog steeds dat de opleiding erover moet waken dat het programma niet té vol gebouwd wordt. Zoals eerder vermeld dient ook de zwaarte van het switch-traject in het oog gehouden te worden.

Samen met de stages, maken het inoefenen van de vaardigheden een groot deel van het programma uit. De vaardigheden, waaronder enkele vaardigheden die studenten omwille van bevoegdheden van gynaecoloog en vroedkundige minder of niet in een klinische setting zullen kunnen uitvoeren, worden voornamelijk in het skills lab getraind. De commissie stelde vast dat de studenten naast technische vaardigheden ook sociale en communicatieve vaardigheden laten zien, wat zij waardeert. De commissie vindt het een goede zaak dat alle vaardigheden in filmmateriaal zijn opgenomen en voorzien zijn van een protocol. Het filmmateriaal is volgens de commissie vernoemenswaardig en mooi. Het inoefenen van de vaardigheden gebeurt voornamelijk aan de hand van een praktijkles waarin de handelingen onder begeleiding van een docent kunnen uitgevoerd worden in opgesplitste groepen van tien tot vijftien studenten. Daarnaast heeft de student de mogelijkheid om zelfstandig te oefenen in het vaardighedslokaal. De commissie vernam van de studenten dat zij soms te weinig tijd hebben om de vaardigheden in te oefenen. Soms komt niet iedereen aan bod wanneer een lector begeleidt, of studenten hebben weinig tijd om zelfstandig te oefenen. De lange en volle lesdagen geven hiervoor te weinig ruimte. De commissie meent dat er ruimte moet zijn op lesdagen om de vaardigheden te oefenen, zodat studenten zich zekerder voelen op de stages waarin zij de transfer maken van de aangeleerde vaardigheden. De commissie onderschrijft de wens van de opleiding om meer simulatietrainingen in te voeren. Sinds academiejaar 2011–2012 vindt in de module Hoogrisicoverloskunde reeds een geïntegreerde simulatietraining plaats die de opleiding wenst uit te breiden. Hierbij vindt de commissie het belangrijk dat elke student voldoende lang genoeg met een recent aangekochte simulatiepop zal kunnen oefenen, en dat de training van vaardigheden echt gemaximaliseerd wordt.

De commissie heeft tijdens de visitatie een bezoek gebracht aan de huidige vaardighedslokalen, en was daarvan onder de indruk. Ze meent dat deze moderne lokalen voorzien zijn van alle nodige en nieuwste materialen om studenten zo goed mogelijk te laten oefenen, en dat er voldoende gekwalificeerde docenten ter begeleiding aanwezig zijn.

De opleiding bestaat voor 70 studiepunten uit stage, zowel in het regulier onderwijs als in het switch-traject. In de derde schijf bestaat het programma van 60 studiepunten meer dan de helft uit stage. De student loopt 6 weken stage in schijf 1 (stage normaal kraambed), 15 weken stage in schijf 2 (stages gynaecologische pathologie, raadpleging of laagrisico-neonatalogie, normale en pathologische baring en pathologisch kraambed) en 21

weken stage in schijf 3 (keuzestage, totaalzorg kraamafdeling, perinatale zorg in de eerste lijn, raadpleging of NICU, normale en pathologische baring). De minimumperiode van een stage is drie weken; dit geldt voor het merendeel van bovenvermelde stages. De commissie vindt dit vrij kort aangezien er vaak een inlooperperiode nodig is bij een stage, en vraagt de opleiding te onderzoeken of een uitbreiding tot minimum 4 weken mogelijk is. Op stage houden de studenten een logboek bij waarin hun prestaties genoteerd worden. Zoals eerder vermeld, streeft de opleiding naar het behalen van de wettelijk verplichte 40 zelfstandig uitgevoerde bevallingen. Om de EU-richtlijnen te behalen vraagt de opleiding van alle partijen enige flexibiliteit. De studenten worden op sommige stageplaatsen 'verloskamer' op ruimere momenten ingeschakeld, soms ook in weekends of bepaalde vakantieperiodes. Studenten slapen ook in op de stageplaats 'verloskamer' en laten zich opbellen wanneer er een nakende bevalling is. De commissie adviseert waakzaamheid vanuit de school naar overuren toe ter bescherming van de studenten.

De begeleiding van de studenten op stage verloopt volgens de commissie op een degelijke manier. Studenten stellen op voorhand hun stagedoelstellingen op aan de hand van het aankruisen van vooraf vastgelegde criteria en handelingen en bespreken deze met de begeleidende praktijklector en, indien van toepassing, de stagementor. De commissie waardeert het dat per stagedomein afzonderlijke handelingen zijn opgesteld, die een leidraad zijn voor de student voor wat zij in een bepaalde stage zal verrichten. De commissie meent wel dat de vooraf vastgelegde doelstellingen de studenten weinig aanzet tot creativiteit in het kiezen en beschrijven van hun doelstellingen. De begeleiding van de hogeschool uit varieert van werkbegeleiding op de dienst tot enkel procesbegeleiding indien ook mentoren ingeschakeld worden voor begeleiding van de student op de stagediensten, of wanneer de begeleiding, zoals bij een eerstelijnsstage bij een zelfstandige vroedvrouw, één op één kan gebeuren. Hoewel de commissie de werkbegeleiding van de hogeschool als positief evalueert, vindt de commissie het enigszins jammer dat de opleiding niet op elke dienst voor elke student beroep kan doen op mentoren. Dit zou ertoe bijdragen dat alle stakeholders de evolutie van de student optimaal kunnen volgen. Het mag volgens de commissie een streven worden voor de opleiding om nog meer uniformiteit in de begeleiding op stage te voorzien. Indien verschillen in begeleiding verbonden zijn aan organisatorische aspecten van de stagedienst, stelt de commissie voor om de studenten daarover beter te informeren. De opleiding dient duidelijk zicht te hebben over hoe de begeleiding (en evaluatie) van de stages bij afwezigheid van mentoren zal verlopen, en

dient deze informatie ook door te geven aan de betrokken studenten. Dat er voor de mentoren uitgebreide vormingsdagen georganiseerd worden en dat ook stagebegeleiders dit vormingstraject eenmalig dienen te volgen, apprecieert de commissie. Studenten reflecteren dagelijks op handelingen en driewekelijks over hun evoluties in de competenties die zij dienen te behalen, en ontvangen daarop feedback. In 2012–2013 maakte de opleiding de keuze om de uitgebreide reflectieverslagen op de competentiegroei van alle competenties te reduceren tot het reflecteren op minimaal één competentie, zodat de werklast voor de student beperkt blijft. Het reflecteren over een aantal competenties per stage lijkt volgens de commissie echter ook haalbaar. De opleiding moet er ook voor zorgen dat tegen het einde van de opleiding alle competenties in hun totaliteit aan bod gekomen zijn. Ook mag er niet te lang gewacht worden om de student bij te sturen om op een correcte en beknopte wijze te reflecteren. De commissie meent dat de opleiding moet bewaken dat de mentoren voldoende feedback neerschrijven bij de reflecties van de studenten.

De opleiding biedt de studenten ook de mogelijkheid tot internationale stage aan, waarvoor de gemotiveerde studenten een selectieprocedure doorlopen. Deze stages zijn zowel bij vaste Erasmuspartners zoals Finland, Portugal, Turkije, Verenigd Koninkrijk, Zweden en Zwitserland als andere partners (Frankrijk, Nederland, Rwanda en Uganda). De commissie vindt het een meerwaarde dat de studenten bij terugkomst in België nog een laatste stage verloskamer in eigen land doen. Docenten bezoeken ook jaarlijks de internationale stageplaatsen tijdens de aanwezigheid van studenten. Door het uitbouwen van een netwerk van vroedvrouwen ter plaatse, is de opleiding ervan verzekerd dat deze stageplaatsen kwaliteitsvolle begeleiding leveren. De begeleiding van de studenten wordt opgevolgd door driewekelijkse reflectieverslagen die de studenten moeten aanleveren, maar ook telefonisch contact van docenten met de studenten en de stageplaatsen. De feedbackfiches van de stages worden in het Engels of Frans vertaald zodat de evaluatie gelijklopend is. Via blogs kan de opleiding de studenten die in het buitenland verblijven eveneens opvolgen. De commissie raadt de opleiding aan om nog meer feedback te voorzien op internationale stage, niet enkel per mail, maar ook via meer gesprekken met de studenten. Daarnaast organiseert de opleiding nog andere initiatieven van internationalisering, zoals internationalisation@home, symposium “Internationale Leerstoel Francine Gooris” waaraan jaarlijks een tweetal studenten participeren, buitenlandse voorbeelden en literatuur in de lessen, een verplichte buitenlandse studiereis in de module De vroedvrouw in breder perspectief, interculturele modules, het ontvangen van een aantal

inkomende buitenlandse studenten en docenten, en het organiseren van het Engelstalig studietraject van 30 studiepunten voor studenten gezondheidszorg in de hogeschool, waarvan de opleiding Vroedkunde een module verzorgt. De commissie vraagt de opleiding het concept en de meerwaarde van de buitenlandse studiereis te herdenken. Uit enquêtes en de gesprekken tijdens de visitatie, bleek dat niet enkel de commissie maar ook de studenten de accommodatie, de prijs en de relevantie van deze studiereis in vraag stellen. Volgens de commissie is internationalisering goed ingebed in de manier van denken binnen de opleiding, maar zou nog meer expliciet in het programma getoond kunnen worden.

Het traject van de bachelorproef start in schijf 2 met de module Wetenschappelijk onderzoek van de vroedvrouw I (3 studiepunten) en gaat verder in deel II van deze module (6 studiepunten) in de derde opleidings-schijf. Volgens de opleiding worden in de bachelorproef competenties van creativiteit, innovatie, ondernemerschap, ICT-vaardigheden, EBM en wetenschappelijk denken maximaal gestimuleerd. In schijf 2 maakt de student een keuze uit een clusteronderwerp waaraan een opdracht, en een examenopdracht met literatuurstudie is gekoppeld. In schijf 3 vervolledigt een praktijkdeel de bachelorproef, die ook voor het bredere publiek van het werkveld en alumni, en een jury van docenten, externe werkvelddeskundigen en een arts gepresenteerd wordt. De commissie is tevreden dat het eindwerk als een zelfstandige opdracht wordt opgevat, ook al bepaalt dit voor een deel de studielast van de student. De commissie waardeert de begeleiding van de bachelorproef. Er is voor studenten een bachelorproefgids voorhanden die het proces en het product toelicht. Volgens de commissie kan de opleiding hierin ook nog meer informatie opnemen over de presentatie van de bachelorproef, aangezien de studenten die de commissie sprak hierover nog weinig informatie hadden ontvangen. De begeleiding door docenten gebeurt door een beperkte groep begeleiders die een vormingstraject hebben gevolgd, wat de commissie een meerwaarde vindt. Ook een externe promotor, die de student zelf dient te zoeken, staat in voor een deel van de inhoudelijke begeleiding.

De commissie bracht een bezoek aan de mediatheek waarvan studenten gebruik maken om bronnenmateriaal te verzamelen. In dit grote medialandschap trof de commissie recente literatuur aan in verband met vroedkunde. De studenten hebben er alle nodige materiaal en ruimtes om individueel en in groep te werken. De commissie vindt dit alles een meerwaarde.

De commissie ontmoette tijdens het visitatiebezoek een gemotiveerd team van docenten die de nodige kwalificaties bezitten om deze opleiding vorm te geven en die vaak in overleg gaan. De docenten stralen professionaliteit uit. Het docententeam is multidisciplinair samengesteld. De meerderheid is vroedvrouw, maar ook onder andere verpleegkundigen, artsen, juristen, ethici, diëtisten, sociaal werkers, wiskundigen, en zo verder, worden tewerkgesteld in de opleiding. Van de medewerkers wordt verwacht dat zij een pedagogisch diploma bezitten of te verwerven binnen de twee jaar na de aanstelling. Naast het vaste docententeam zijn er ook een aantal gastprofessoren (voornamelijk gynaecologen, maar ook een zelfstandige vroedvrouw, anesthesist, en een vroedvrouw die op een NICU-afdeling werkt) actief. Gastsprekers geven een beperkt aantal uur les in de opleiding, maar brengen wel hun expertise over. De commissie waardeert het dat de opleiding ook het overzicht heeft op de lesinhouden die gastdocenten bij de studenten aanbrengen. Het is voor de commissie duidelijk dat de opleiding streeft naar maximale aansluiting bij de praktijk. Hierdoor zijn er van de 43 vaste docenten binnen de opleiding 18 docenten met een combibaan; zij combineren het lesgeven op de hogeschool met een job in het werkveld. De commissie vindt het een meerwaarde dat zij zo op de hoogte blijven van de evoluties in de vroedkundige praktijk. De werkbegeleiding op stage is in die zin ook een vorm van terugkoppeling van inzichten naar het onderwijs, en van het onderwijs naar het werkveld. De commissie stelt wel dat de combinatie van werken en lesgeven vaak zwaar is. De opleiding moet dus waakzaam blijven dat een dergelijke gecombineerde baan in de toekomst ook haalbaar blijft.

Professionalisering is een vast onderdeel van de taak van een docent, en wordt ook in functionerings- en evaluatiegesprekken opgevolgd. De studenten evalueren overigens ook de docenten in de onderwijsenquête. Met betrekking tot professionalisering, komen naast bovenvermelde werkveldbegeleiding of combibanen ook andere externe initiatieven aan bod. De opleiding organiseert jaarlijks twee opleidingsspecifieke vormingsdagen met beleidsthema's zoals curriculumhernieuwing en toetsbeleid. De commissie vindt het POP (Persoonlijk OntwikkelingsPlan) van de docenten sterk. Hun professionaliseringsnoden worden daarin gekoppeld aan de realisatie van strategische doelstellingen. De commissie meent dat de docenten door het POP ook de attitude van levenslang leren als voorbeeld stellen voor de studenten. Het personeel van de opleiding is volgens de commissie ook vrij onderzoekend ingesteld. De opleiding streeft hierin naar een evenwicht tussen medewerkers met een bachelordiploma en medewerkers met een masterdiploma. In de opleiding is het praktijkgericht

wetenschappelijk onderzoek sinds een aantal jaren gericht op het domein van de kansarmoede. Daarnaast zijn er een viertal medewerkers die een doctoraatsonderzoek aanvingen. Ook op het gebied van onderwijs, voert de opleiding een aantal onderzoeken uit, zoals het instroombeleid, het plusprogramma, de bachelorproef en de stage. De commissie onderschrijft de onderzoekshouding van de opleiding.

In de opleiding zijn 22.28 VTE aan het werk is. De werkdruk dient bewaakt te worden, gezien de stijging van het aantal studiepunten dat wordt opgenomen, en dus een stijgende docent/studentratio. De taken van een docent (onderwijs, begeleiding, dienstverlening, onderzoek, ...) geeft de opleiding overzichtelijk weer op een takenfiche. Toch blijft de werkdruk volgens de docenten met wie de commissie in gesprek ging, een aandachtspunt. De goede sfeer en de informele overlegmomenten tussen de docenten, maken dat de werkdruk voor hen haalbaar blijft.

De commissie is van mening dat de opleiding kan beschikken over een zeer uitvoerig kwaliteitszorgsysteem, zowel top-down als bottom-up, wat de commissie waardeert. In het opleidingsplan geeft de opleiding de strategische doelen weer voor 2011–2015. Daarnaast is er een kwaliteitsplan, afgeleid van het opleidingsplan en per academiejaar opgesteld, dat de operationele doelen op korte termijn bewaakt. De medewerkers formuleren SMART-doelen en realiseren deze tegen het einde van het academiejaar. De commissie kreeg de indruk dat zowat alles wordt geëvalueerd. De opleiding zit dan ook in een hele cyclus van verbeteracties. Zo zijn er metingen op vlak van de IMPROVE-zelfevaluatie, onderwijsevaluaties per module bij de studenten, schriftelijke bevestigingen bij de laatstejaarsstudenten, modulezelfevaluatierapporten, onderwijsonderzoeken, betrokkenheid van het werkveld in de adviesraad, focusgesprekken met studenten, en zo verder. Wel moet de opleiding er voor zorgen dat er geen overdaad aan metingen en verbeteracties is.

De uitgebreide kwaliteitscultuur levert een goede borging van kwaliteit op alle aspecten van de opleiding, maar door de uitgebreidheid ervan was het lastig voor de commissie het overzicht te houden op de hoofdzaken. Derhalve adviseert de commissie keuzes te maken en af te bakenen. De commissie merkt tenslotte op dat de opleiding de aandachtspunten van de vorige visitatie meeneemt en snel verschillende acties heeft gekoppeld aan de aanbevelingen. Ook had de commissie de indruk dat de opleiding zelf meteen beseft wat er verbeterd dient te worden, nog voor de commissie een aanbeveling kon geven. De opleiding werkt over het algemeen dus erg verbeteringsgericht, wat de commissie waardeert.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de opleiding Vroedkunde als GOED.

De commissie hecht veel belang aan de toetsing van de verschillende opleidingsonderdelen en van de beoogde competenties, die mede de kwaliteit van het gerealiseerde eindniveau bepaalt. De commissie beoordeelt het toetsbeleid van de opleiding, waarbij de opleiding een rechtstreekse koppeling maakt tussen de visie van de opleiding en de visie op evalueren, positief. Het toets- en evaluatiebeleid van de opleiding ligt vast in een toetsplan, dat de toetscommissie onder leiding van de opdrachthouder onderwijsontwikkeling bewaakt. De toetsing zelf bestaat uit een variatie aan formatieve (zelfevaluatie, permanente evaluatie, voorbeeldexamens) en summatieve (mondeling en schriftelijk examen, opdrachten, praktijkexamen, stage, ...) evaluatievormen. Het portfolio ziet deze opleiding eerder als begeleidingsinstrument. Wanneer studenten echter het portfolio niet zouden opvolgen, wordt het aan een examencommissie voorgelegd. De commissie is van mening dat de opleiding zou mogen overwegen om daarnaast een portfolio-assessment in te richten, aangezien dit een integrale toets is die de competentieontwikkeling kan toetsen.

De commissie waardeert de leerresultaten- en toetsmatrix waarin de koppeling tussen de toetsvormen en de leerresultaten duidelijk wordt, en op welk niveau deze laatste getoetst worden. Zoals eerder vermeld, mogen de niveaus van toetsing nog meer in het onderwijsproces terug komen zodat ze duidelijk zijn voor de stakeholders. De opleiding zou deze niveaus kunnen opnemen in alle evaluatiefiches, en niet alleen in de stagefiches. De docenten kunnen zelf examens opstellen, maar meestal ligt de eindverantwoordelijkheid voor een examen of een toets bij de moduleverantwoordelijken die over het geheel waken. De commissie is tevreden te vernemen dat de toetsvorm voor een stuk ook de werkvormen in het onderwijs bepalen. Het systeem van moduleverantwoordelijken die zowel werk- als toetsvormen bewaken, is hier een meerwaarde. De commissie meent ook dat hierdoor ook meer geïntegreerd getoetst wordt, waar zij achter staat. De opleiding is sterk in teamteaching (geïntegreerde lessen door bijvoorbeeld een vroedvrouw en een arts/gynaecoloog) en dit uit zich ook in een meer geïntegreerde toetsing met casuïstiek, bijvoorbeeld een mondeling examen in de module Perinatale zorg in de eerstelijns dat zowel een gynaecoloog als een vroedvrouw afneemt, of de evaluatie van de Integratiemodule hoogrisicoverloskunde door twee teams, bestaande uit respectievelijk

een gynaecoloog en vroedvrouw en een ethicus, jurist en psycholoog. De commissie vindt het sterk dat ondanks de grote studentenpopulatie, de opleiding er toch in slaagt om deze mondelinge/geïntegreerde examens in te richten, aangezien zij zo dieper op de zaken kan inpijken. Ook in schriftelijke examens komt integratie voor. De opleiding haalde aan dat zij nog verder werkt aan het opstellen van evaluatiefiches, en deze integratieve aanpak van de toetsing verder wil zetten. Dit onderschrijft de commissie.

De studenten kennen de evaluatiecriteria van de toetsen en examens via de ECTS-fiches en voorbeeldexamens. Zij kunnen in de module-evaluaties ook de toetsing evalueren. Zij kennen ook de ombuds, die de studenten voornamelijk contacteren indien er bijvoorbeeld een examen verplaatst dient te worden wegens ziekte. De opleiding geeft aan nog te willen werken aan de inspraak van studenten die studenten kunnen krijgen door mee te denken over examenvragen. De commissie waardeert het dat de opleiding gebruik maakt van verbeterersleutels, en vindt deze sterk uitgewerkt. Ook excellentie wordt in deze verbeterersleutels benoemd. De verbeterersleutels zijn volgens de commissie transparant en objectief. Deze betrouwbaarheid wordt vergroot doordat het docententeam met elkaar in overleg gaat over de toetsing, en de eindverantwoordelijkheid bij de moduleverantwoordelijken ligt. De toetsen zijn dus niet afhankelijk van individuele docenten.

De beoordeling van de stage is volgens de commissie degelijk uitgewerkt. Het stageconcept bevat zelfevaluatie, formatieve evaluatie en summatieve evaluatie. Studenten dienen zichzelf te evalueren en reflecteren over hun beoogde en bereikte competenties via het reflectiemodel van Korthagen; ze beschikken hiertoe over checklist met beoordelingscriteria. De commissie meent dat het stagereflectiesysteem nog wat geoptimaliseerd mag worden. Zoals eerder vermeld (GKW 2) reflecteren de studenten in hun drieweekelijkse reflectieverslag over minimaal één competentie. De commissie mist echter de reflectie van de studenten op kritische zorg die plaatsvindt op de stageplaatsen. De studenten zouden meer kritisch mogen kijken naar wat er in de praktijk op stageplaatsen gebeurt, en dit laten terugkomen in hun reflecties en hun stageopdrachten. De stagementoren, vroedvrouwen op de dienst en de stagebegeleiders uit de hogeschool, zorgen voor formatieve evaluatie (via feedback en tussenevaluatie) en summatieve eindevaluatie. De beoordeling van de stageopdrachten wordt hierin ook verwerkt. De vertegenwoordigers van het werkveld die ook de feedback van stage verzorgen aan studenten, vonden de stagebeoordelingsfiches met de beoordelingscriteria een goede houvast. Bij elk criterium moet worden aangegeven of de student dit al dan niet bereikt heeft. Het is een meerwaarde dat er

per stagedomein verschillende en specifieke criteria zijn uitgewerkt. De commissie vindt deze fiches en criteria enerzijds transparant. Anderzijds zet het volgens de commissie minder aan tot zelf denken, en werkt het ook in de hand dat de mentor niet veel feedback hoeft neer te schrijven, maar eerder enkel zaken aan kan kruisen. De commissie nodigt de opleiding uit om de stagefiches zo uit te werken dat er voldoende ruimte is voor feedback van de stagementoren. Er kan ook nagedacht worden over de mogelijkheid om de feedback minder fragmentarisch en verspreid te noteren. De mentoren geven immers per competentie afzonderlijk feedback, maar het zou volgens de commissie een meerwaarde zijn indien dit meer gezamenlijk zou kunnen gebeuren. De stagebeoordeling (tussentijdse en eindevaluatie) gebeurt in een ideaal scenario in aanwezigheid van de student, de mentor en de stagebegeleider. Door omstandigheden is de aanwezigheid van de student niet altijd gegarandeerd. In dat geval raadt de commissie aan om meer met de studenten te communiceren over hoe de evaluatie van de stage precies zal verlopen, en hoe de opleiding, samen met de mentoren of vroedvrouwen op de stagedienst tot een bepaalde score zijn gekomen. Studenten krijgen op het einde van de stage een 'zonescore' die een expertencommissie achteraf bepaalt en voorlegt aan de examencommissie. Het finale punt van de stage komt voort uit een weging van voorgaande evaluaties door alle stagebegeleiders en een beslissingsboom om de objectiviteit te verhogen. De opleiding noemt dit beoordelen op "buikgevoel" en doet hier onderzoek naar, alsook naar het feedback geven, om de studenten maximaal te ondersteunen bij hun zelfsturend leren op stage. Dit waardeert de commissie.

Ook de beoordeling van de bachelorproef is volgens de commissie duidelijk uitgewerkt. De studenten kennen de beoordelingscriteria via de bachelorproefgids en de modulegidsen. De bachelorproefgids is overkoepelend voor de opleidingen uit het domein Gezondheidszorg van de Arteveldehogeschool. De te bereiken competenties zijn dan ook eerder algemeen, namelijk een viertal algemene competenties van alle bacheloropleidingen van de Arteveldehogeschool en een tweetal beroepsgerichte competenties voor de opleidingen uit het domein Gezondheidszorg. Volgens de opleiding werkt een werkgroep aan het verfijnen van deze criteria naar de specifieke opleidingen binnen de gezondheidszorg toe, met als bedoeling een basisdocument te creëren waaraan de opleidingen zelf specifieke gegevens of excellentiegegevens kunnen aangeven. Daarnaast vinden de studenten in de modulegids nog een aantal beoordelingscriteria voor het product en het proces. De beoordeling van de bachelorproef begint reeds in schijf 2 aan de hand van twee opdrachten. Deze worden enkel door de interne promotie-

ren en clusterleden beoordeeld. Een opdracht dataverwerking geldt voor 25% van de beoordeling, de overige 75% is voor de opstart van de bachelorproef (50% product en 25% proces). Het indienen van de bachelorproef in schijf 3, wordt beoordeeld door de interne promotor, de externe promotor en de externe lezers. 60% van de beoordeling gaat naar het product (50% inhoud, 10% vormgeving), 10% naar het proces en 30% naar de presentatie (10% inhoud, 20% beantwoorden van vragen). In de beoordelingsformulieren die zij ontvangen, zit een beslissingsboom verwerkt. De studenten hebben weet van deze beslissingsboom. Toch meent de commissie dat voor hen nog iets duidelijker kan worden gesteld hoe de verschillende beoordelaars precies tot een bepaalde score zijn gekomen.

De commissie is van mening dat de kwaliteit van de eindwerken die zij heeft ingekeken, goed is. De commissie waardeert de sterke wetenschappelijke schrijfstijl, de duidelijke methodologie, het evidence based werken, en de duidelijke vraagstelling en conclusie. Ook het literatuuronderzoek en het praktijkgedeelte waren volgens de commissie op een degelijke manier uitgewerkt. De werken vertoonden een duidelijke lijn van opbouw en verfijning naar een praktische uitwerking voor het werkveld. Het leerresultaat ondernemen, zou volgens de commissie nog meer in het eindwerk aan bod mogen komen.

Het werkveld is tevreden over het niveau van de afgestudeerden. Ze zijn het er over eens dat een afgestudeerde vroedkundige sowieso nog enige tijd begeleiding nodig heeft bij de instap in het werkveld om de specifieke geplogenheden op een bepaalde dienst onder de knie te krijgen. De afgestudeerde vroedvrouwen van de Arteveldehogeschool, zijn volgens hen snel inzetbaar, en hebben een goede theoretische onderbouwing, ook van pathologie, meegekregen vanuit de opleiding. De studenten staan zelf in voor hun eigen leerproces, en zijn assertief in het werkveld. De alumni zijn het daarmee eens; ook zij voelden zich voorbereid voor de instap in het werkveld, en menen dat zij voldoende vanuit de opleiding zijn gecoacht om kritisch na te denken en evidence based te handelen. Ook als zelfstandige vroedvrouwen menen zij voldoende bagage te hebben meegekregen vanuit de opleiding. Uit een enquête die de opleiding heeft afgenomen, blijkt dat de afgestudeerde vroedvrouw in een waaier van beroepsfuncties terecht komt. De studenten zijn bewust van het feit dat ze niet altijd meteen aan de slag kunnen als vroedkundige na afstuderen. Dit heeft te maken met het feit dat de markt verzadigd is wat vroedvrouwen betreft, maar er toch een hoge in- en uitstroom is van studenten in de opleiding Vroedkunde. Vele afgestudeerden vinden werk in een mobiele equipe of

gaan eerst aan de slag als verpleegkundige. Wanneer het wetsvoorstel in voege treedt dat vroedvrouwen geen verpleegkundige handelingen meer mogen stellen, verkleinen de tewerkstellingskansen. De commissie stelt dat de opleiding haar instromende studenten daarvan blijvend op de hoogte moet stellen. Volgens een onderzoek van de opleiding, studeert een groot deel van de afgestudeerden verder, voornamelijk de master Verpleegkunde en Vroedkunde.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding haar in-, door- en uitstroomgegevens systematisch analyseert en ziet daarin geen sterk afwijkende cijfers. Het studierendement van de opleiding ligt rond de 80% en is iets lager dan het gemiddelde van de andere instellingen waar de opleiding Vroedkunde aangeboden wordt. Volgens de opleiding ligt dit in lijn met de perceptie dat de opleiding aan de Arteveldehogeschool kwalitatief hoog is, en daarom ook moeilijk. Daarnaast staat dat het percentage van afgestudeerden die hun diploma halen binnen de drie jaar met 31% iets hoger ligt dan het gemiddelde van alle instellingen. De gemiddelde studieduur bedraagt drie jaar en vijf maanden. De opleiding onderzoekt ook drop-out en afhaken; het laatste exitonderzoek vond in 2011 plaats. De meest voorkomende reden is een foute studie- of beroepskeuze. De opleiding hoopt dit te remediëren met de instroomprocedure.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	G
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	G
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	G

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als goed en generieke kwaliteitswaarborg 3 als goed is het eindoordeel van de opleiding Vroedkunde aan de Arteveldehogeschool Gent, conform de beslisregels, goed.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- De commissie beveelt de opleiding aan de competenties nog meer sturend te maken in het theoretisch onderwijs.
- De opleiding moet de uitgeschreven leerlijnen nog sterker doen leven binnen haar onderwijs en de evaluatie – stages uitgezonderd.
- De commissie vraagt de opleiding te overwegen om een stage vroeger in het curriculum van de eerste schijf in te plannen of een observatiestage te voorzien. Ook zouden lessen of oefeningen in verband met evidence based midwifery eerder dan in de tweede opleidingschijf aan bod mogen komen.
- De commissie pleit voor meer overleg in het docententeam over de selectie van werkvormen, en het gebruik van objectieve normeringen voor werkvormen, zoals het gebruik van een taxonomie, en het meer documenteren van het beleid van de opleiding hierover.
- De opleiding dient de persoonlijke aandacht voor de student te bewaken en meer aandacht te hebben voor mensgerichte aspecten. De commissie adviseert om een beleid over de bereikbaarheid van de docenten inzake de begeleiding van de studenten te ontwikkelen en de studenten hierin een houvast aan te bieden.

- De commissie beveelt de opleiding aan om in het foldermateriaal en bij het intakegesprek nog duidelijker te communiceren over de precieze inhoud van het switch-traject en helder te maken dat het geen afstands-onderwijs is.
- De studielast dient, zowel in de reguliere opleiding als in het switch-traject, bewaakt te worden.
- De commissie raadt de opleiding aan om blijvend over na te denken over het te behalen aantal bevallingen en de druk die daar voor studenten mee gepaard gaat. De opleiding moet naar oplossingen zoeken zodat de pathologie op stage niet verloren gaat ten voordele van het behalen van het aantal verplichte bevallingen.
- De opleiding moet overwegen om meer uren te voorzien voor het inoefenen van vaardigheden, zodat elke student voldoende aan bod komt en goed voorbereid is voor de stages.
- Het mag volgens de commissie een streven worden voor de opleiding om nog meer uniformiteit in de begeleiding op stage te voorzien, zodat alle stakeholders zicht krijgen op het evolueren van de student. De opleiding dient duidelijk zicht te hebben over hoe de begeleiding (en evaluatie) van de stages bij afwezigheid van mentoren zal verlopen, en dient deze informatie ook door te geven aan de betrokken studenten.
- De commissie raadt de opleiding aan om nog meer feedback te voorzien op internationale stage en het concept en de meerwaarde van de verplichte buitenlandse studiereis te herdenken.
- De opleiding moet waakzaam blijven dat een gecombineerde baan van de docenten in de toekomst ook haalbaar blijft. Daarbij aansluitend moet ook de werkdruk van de docenten in het algemeen bewaakt blijven.
- De commissie adviseert de opleiding om meer te focussen en te prioriteren in haar kwaliteits- en verbeterplannen, mede in het kader van de werkdruk.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- De opleiding mag overwegen om een portfolio-assessment in te richten, omdat daarmee competentietoetsing beter vorm krijgt.

- De commissie beveelt de opleiding aan om het stagereflectiesysteem te optimaliseren, en plaats te maken voor kritische reflecties op de geleverde zorg bij de stageplaatsen. Er moet eveneens voldoende ruimte zijn voor feedback op stage.
- De commissie adviseert de opleiding om voor studenten nog duidelijker en transparanter te stellen hoe de verschillende beoordelaars precies tot een bepaalde score voor de bachelorproef zijn gekomen.
- De commissie raadt de opleiding aan haar instromende studenten blijvend op de hoogte te stellen van de tewerkstellingskansen.

ERASMUSHOGESCHOOL BRUSSEL

Opleiding Vroedkunde

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Vroedkunde

Op 29 en 30 mei 2013 werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van de Erasmushogeschool Brussel in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weer geeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding Vroedkunde aan de Erasmushogeschool Brussel is een professioneel gerichte bacheloropleiding binnen het departement Landschapsarchitectuur en Gezondheidszorg en wordt ingericht op de campus in Jette, in de onmiddellijke nabijheid van het UZ Jette. Het departement biedt naast de opleiding Vroedkunde nog vier bacheloropleidingen aan in het domein gezondheidszorg en de landschaps- en tuinarchitectuur, alsook drie bachelor-na-bacheloropleidingen en enkele postgraduat en bijscholingen.

De Erasmushogeschool Brussel maakt samen met de Vrije Universiteit Brussel deel uit van de Universitaire Associatie Brussel (UAB).

In de opleiding zijn in het academiejaar 2012–2013 188 studenten ingeschreven, waarvan 39 studenten in het flexibel traject voor werkstudenten.

De opleidingsdoelen of de competenties waarnaar de opleiding streeft, zijn de elf domeinspecifieke leerresultaten die met alle opleidingen Vroedkunde in Vlaanderen zijn opgesteld. De opleiding van de Erasmushogeschool heeft daar twee extra leerresultaten – grootstedelijke context en internationale context – aan toegevoegd. Ook heeft zij gedragsindicatoren uitgeschreven voor deze leerresultaten. Het geheel zal nog bekender worden gemaakt bij de stakeholders. De commissie waardeert de visie van de opleiding, waarbij zij de focus legt op een zevental facetten, waaronder de hierboven vermelde extra leerresultaten, en een nadruk op fysiologie.

Programma

Het programma van de opleiding Vroedkunde is opgebouwd uit 180 studiepunten. Het modeltraject bestaat uit drie jaren (deeltrajecten) waarvan in elk deeltraject 60 studiepunten wordt opgenomen. Daarnaast biedt de opleiding ook een aangepast flexibel traject (ook flextraject genoemd) aan voor werkstudenten. Dit traject wordt aangeboden met een beperkter aantal contacturen. Het wordt aangeboden via blended learning, en wordt verspreid over vier academiejaren.

De opbouw van het programma ziet er als volgt uit: In het eerste semester ligt de focus op mens en gezondheid, in het tweede semester op de normale, fysiologische verloskunde, in het derde semester op de pathologische partus, het pathologisch postpartum en de laagrisico neonat. In het vierde semester ligt de focus dan op de pathologische zwangerschap, perinatale begeleiding en evidence based midwifery, in het vijfde semester op (hoog)risicosituaties binnen de verloskunde en de specifieke domeinen van fertiliteit en neonatologie. In het laatste semester op het vroedvrouw worden en het bereiken van de leerresultaten op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar. Hierbij zijn zeven leerlijnen betrokken die samenhangen met de zeven punten uit de visie van de opleiding. De opleiding mag durven om naar meer thematisch geïntegreerd onderwijs te stappen.

Er is een variatie van werkvormen aanwezig om het onderwijs vorm te geven. Good practices zijn de werkvorm/opdracht casuïstiek (mits enkele aanpassingen), POPcoaching en het simulatieonderwijs. De werkvormen zouden echter in bepaalde gevallen wat minder docentafhankelijk kunnen gehanteerd worden en ook afgestemd moeten worden op de toetsvorm. Het cursusmateriaal is in de meeste gevallen up-to-date en degelijk uitgewerkt.

Er zijn keuzemogelijkheden in het programma ingebouwd; voornamelijk de internationale keuzestage (binnen en buiten Europa) in de tweede en derde opleidingsfase.

De stages en vaardigheidslessen maken een groot deel van het programma uit. Een student vroedkunde loopt rond de 38 weken stage binnen de opleiding (materniteit en in een fertilitetskliniek of verpleegafdeling, verloskamer, prenatale raadpleging, internationale stage, Maternal Intensive Care stage, of Neonatal Intensive Care stage). Op de stages worden de studenten op een degelijke manier begeleid door docenten van de opleiding en mentoren op de stageplaatsen. De opleiding is trots op de stagemogelijkheden binnen drie Brusselse ziekenhuizen die midwifery-led care toepassen op de verloskundige afdeling. De commissie hoopt dat elke student hierin de toekomst stage kan lopen. In het vaardigheidscentrum worden bepaalde handelingen of vaardigheden gedemonstreerd en vervolgens begeleid of zelfstandig ingeoeffend. In simulatietrainingen – die volgens de commissie een meerwaarde zijn – kan de student verschillende rollen op zich nemen in verloskundige situaties en zich in een veilige omgeving kan voorbereiden op de praktijk.

De studenten komen in het programma voldoende in contact met internationalisering. Naast de mogelijkheid tot het lopen van buitenlandse stages in het tweede en derde deeltraject, is internationalisering en de multiculturele/grootstedelijke context in de opleiding nog uitgewerkt in internationalisation@home, multiculturele casussen, docentenmobiliteit, ontvangst van buitenlandse studenten, het Trialoogproject met een Waalse hogeschool, de organisatie van een internationale dag, internationale of multiculturele voorbeelden tijdens de lessen.

In het afstudeerproject worden een wetenschappelijke inslag met praktische implicaties voor de vroedkunde gecombineerd. Deze bachelorproef is het sluitstuk van de leerlijn evidence based handelen, die volgens de commissie nog verder uitgewerkt mag worden. De studenten werken in het eerste en tweede deeltraject projecten uit die de basis leggen voor het eindwerk en waarin het evidence based handelen aan bod komt.

Beoordeling en toetsing

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding een toetsbeleid gefinaliseerd heeft, en dat er recent een toetscommissie is aangesteld, die de kwaliteit van de totale toets- en beoordelingsprocedure bewaakt. Toch staat dit

nog in de kinderschoenen en heeft de opleiding nog wat werk om alles te optimaliseren. De evaluatie van de vaardigheden verloopt degelijk; aan de evaluatie van de bachelorproef en de stages is nog enige verbetering nodig.

De commissie kon zien dat er variatie aan toetsvormen en –wijzen aanwezig is in de opleiding (zowel summatieve, formatieve als permanente evaluatie). De evaluatiecriteria zijn duidelijk; de studenten worden eveneens geïnformeerd over de examenmomenten, de examenroosters, en de mogelijkheden tot feedback.

Begeleiding en ondersteuning

De commissie bracht overigens een bezoek aan de vaardigheids- en simulatielokalen en meent dat deze voorzien zijn van alle nodige materiaal om de studenten goed te laten oefenen. De opleiding heeft, samen met de opleiding Verpleegkunde, plannen om een simulation unit uit te bouwen op een verdieping van de gebouwen van de campus en een Laerdal-pop in te zetten en daarmee ook bijscholingen te organiseren.

Deze opleiding steekt energie in de begeleiding van haar studenten, die al start bij een intakegesprek nog voor de student zich heeft ingeschreven. Ook zijn er mogelijkheden tot inleefstages en open lesdagen. De studenten krijgen gerichte communicatie m.b.t. begeleidingsmogelijkheden, en weten bij wie ze terecht kunnen. Het POPcoaching is volgens de commissie een meerwaarde.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het werkveld is tevreden over de afgestudeerden van deze opleiding. De alumni voelen zich goed voorbereid op hun instap naar het werkveld, of studeren verder. De verschillende stagemogelijkheden op alle soorten terreinen die de opleiding biedt, vinden zij een meerwaarde. Afgestudeerden komen vlot terecht op verloskundige of verpleegkundige diensten. De opleiding moet blijvend haar studenten inlichten over het feit dat de maatschappelijke vraag naar vroedvrouwen momenteel vermindert.

Het volledige rapport van de opleiding Vroedkunde staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad.

www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT VROEDKUNDE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professionele bachelor Vroedkunde van de Erasmushogeschool Brussel.

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vroedkunde aan de Erasmushogeschool Brussel. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 29 en 30 mei 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg is onvoldoende aanwezig.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de docenten, de studenten, de alumni, het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering

en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen ingekeken. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals o.a. de mediatheek en de vaardigheidslokalen.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt aangeboden door de Erasmushogeschool Brussel (EhB). Deze hogeschool biedt professionele bacheloropleidingen aan, en ook enkele masteropleidingen, die geïntegreerd zijn binnen de Vrije Universiteit Brussel. De opleidingen worden aangeboden binnen zeven departementen, en dit op acht locaties in Brussel.

De opleiding Vroedkunde maakt deel uit van het departement Landschapsarchitectuur en Gezondheidszorg en wordt georganiseerd op de campus te Jette, in de nabijheid van de Universitair Ziekenhuis Brussel. Het departement biedt naast de opleiding Vroedkunde nog vier bacheloropleidingen aan in het domein gezondheidszorg en de landschaps- en tuinarchitectuur, alsook drie bachelor-na-bacheloropleidingen en enkele postgraduat en bijscholingen.

De Erasmushogeschool Brussel maakt samen met de Vrije Universiteit Brussel deel uit van de Universitaire Associatie Brussel (UAB).

Het programma van de opleiding Vroedkunde is opgebouwd uit 180 studiepunten. Het modeltraject bestaat uit drie jaren (deeltrajecten) waarvan in elk deeltraject 60 studiepunten wordt opgenomen. Daarnaast biedt de opleiding ook een aangepast flexibel traject (ook flextraject genoemd) aan voor werkstudenten. Dit traject wordt aangeboden met een beperkter aantal contacturen. Het wordt aangeboden via blended learning, en wordt verspreid over vier academiejaren.

In de opleiding zijn in het academiejaar 2012–2013 188 studenten ingeschreven, waarvan 39 studenten in het flexibel traject.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de opleiding Vroedkunde als GOED.

Tot het academiejaar 2011–2012, werkte de opleiding met beroepstaken als beoogde eindkwalificaties. Als beoogd eindniveau voor zowel het regulier als het flexibel traject hanteert de opleiding sinds dit academiejaar het domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR) dat door de Vlaamse opleidingen Vroedkunde werd uitgewerkt, en dat gevalideerd werd door NVAO. Hierdoor kan de commissie stellen dat het beoogde eindniveau voldoet aan het niveau en de oriëntering van een professioneel gerichte bacheloropleiding binnen het niveau zes van de Vlaamse kwalificatiestructuur. De opleiding omschrijft het niveau zes in een beleidsdocument en stelt daarbij haar ambities op. Volgens de commissie mag dit document nog verder uitgewerkt worden.

Het domeinspecifiek leerresultatenkader vertrekt vanuit een elftal domeinen of gebieden waarin een beginnende beroepsbeoefenaar zijn/haar weg dient te banen, namelijk 1) fysiologie, zorg en begeleiding, (2) risicodetectie/risicoseselectie, (3) pathologie, zorg en begeleiding, (4) psychosociale context, (5) ethiek en wetgeving, (6) gezondheidspromotie, (7) samenwerking en communicatie, (8) coaching, (9) professionalisering, (10) evidence based zorg en (11) kwaliteitsvolle zorg. De opleiding heeft beslist om naast deze 11 domeinen uit het DLR, nog twee aanvullende leerresultaten toe te voegen aan haar beoogd eindniveau, namelijk (12) grootstedelijke context en (13) internationale context. De grootstedelijke context heeft te maken met de voor een vroedvrouw specifieke uitdagingen die zijn verbonden met het werken in een grootstedelijke en multiculturele context (taalbarrières, culturele barrières, kansarmoede, ongelijke toegang tot gezondheidszorg, ...). De opleiding investeert ook in internationalisering, onder andere via internationalisation@home en buitenlandse stages.

De opleiding heeft op basis van het DLR zelf voorlopige gedragsindicatoren uitgeschreven voor elk leerresultaat, wat de commissie positief vindt. Deze voorlopige gedragsindicatoren hebben mee aan de basis gelegen voor het proces waarbij alle Vlaamse opleidingen Vroedkunde gedragsindicatoren hebben uitgeschreven voor de domeinspecifieke leerresultaten. Wanneer deze zijn gevalideerd door het werkveld in juli 2013, zal de opleiding de definitieve gedragsindicatoren hanteren in haar beoogd eindniveau en linken met de opleidingsonderdelen. De commissie zag ook dat de algemene en

algemeen beroepsgerichte competenties uit het Structuurdecreet in de bachelorproef, en dan met name in de beoordelingscriteria van de bachelorproef (zie GKW 3), expliciet gehanteerd worden. De commissie pleit voor de keuze voor één eenduidig profiel waarin alle competenties die binnen de opleiding worden getoetst en die bepalend zijn voor het eindniveau, verwerkt zijn. Dit zal volgens de commissie leiden tot duidelijkheid voor alle stakeholders van de opleiding, de studenten in het bijzonder.

De commissie waardeert het dat de gedragsindicatoren zijn ingedeeld in drie niveaus, namelijk (1) werkt ondersteunend aan deze gedragsindicator, (2) werkt integrerend aan deze gedragsindicator en (3) realiseert deze gedragsindicator. Deze niveaus mogen nog meer sturend worden in het onderwijs en de toetsing.

Naast het DLR, hangt de opleiding een visie aan die bestaat uit zeven facetten die als een rode draad doorheen de opleiding lopen, namelijk (1) nadruk op fysiologie, (2) aandacht aan verhoogde risico's en complicaties, (3) holistische visie, (4) veilige zorg, gebaseerd op wetenschappelijke evidentie, (5) beroepsidentiteit voor de student, (6) complexiteit van de grootstad en (7) internationalisering. De commissie vindt dit een duidelijke visie waarin fysiologie (proces van de normale bevalling) de focus vormt, en waarbij de opleiding stelt dat de vroedvrouw moet excelleren in de fysiologie. De commissie ziet in de twee aanvullende leerresultaten een duidelijke keuze van de opleiding om zich te profileren, maar stelt dat de toetsing van deze leerresultaten door de opleiding nog niet op punt staat. Omdat ook bij de facetten in de visie de grootstedelijke context en internationalisering aan bod komt, vraagt de commissie zich af waarom de opleiding er niet eerder voor gekozen heeft deze twee onderwerpen in de visie verder uit te werken in plaats van twee extra leerresultaten toe te voegen aan het DLR. Verder geeft de opleiding aan zich te profileren met een pluralistische visie, de kleinschaligheid van de hogeschool en de minimale afstand tussen student en docent.

De commissie waardeert het dat deze visie is afgestemd op het beroepsprofiel van de vroedvrouw (2006), op het opleidingsprofiel van de Vlaamse Onderwijsraad en op recente wetgevingen. Bovendien heeft de commissie met tevredenheid vastgesteld dat er internationale inbreng is geweest via de Educational Conference van de European Midwives Association (2007 en 2010) en de herwerking van de definitie van de vroedvrouw van de International Confederation of Midwives (ICM) in 2011. De opleiding sluit aan bij de Europese richtlijnen en hanteert de norm van 40 bevallingen

voor studenten om te kunnen aftuderen. Het opleidingshoofd van deze opleiding is direct betrokken bij de European Midwives Association, waardoor nieuwe ontwikkelingen qua richtlijnen snel toegankelijk zijn voor de opleiding.

De commissie begreep dat de opleiding wacht tot het landelijk proces van het bepalen van de gedragsindicatoren afgerond is. Het domeinspecifiek leerresultatenkader als beoogd eindniveau en de voorlopige gedragsindicatoren zitten volgens de commissie op dit moment dan ook nog op onderwijsontwikkelingsniveau en zijn in implementatie, maar zijn nog niet helemaal gedragen door de opleiding en haar stakeholders. Zeker bij het werkveld kunnen nog meer inspanningen worden geleverd om het bekendmaken van het DLR en de gedragsindicatoren te versnellen. Vertegenwoordigers van het werkveld die in de resonantiegroep zetelen, gaven wel aan betrokken te zijn geweest bij de bespreking hiervan. Ook geeft de opleiding aan de gedragsindicatoren te zullen bespreken op mentorenbijeenkomsten, wat al ten dele is gebeurd, en alle stageplaatsen documenten te bezorgen. De studenten worden voornamelijk tijdens stages en bij het verwerken van hun POP (persoonlijke ontwikkelingsplan) met de domeinspecifieke leerresultaten geconfronteerd. Zij kunnen ook in de ECTS-fiches de leerresultaten terugvinden voor elk opleidingsonderdeel. Volgens de opleiding zal in een volgende focusgroepbevraging de bekendheid van de studenten met het nieuwe leerresultatenkader en de gedragsindicatoren bevestigd worden. De commissie vraagt snel werk te maken van het bekendmaken van het DLR aan alle betrokkenen.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding Vroedkunde als VOLDOENDE.

De commissie heeft bij de opleiding Vroedkunde aan de Erasmushogeschool een programma gezien dat op voldoende wijze toelaat het beoogde eindniveau binnen de 180 voorziene studiepunten ook daadwerkelijk te behalen. Dit geldt voor het reguliere onderwijs, maar ook voor het flexibel traject, aangezien in beide trajecten dezelfde opleidingsonderdelen onderwezen worden. De commissie vindt het ook positief dat de opleiding door middel van een matrix is nagegaan welke leerresultaten en welke gedragsindicatoren aan bod komen in welke opleidingsonderdelen.

De opleiding verzorgt de verticale samenhang van het programma door het op te delen in zes semesters. In elk semester staat één topic centraal, en elk semester bouwt ook verder op de inhoud van de vorige semesters, wat zorgt voor volgtijdelijkheid. De inhouden nemen dus volgens de opleiding ook toe in complexiteit. In het eerste semester ligt de focus op mens en gezondheid, in het tweede semester op de normale, fysiologische verloskunde, in het derde semester op de pathologische partus, het pathologisch postpartum en de laagrisico neonat. In het vierde semester ligt de focus dan op de pathologische zwangerschap, perinatale begeleiding en evidence based midwifery, in het vijfde semester op (hoog)risicosituaties binnen de verloskunde en de specifieke domeinen van fertiliteit en neonatologie. In het laatste semester, tenslotte, legt de opleiding de focus op het vroedvrouw worden en het bereiken van de leerresultaten op het niveau van een beginnend beroepsbeoefenaar. Het flexibel traject bestaat uit dezelfde zes thema's die weliswaar gespreid worden over acht semesters. Daarnaast stelt de opleiding de horizontale samenhang in het programma voor door zeven leerlijnen, die verwijzen naar de zeven punten die de opleiding in haar visie vooropstelt (zie GKW 1). Deze leerlijnen, namelijk de leerlijn fysiologische context, de leerlijn medische context, de leerlijn evidence based handelen, de leerlijn holistische context, de leerlijn beroepsidentiteit, de leerlijn grootstedelijke context en de leerlijn internationalisering, lopen volgens de opleiding als een rode draad doorheen het programma. Het is een wens van de opleiding om de leerlijn grootstedelijke context nog meer in het programma aan bod te laten komen. Dit onderschrijft de commissie. De commissie meent dat ook de consistentie tussen de leerlijn evidence based handelen en het uiteindelijk eindwerk, nog geoptimaliseerd kan worden. Doorheen de opleiding maken de studenten verschillende projecten waarin een toenemende mate van complexiteit en zelfstandigheid wordt vereist. Vooral in een project 'preconceptionele zorg' in het tweede opleidingstraject, krijgen de studenten een inleiding in het formuleren van een goede probleemstelling of het beoordelen van wetenschappelijke artikelen op basis van levels of evidence.

Studenten krijgen in het begin van het academiejaar een opleidingsplan, een overzicht van de opleidingsonderdelen. Zij hebben ook via de ECTS-fiches een totaaloverzicht over het programma. De studenten met wie de commissie sprak, gaven aan dat wanneer overlappingsen in het programma zouden voorkomen, deze niet storend zijn. Er is meer sprake van bewuste overlap, namelijk eenzelfde thema dat vanuit verschillende invalshoeken bekeken wordt (zoals vaardigheden, pathologie, methodiek). De commissie is tevreden te vernemen dat de studenten merken dat de verschillende

docenten die verantwoordelijk zijn voor deze invalshoeken, samenwerken om de lessen te verzorgen. De opleiding geeft aan dat zij het DLR en de gedragsindicatoren ook hanteren om hiaten in het programma te detecteren. De commissie stelde ook vast dat de opleiding een internationaal opgestelde curriculum mapping tool heeft gehanteerd als pilot. Dit is een positief effect van de grote betrokkenheid van het opleidingshoofd bij EMA (European Midwifery Association) en ICM. Hiernaast stelde de opleiding ook dat zij bij het implementeren van het DLR, niet veel aan het programma heeft moeten wijzigen, omdat de opleiding reeds eerder de domeinen uit het DLR in het onderwijs behandelde. Ook schrijft de opleiding in haar zelfevaluatie-rapport dat integratie in het programma wel degelijk aanwezig is, ook al is dit soms niet expliciet zichtbaar in het programma. De commissie is het ermee eens dat het geïntegreerd werken inderdaad in verschillende opleidingsonderdelen aanwezig is. Toch meent de commissie dat, ondanks de bovenvermelde samenhang in het programma en de integratie die zij heeft vastgesteld, het programma op dit moment nog te veel losse opleidingsonderdelen bevat en dat het onderwijs daarom nog wat te fragmentarisch is. De opleiding heeft vanuit de opleidingsonderdelen gezocht naar integratie, en geeft de commissie daardoor eigenlijk de indruk dat zij zo de samenhang in het programma ten dele uitrafelt. De commissie geeft de opleiding de aanbeveling om andersom te denken, namelijk vanuit de integratie naar 'vakken'. Hiermee bedoelt zij dat het DLR en de gedragsindicatoren de eerste processtap zijn in een mogelijke curriculumherziening. Vanuit de integratie van het DLR, zou de opleiding kunnen nagaan welke opleidingsonderdelen dan nodig zijn om de beoogde competenties aan te leren. Dit betekent het durven loslaten van het bestaande curriculum. De studenten hebben de mogelijkheid om het programma te evalueren, maar ook het docententeam zou volgens de commissie de lesinhouden meer mogen evalueren.

De commissie vindt dat eerstelijns-vroedkunde op een degelijke manier is georganiseerd in het programma, hoewel risicosselectie nog wat meer uitgediept mag worden en duidelijker opgenomen in het programma. De commissie is tevreden te vernemen dat de opleiding, naast een deelopleidingsonderdeel Eerstelijns, ook meerdere stageplaatsen in de eerstelijns-vroedkunde ter beschikking heeft. Alle studenten lopen een stage eerstelijns, namelijk prenatale consultaties bij een zelfstandige vroedvrouw. Volgens de studenten hebben zij daardoor voldoende bagage meegekregen en werd eerstelijns vanuit de opleiding gestimuleerd als belangrijk takenpakket van de vroedvrouw. De commissie vernam dat de opleiding plan-

nen heeft om enkele projecten in het onderwijs in te voeren, zoals het project (Op)groeien in verbondenheid, een project om maatschappelijke kwetsbare (aanstaande) ouders van de zwangerschap tot negen maanden na de geboorte te ondersteunen en te informeren. Dit project plant de opleiding in december 2013 in te voeren, in samenwerking met verschillende partners. De commissie is positief over een dergelijk project. Ook zal er volgens de opleiding een nieuwe aanvraag worden gedaan voor het project Trialoog van het Prins Filipfonds rond zwangerschap en kansarmoede, in samenwerking met de Haute École de Namur. Ook de plannen rond dit project en de samenwerking met een andere opleiding, kunnen op de goedkeuring van de commissie rekenen.

In het integrale programma maakt de opleiding een onderscheid tussen drie onderwijsleeromgevingen, namelijk de ondersteunende leeromgeving, de integrerende leeromgeving, en de leeromgeving persoonsvorming. In elk van deze drie leeromgevingen ligt de focus op een ander aspect. De opleiding heeft de leeromgevingen dan ook gekoppeld met doelstellingen, werkvormen en evaluatievormen. In de ondersteunende leeromgeving wordt voornamelijk gewerkt met hoorcolleges en vaardigheidslessen, om de student de basiskennis en –vaardigheden te laten inoefenen. De integrerende leeromgeving heeft als doel de gedragsindicatoren in te oefenen, te verwerven en te beoordelen. De student wordt verwacht om kennis, vaardigheden en attitudes samen te brengen om competent te handelen in een realistische setting. In deze leeromgeving komen onder andere projecten, stages, simulatietrainingen, casuïstiek en het afstudeerproject als werkvormen voor. In de leeromgeving persoonsvorming tenslotte, groeit de student ook als persoon. Hiertoe zijn POPcoaching, stage, simulatietrainingen, casuïstiek en ook de bachelorproef opnieuw geschikte werkvormen. Andere werkvormen binnen de opleiding zijn de internationale dag, zelfstudie, het bijwonen van een bijscholing, uitleg van het elektronisch dossier, voorlichtingsles, en uitleg van Kind en Gezin. De commissie vindt het positief dat bepaalde hoorcolleges en vaardigheidslessen uit het flexibel traject gezamenlijk worden georganiseerd met deze van het reguliere traject en dat blended learning wordt toegepast. De commissie ervoer dit als een bewuste keuze van studenten om in deze opleiding en aan deze hogeschool het flextraject te volgen. Ook de contactmomenten van het flexibel traject bij een 'flexlunch', vindt de commissie een meerwaarde. De commissie waardeert het dat de opleiding via een werkvormenmatrix is nagegaan welke werkvormen er gebruikt worden per leerresultaat. De keuze voor bepaalde werkvormen in een opleidingsonderdeel, vindt de commissie nu nog te docentafhankelijk. Er wordt nog teveel vanuit de opleidings-

onderdelen gekeken wat het beste past, terwijl de commissie pleit voor een taxonomie van werkvormen, gegroeid vanuit de leerresultaten. Ook de afstemming tussen de werkvorm(en) in het onderwijs en de uiteindelijke toetsvorm, mag nog wat scherper worden gesteld. Er zijn al wat stappen in deze richting gezet, bijvoorbeeld voor het examen psychologie, maar dit kan volgens de commissie nog uitgebreid worden. De opleiding mag ook de communicatie en het overleg tussen de docenten en de gastdocenten (voornamelijk artsen) over de werk- en lesvormen meer stimuleren.

De werkvorm casuïstiek is in de opleiding een werkvorm in het tweede en derde deeltraject, waarbij het uitgangspunt, namelijk een authentieke casus uit een verloskamerstage door de studenten geanalyseerd en gesynthetiseerd wordt. Op basis van wetenschappelijke literatuur, reflecteert de student kritisch over de casus. De commissie is van mening dat de doelstelling en de handleiding over de opdracht Casuïstiek goed in elkaar zit, maar dat de weging ervan in het programma van het derde deeltraject te licht is. Het voorgestructureerde format kan volgens de commissie wel in het tweede deeltraject, maar is niet opportuun voor het derde deeltraject. Ook dient er ook op dit casuïstiek-verslag feedback gegeven te worden en de criteria van de presentatie van de casuïstiek dienen te worden vastgelegd. De commissie raadt de opleiding aan om de rol van casuïstiek kritisch te beschouwen. Niet alleen inhoudelijk dient deze werkvorm complexer te zijn in het derde deeltraject, maar ook wat betreft het niveau van verantwoordelijkheid nemen, zelfstandigheid vertonen en kritisch redeneren door de student.

Wat het cursusmateriaal betreft, is de commissie over het algemeen tevreden over de kwaliteit ervan. Wel dient de opleiding erover te waken dat verouderde inhoud uit het cursusmateriaal verwijderd worden, en dat de structuur en nauwkeurigheid van sommige cursusmateriaal in het oog gehouden wordt. De commissie pleit voor voldoende onderbouwing en meer casusgerichtheid in het cursusmateriaal. De commissie waardeert het dat docenten richtlijnen hebben ontvangen in verband met kwaliteitseisen voor syllabi. Vanaf academiejaar 2013–2014 zal de opleiding gebruik maken van een handleiding opgesteld door de centrale dienst onderwijs van de Erasmushogeschool om de syllabi te updaten en de studeerbaarheid ervan te optimaliseren, wat de commissie onderschrijft. Ook blijft het een werkpunt voor de opleiding om erover te waken dat (gast)docenten niet teveel met enkel PowerPointpresentaties als cursusmateriaal blijven werken. Als duiding bij uitgewerkt cursusmateriaal is er niets mis met PowerPointpresentaties, maar op zichzelf staand vindt de commissie het gebruik

ervan soms studiebelemmerend. Ook moeten er meer literatuurlijsten en referenties voorzien worden bij dergelijke powerpresentaties. Het cursusmateriaal is terug te vinden op Desiderius, het elektronisch leerplatform. Hiertoe hebben gastdocenten geen toegang, wat de commissie betreurt. De commissie vindt dat er moet worden nagedacht over de manier van verspreiden van cursusmateriaal van gastdocenten naar de studenten toe. Op dit moment gebeurt dit via de klasverantwoordelijke, maar dit concept moet volgens de commissie herdacht worden zodat alle studenten snel en op voorhand het cursusmateriaal in bezit hebben. De elektronische leeromgeving hiervoor gebruiken is volgens de commissie wenselijk. Wel is het positief dat de studenten dergelijke zaken kunnen aangeven in de opleidingscommissievergaderingen, of via enquêtes en focusgesprekken. De commissie waardeert dat de docenten binnen de opleiding voldoende mogelijkheden hebben om nieuwe boeken of naslagwerken aan te brengen. In een overleg met de docenten worden reviews en mogelijke boeken besproken, wat de commissie positief vindt.

Ook al is er in het programma samenhang en volgtijdelijkheid, toch meent de commissie dat er voldoende mogelijkheid tot flexibilisering is. De afgelopen jaren schrijven meer studenten in voor een persoonlijk deeltraject (PDT). De commissie waardeert dat studenten hierin begeleid worden door studie-, studenten- en trajectbegeleiders. Ook zijn er voldoende voorzieningen voor studenten met een functiebeperking. De EVK en EVC-procedures van de hogeschool staan op punt, en zijn vaak van toepassing voor studenten met een flexibel traject. Wel mogen deze procedures volgens de commissie nog duidelijker en transparanter gemaakt worden voor de studenten, wat nu nog niet helemaal het geval is. Vooral de studenten van het flexibel traject hebben nog vragen naar EVC-procedures, waardoor hun opleiding iets lichter zou worden, aangezien zij bepaalde vaardigheden (bijvoorbeeld vergadertechnieken, groepswerken, ...) al onder de knie hebben. Zij uitten de wens dat meer EVC mag worden ingezet in de opleiding.

Het programma van de opleiding is volgens de commissie en volgens de stakeholders die zij sprak, studeerbaar. Ook de commissie heeft een vrij normale studielast opgemerkt voor de opleiding Vroedkunde. De studenten met wie de commissie sprak, ervaren de studielast als iets persoonlijks, die wel haalbaar is door de intrinsieke motivatie van de student. Bovendien kan de student bij de docenten terecht indien er problemen zouden zijn, en zijn de planning, indientdata en deadlines van opdrachten, die de studenten aan het begin van het academiejaar ontvangen, studiebevorderend. Ook de mogelijkheid om stages in de zomervakantie te lopen,

waardoor de studielast tijdens het academiejaar iets beperkter blijft, vinden de studenten positief. Zij vinden vooral de combinatie van de studie met werken of een gezin zwaar. Verder zijn er soms lange lesdagen voor de reguliere studenten; er mag bewaakt blijven dat dit niet te zwaar wordt. De studenten van het flextraject hebben op donderdagavond van 17u tot 21u les, en op vrijdag. Zij vinden dit echter zinvol omdat zij veel vaardigheidslessen kunnen bijwonen. De commissie vindt het eveneens een meerwaarde dat de opleiding zicht blijft hebben op de studielast door het afnemen van de semestriële studentenenquête. Ook heeft de opleiding in een pilootproject enkele (deel)opleidingsonderdelen via paarsgewijze vergelijking bevraagd, en plant dit in de toekomst ook voor andere opleidingsonderdelen te doen. De commissie onderschrijft het plan van de opleiding.

De begeleiding van de studenten in het algemeen, beoordeelt de commissie positief. De docenten staan dicht bij de studenten, en de studenten ervaren dit laagdrempelig contact en de bereikbaarheid van de docenten als positief. In samenwerking met STUDIE.punt wordt na het bekendmaken van de examenresultaten van het eerste semester in het eerste deeltraject, een profielvergadering georganiseerd. Bij elke student wordt nagegaan of en welke begeleiding het beste bij deze student zou passen. Er is zowel inhoudelijke als psychosociale, methodische, taal- en trajectbegeleiding mogelijk voor de student. Voor inhoudelijke begeleiding zijn het de docenten van de opleiding die de verantwoordelijkheid op zich nemen. De commissie vindt het concept van de POPcoaching een meerwaarde, waarbij de student in het verwerken van zijn Persoonlijk Ontwikkelingsplan gecoacht wordt door een docent, de POPcoach die idealiter vanaf het eerste contact niet wijzigt voor deze bepaalde student. Er worden voor de studenten momenten gecreëerd (driemaal per jaar voor het regulier traject) waarop de student in groep kan aangeven of en hoe ze hun leerproces in de handen hebben genomen. Wanneer er behoefte is aan een individueel gesprek, kan een student dit steeds aanvragen. De commissie vernam dat de opleiding reeds stappen heeft gezet om het concept van het POP, dat voorheen soms als niet zinvol werd ervaren, te herwerken. De commissie vindt dat de opleiding daarin geslaagd is, en moedigt de opleiding aan om deze weg verder te zetten. Het POP is voor de student motiverend, en helpt in de ontwikkeling van de vroedvrouw als persoon.

De begeleiding van de studenten begint ook vaak vóór de aanvang van de opleiding. Zo vindt de commissie het een meerwaarde dat de opleiding jaarlijks een inleefstage en twee open lesdagen organiseert voor zowel het regulier als flexibel traject, waarbij potentiële studenten onder andere in-

zicht krijgen in het beroep van de vroedvrouw, een rondleiding ontvangen in het Universitair Ziekenhuis Brussel, en een vaardigheidsles bijwonen. De opleidingscoördinator en de coördinator van het flexibel traject nodigen geïnteresseerde flexstudenten uit voor een intakegesprek waarbij gepeild wordt naar de motivatie, verwachtingen en praktische haalbaarheid van het traject. Ook de reguliere studenten krijgen aan het begin van de opleiding een kennismakingsgesprek zodat de opleiding naar de vooropleiding en de motivatie kan peilen en de student zijn sterktes en zwaktes in kaart kan brengen. Bovendien wordt een taalttest, een leerstijlentest (LEMO-test) en een diversiteitsenquête afgenomen. De resultaten van de intakegesprekken en de testen bepalen de begeleiding van de student doorheen zijn of haar opleiding.

De commissie begrijpt dat het toch geen sinecure is om de door de EU-richtlijn verplichte veertig zelfstandige bevallingen door elke student te laten uitvoeren op stage. De EU-richtlijnen voorzien dat, naast andere verplichte prestaties en bij gebrek aan bevallingen, een student ook kan afstuderen wanneer hij of zij dertig zelfstandige bevallingen en twintig geassisteerde bevallingen kan voorleggen. De commissie is overigens wel tevreden dat de opleiding blijft streven naar veertig bevallingen per student, er niet vanaf wenst te wijken, en de 30+20-regel dus ook niet aanmoedigt. Ongeveer in april van het derde deeltraject, en vaak al op het einde van het tweede deeltraject, doet de opleiding een stand van zaken en kijkt bij de studenten na waar ze staan met het aantal bevallingen. Indien een student het moeilijk heeft om aan het aantal van 40 te komen, doet de opleiding inspanningen om dit te remediëren, zoals door die studenten nog een stage aan te bieden op een universitair ziekenhuis waar veel bevallingen plaatsvinden. Een andere optie is om na de examens, en vóór de deliberatie nog een intensieve stage op verloskamer aan te bieden. De commissie kan het waarderen dat de communicatie over het aantal te behalen prestaties en een eventueel tekort aan stageplaatsen in Vlaanderen, in deze opleiding vlot lijkt te verlopen, zodat de studenten zich geen zorgen maken.

De commissie beoordeelt het vaardigheidsonderwijs in deze opleiding positief. Zowel de reguliere studenten als de studenten in het flexibel traject, waren tevreden over de mogelijkheden in het vaardigheidsonderwijs. De groepen van studenten zijn voldoende klein zodat iedereen aan bod kan komen en de vaardigheden voldoende kan inoefenen. Bovendien is er voor de student steeds de mogelijkheid om aan de hand van vaardigheidslijsten zelfstandig te oefenen en/of vragen te stellen aan een docent die aanwezig

is. Ook sociale en communicatieve vaardigheden komen aan bod in bijvoorbeeld toneelsimulaties of rollenspelen, wat de commissie waardeert. Bovendien heeft de opleiding sinds het academiejaar 2011–2012 de simulatietrainingen opgestart voor kleine groepen studenten in elk deeltraject van zowel het reguliere traject als het flexibel traject. De commissie is positief over de simulatie van verloskundige situaties waarbij de student verschillende rollen op zich dient te nemen en zich in een veilige omgeving kan voorbereiden op de praktijk. De commissie vindt het ook mooi dat de complexiteit van de gesimuleerde situaties toeneemt in elk deeltraject. Ook de studenten kunnen de simulatietrainingen, die bestaan uit een briefing over het scenario, het scenario zelf, en een debriefing, bijzonder waarderen. De commissie vindt het sterk dat de scenario's van het derde deeltraject zijn gevalideerd en dat de wetenschappelijke evidentie werd geraadpleegd. Het plan van de opleiding om elke simulatie te laten valideren door externe experts uit de verschillende beroepsdomeinen, kan de commissie zeker waarderen en onderschrijft ze.

De commissie bracht overigens een bezoek aan de vaardigheids- en simulatielokalen en meent dat deze voorzien zijn van alle nodige materiaal om de studenten goed te laten oefenen. De opleiding heeft, samen met de opleiding Verpleegkunde, plannen om een simulation unit uit te bouwen op een verdieping van de gebouwen van de campus. De commissie kijkt samen met de opleiding uit naar de bouw van dit simulatiecentrum. De opleiding was ook trots over de aankoop van een Laerdal-pop in de nabije toekomst, en is de mogelijkheid aan het exploreren om daarmee een bijscholing over MIC (Maternal Intensive Care) te organiseren en ook mogelijkheden te bieden aan gynaecologen en studenten geneeskunde om zich bij te scholen. Wat betreft de voorzieningen in de vaardigheids- en simulatielokalen, is de commissie nog van mening dat de opleiding de kwaliteit van sommige beeldmateriaal nog mag verhogen.

Een student vroedkunde loopt rond de 38 weken stage binnen de opleiding. In het eerste deeltraject is dit 7 weken op materniteit en in een fertilitetskliniek of verpleegafdeling. In het tweede deeltraject loopt de student 13 weken stage, namelijk een aantal weken op verloskamer, een stage prenatale raadpleging en een keuzestage (waarvan een internationale stage binnen Europa een mogelijkheid is). In het derde deeltraject gaat een student 18 weken op stage, namelijk in verloskamer, prenatale raadpleging indien niet in het tweede deeltraject uitgevoerd, een hoogtechnologische stage op Maternal Intensive Care (MIC) of Neonatal Intensive Care (NIC), en opnieuw een keuzestage (waaronder een internationale stage binnen

en buiten Europa). De commissie is tevreden dat de kwaliteit van de stageplaatsen gecheckt wordt via vragenlijsten en moedigt de opleiding aan om hiermee verder te gaan. De voorbereidende vragen voor stage zijn ook een goede houvast voor de student. Bovendien vindt de commissie het een meerwaarde dat elke student een stage MIC of NIC kan lopen. Tijdens de stage, maken de studenten per beroepsdomein een (verplicht) stageverslag, zoals onder andere een verslag van een fysiologisch verlopende postpartum, een eutocie of een raadpleging van een fysiologisch verlopende zwangerschap. Studenten maakten eerder ook een dystocie-verslag, wat omwille van werklast vervangen is door een uitbreiding van de werkvorm casuïstiek naar alle aspecten van zorg.

De commissie stelde vast dat de opleiding trots is op de stagemogelijkheden binnen drie Brusselse ziekenhuizen die midwifery-led care toepassen op de verloskundige afdeling. De commissie is hiervan ook voorstander. Het zou volgens de commissie absoluut een meerwaarde zijn mocht elke student Vroedkunde een stage kunnen lopen in een midwifery-led care unit. De commissie vernam dat studenten soms slechts in blokken van drie weken op een verloskamer stage lopen. De commissie vindt dit kort, ook al ervaren de stakeholders van de opleiding en de gesprekspartners van de commissie dit niet als een probleem. In het flexibel traject wordt er niet minder uren stage gelopen, maar verloopt de opbouw anders: er zijn over de vier academiejaren 10 stageblokken van telkens 4 weken (36u/week). Wanneer het, zoals in het laatste deeltraject, niet mogelijk is om vier opeenvolgende weken voltijds stage te lopen wegens de situatie van de studenten, legt de opleiding in overleg met de student en de stagedienst een haalbaar uurrooster vast.

De begeleiding op de stages verloopt volgens de commissie op een degelijke manier. De begeleiding op de werkvloer gebeurt door mentoren en vroedvrouwen op de stagedienst, die uitgenodigd worden op een jaarlijkse mentorenopleiding en een mentorendag, wat de commissie positief vindt. De docenten van de opleiding doen geen bedside werkbegeleiding, maar verzorgen wel wekelijks de procesbegeleiding op basis van feedbackfiches, en ook de tussentijdse en eindevaluatie in samenspraak met de mentor of de (hoofd)vroedvrouw op de dienst, en de student. De stagebegeleiders van de opleiding bespreken ook de stagedoelstellingen die de studenten opstellen met de betrokkenen op stage (student, mentor). De student wordt verwacht de doelstellingen op te stellen aan de hand van duidelijke criteria, benoemd in de stagehandleiding, maar dit vond de commissie niet terug in de stageverslagen. De opleiding mag dit verder bewaken. Zowel

de vertegenwoordigers van het werkveld, als de alumni met wie de commissie sprak, gaven aan dat er een nauw contact is met de stagebegeleiders van de opleiding, en dat bij problemen ze bij hen terecht kunnen. Het is volgens de commissie ook nuttig dat op Desiderius, het elektronisch leerplatform, voor iedere stageplaats een brochure voorhanden is, waar de studenten graag gebruik van maken.

Zoals reeds vermeld, biedt de opleiding ook internationale stages aan binnen (tweede deeltraject) en buiten Europa (derde deeltraject). Van studenten die naar het buitenland zijn gegaan, verwacht de opleiding dat zij een presentatie maken over hun ervaringen. De opleiding heeft een aantal stageplaatsen in Finland, Slovenië, Engeland, Nederland, Senegal, Marokko, Gambia, Malawi en Mauritius. Daarnaast kan de student zelf ook voorstellen voor stageplaatsen plaatsen. De opleiding kan de kwaliteit van de stageplaatsen en de begeleiding aldaar nagaan door structureel eenmaal per jaar een docent elke stageplaats te laten bezoeken. De evaluatie- en feedbackfiches zijn dezelfde als diegene die op Vlaamse stageplaatsen worden gebruikt. Het contact met de student op buitenlandse stage verloopt meestal via e-mail of telefonisch. Studenten zijn eenmaal per week verplicht om een stageverslag door te sturen naar de opleiding. De commissie vernam van alumni dat de opleiding nog wat meer inspanningen zou mogen doen om na de stage een moment van debriefing te organiseren. De commissie merkte bij verdere gesprekken op dat dit op de dag van vandaag al grotendeels was geredimeerd, wat zij aanmoedigt. De commissie onderschrijft ook het plan van de opleiding om studenten meer te stimuleren om voor een langere periode op buitenlandse stage te gaan dan nu het geval is. De commissie vindt het een meerwaarde dat de studenten bij terugkomst in België nog een laatste stage in eigen land doen, zodat ze hun competenties kunnen aantonen in de Belgische context.

Daarnaast is internationalisering en de multiculturele/grootstedelijke context in de opleiding nog uitgewerkt in *internationalisation@home*, multiculturele casussen, docentenmobiliteit, ontvangst van buitenlandse studenten, het Trialoogproject met een Waalse hogeschool, de organisatie van een internationale dag, internationale of multiculturele voorbeelden tijdens de lessen, enzovoort. Gezien de opleiding zich profileert op het gebied van internationalisering en de grootstedelijke context, doet de commissie een aanbeveling om dit binnen de opleiding meer vanuit een overkoepelende visie vorm te geven, zodat er meer sprake is van een lijn internationalisering en grote stadsproblematiek.

In het afstudeerproject worden een wetenschappelijke inslag met praktische implicaties voor de verloskunde gecombineerd. De studenten brengen het onderwerp van hun afstudeerproject, overigens een individueel project, aan, maar de commissie waardeert het ook dat het werkveld voorstellen kan doen hiertoe en dat er een lijst beschikbaar is met mogelijke topics. Bovendien wordt het werkveld als lezer en/of geïnteresseerde uitgenodigd wanneer de student zijn/haar afstudeerproject presenteert. De studenten menen dat zij voldoende voorbereid worden op de uitwerking van hun afstudeerproject. In de projecten die zij uitwerken in het eerste en tweede deeltraject wordt de basis gelegd voor het eindwerk en komt het evidence based handelen aan bod. Zij leren bronnen opzoeken, correct refereren, literatuuronderzoeken opstellen, een vraag- of probleemstelling opstellen, en zo meer. In het tweede deeltraject leveren zij hun onderwerp in. De commissie vindt de gids voor de afstudeerprojecten, waarin de studenten een stappenplan vinden om hun afstudeerproject tot een goed einde te brengen, een meerwaarde, al zou de commissie een nog duidelijker communicatie en instructies voor de studenten hierin appreciëren. Zoals eerder vermeld, mag de opleiding de leerlijn evidence based handelen, waarvan het afstudeerproject het afsluitstuk is en ook casuïstiek een belangrijk onderdeel is, nog verder uitbouwen om de aansluiting van de leerlijn met de bachelorproef te verbeteren.

De commissie bracht een bezoek aan de mediatheek/ het studielandschap waarvan studenten gebruik maken om bronnenmateriaal te verzamelen. Er was volgens de commissie een groot arsenaal aan internationale tijdschriften aanwezig, wat zij waardeert. Zij meent dat de studenten er voldoende mogelijkheden hebben om de juiste materialen te vinden en te werken aan de projecten en het afstudeerprojecten, zowel individueel als in groep. De commissie vernam dat studenten ook informatie krijgen over en een bezoek brengen aan bibliotheken in Leuven en de bibliotheek van de Vrije Universiteit Brussel. Deze mogelijkheid om naar grotere bibliotheken te gaan, vindt de commissie een pluspunt.

De commissie ontmoette tijdens het visitatiebezoek een gemotiveerd team van docenten die de nodige kwalificaties bezitten om deze opleiding vorm te geven. De commissie wil het docententeam motiveren om nog meer overleg te plegen met elkaar. In haar aanwervingsbeleid streeft de opleiding naar een evenwichtige mix tussen personeel met bachelor- en masterdiploma, met relevante klinische ervaring zowel in ziekenhuissetting als eerstelijns, en participatie in wetenschappelijk onderzoek, navormingsactiviteiten en beroepsorganisaties. Ongeveer een derde van het personeel

is werkzaam in de praktijk, en combineert deze baan met een opdracht in de opleiding. De commissie vindt dit een meerwaarde, en stelt dat de opleiding daardoor zeker aandacht heeft voor de voeling met de praktijk. De commissie stelt wel dat de combinatie van werken en lesgeven vaak zwaar is. De opleiding moet dus waakzaam blijven dat een dergelijke gecombineerde baan in de toekomst ook haalbaar blijft. Gastdocenten, voornamelijk artsen, worden in de opleiding ingeschakeld omwille van hun specifieke deskundigheid in een bepaald domein. De studenten kunnen de kwaliteit van het onderwijzend personeel evalueren in de studentenenquêtes en focusgesprekken, wat de commissie onderschrijft.

De commissie merkte ook op dat de opleiding aandacht heeft voor wetenschappelijk onderzoek en onderschrijft deze positieve benadering van de onderzoeksattitude. Een docent met een doctoraatsdiploma heeft een sturende rol in de leerlijn evidence based handelen en coördineert de afstudeerprojecten. Daarnaast lopen er vanuit het docententeam bijvoorbeeld onderzoeken naar preconceptionele zorg, ontslagmanagement van het UZ Brussel, en naar zorg voor etnische en taalkundig diverse patiënten. Volgens de commissie mag de opleiding overwegen om de studenten meer te betrekken bij het onderzoek van de docenten.

De commissie heeft vastgesteld dat er verder nog verschillende mogelijkheden tot professionalisering in de opleiding aanwezig zijn. De commissie vindt het initiatief van de intercollegiale navormingsdag positief. Hierbij presenteert iedere collega zijn of haar bijgewoonde bijscholingen en de leermomenten daaruit. De docenten die deeltijds in het werkveld werkzaam zijn brengen ook extra kennis mee, alsook het lidmaatschap van docenten in beroepsorganisaties. Er is voor het departement een vormingsbeleid uitgeschreven. Professionalisering komt ook in de cyclus van functionerings- en evaluatiegesprekken aan bod. De commissie is tevreden te vernemen dat het docententeam pedagogisch-didactisch onderlegd is, en dat de opleiding dit als een meerwaarde voor elk personeelslid beschouwt. Jaarlijks verwacht de opleiding dat alle docenten een navorming op pedagogisch-didactisch vlak volgen. Wel beveelt de commissie de opleiding aan om de didactische ondersteuning van de gastdocenten te verhogen.

De commissie vindt het een pluspunt dat de opleiding erin slaagt om het streefcijfer van 20% docentenmobiliteit dat vooropgesteld is in het jaaractieplan, ook daadwerkelijk te halen.

De personeelsleden dienen een druk programma te verzorgen en veel te organiseren, waarvoor de commissie begrip heeft. Toch meent de commissie dat de werkdruk van de docenten bewaakt dient te worden. De opleiding probeert aan de werkdruk tegemoet te komen door een evenwichtige planning aan te houden voor docenten, en door piekbelastingen te verschuiven en creatieve oplossingen aan te bieden. De motivatie, de open teamgeest en het enthousiasme van de docenten, dragen volgens de commissie zeker bij tot de haalbaarheid van de werklust.

De commissie meent dat er in deze opleiding kort op de bal wordt gespeeld wat kwaliteitszorg en betrokkenheid van stakeholders betreft. Zowel het werkveld als de studenten voelen zich in deze opleiding goed gehoord; met hun opmerkingen wordt rekening gehouden in de resonantiegroep (werkveld) en de opleidingscommissie waarin studenten zetelen. Zoals reeds vermeld, worden de studenten ook betrokken bij het onderwijs door de studentenenquêtes en focusgesprekken. De commissie vernam dat de terugkoppeling van sommige resultaten gebeurt naar de studentenvertegenwoordigers die de informatie dissemineren naar de overige studenten. De commissie adviseert de opleiding om de uitkomsten van evaluatie toch naar alle studenten terug te koppelen en niet enkel naar studentenvertegenwoordigers. De commissie vindt het een pluspunt dat de gastdocenten eenmaal per jaar in de expertengroep overleg plegen met elkaar.

Naar aanleiding van de vorige visitatie, heeft de opleiding, in lijn met departementale procedures, een strategisch plan uitgedacht waarin verbeteringsacties werden opgenomen en uitgevoerd. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding inderdaad verbeteracties heeft opgepikt uit de vorige visitatie. Wel had de opleiding enkele verbeterpunten iets vroeger mogen opnemen, zoals het uitwerken van een systeem van kwaliteitszorg voor de toetsing, of de eerder gemaakte aanbeveling om van het vakkencurriculum af te stappen. De commissie heeft toekomstplannen van de opleiding gezien, maar verwacht nog een concretere invulling van deze plannen in verband met het toekomstbeleid. De opleiding moet het toekomstplan nog verder concretiseren, plan van aanpak opstellen en een timing voor de verbeteringsacties bepalen. De commissie verwacht over het algemeen ook een meer nauwkeurige en zorgvuldige administratie binnen de opleiding. De commissie merkte tijdens het visitatiebezoek immers enkele onnauwkeurigheden op, zoals onafgewerkte cv's van docenten en gebrekkige toegang tot sommige cursusmaterialen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de opleiding Vroedkunde als VOLDOENDE.

De commissie hecht veel belang aan de toetsing van de verschillende opleidingsonderdelen en van de beoogde competenties, die mede de kwaliteit van het gerealiseerde eindniveau bepaalt. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding een toetsbeleid gefinaliseerd heeft, dat de visie op toetsen, de kwaliteit van het toetsprogramma, de organisatie van de toetsen en de bekwaamheid van de docenten in verband met toetsen bevat. De commissie vindt het positief dat de opleiding een overzicht heeft gemaakt van de toetsvormen per leeromgeving en per leerresultaat, en daarin zowel summatieve en formatieve evaluatie en feedback in terugziet. Er zijn ook handleidingen voor de docenten voorhanden op basis van hogeschoolbrede kwaliteitscriteria voor toetsen. De evaluatie van het regulier traject en het flexibel traject loopt grotendeels gelijk. Enkel de praktische organisatie van de examenperiodes verschilt in beide trajecten. De studenten vinden het overigens een meerwaarde dat zij inspraak krijgen in het vastleggen van de examenroosters. De commissie is van mening dat er bewegingen in het toetsbeleid te zien zijn die de juiste kant op gaan. Ook de recent aangestelde toetscommissie, die de kwaliteit van de totale toets- en beoordelingsprocedure bewaakt, vindt de commissie positief. De commissie heeft er vertrouwen in dat de start die de opleiding hierin gemaakt heeft en die nu nog in zijn kinderschoenen staat, verder kan uitwerken. Daarom heeft zij de score voldoende aan deze generieke kwaliteitswaarborg toegekend. Er zijn wel nog belangrijke aandachtspunten die volgens de commissie snel moeten worden aangepakt. De commissie geeft hierbij enkele aanbevelingen en raadt de opleiding met klem aan ze op te nemen in haar verbeterplan. Zo vindt de commissie de integratie bij de toetsing niet erg duidelijk. Verder dient de opleiding bij het toetsbeleid (en ook in het programma) nog meer de niveaus te duiden. Het gaat hierbij niet om inhoudelijke niveaus zoals bijvoorbeeld de stageverslagen eutocie en dystocie, maar de mate waarin een student zelfstandigheid vertoont, verantwoordelijkheid opneemt, enzovoort. De opbouw van zelfstandigheid en zelfsturing moeten ook getoetst worden. Zo mogen studenten in bijvoorbeeld casuïstiek wat meer zelfstandig werken volgens de commissie, in plaats van zaken in te vullen binnen een gegeven kader. Ook de twee extra leerresultaten internationalisering en grootstedelijke context, dient de opleiding te evalueren. De commissie vernam dat hiertoe reeds stappen gezet werden, wat zij waardeert.

Het leerresultatenkader en de niveaus van gedragsindicatoren, moeten volgens de commissie meer leidend worden voor het toetsbeleid. Op het moment van de visitatie, stelde de commissie vast dat het DLR en de niveaus als een soort van check gehanteerd worden voor het toetsbeleid, in plaats van een sturend mechanisme te zijn. De commissie waardeert het werken met toetsmatrijzen en verbeterersleutels in deze opleiding. Wel merkte zij op dat de toetsmatrijzen niet allemaal kwalitatief dezelfde zijn. Soms is er bijvoorbeeld geen concretisering gemaakt wat er qua inhoud onder de doelstellingen wordt verstaan. Er mag volgens de commissie nog meer begeleiding worden ingezet om de toetsmatrijzen kwalitatief te verbeteren. De opleiding wil inzetten op het uitwerken van verbeterersleutels voor gastdocenten, en om gastdocenten ook mee te nemen in het verhaal van het toetsbeleid en de toetsmatrijzen. Dit onderschrijft de commissie; er mag kordater opgetreden worden naar gastdocenten toe inzake evaluatie. Volgens de commissie zijn de examenvragen over het algemeen op niveau. Ook hier mag nog meer gelinkt worden naar de toetsmatrijzen. Een voorbeeld is dat het percentage inzichtsvragen in de toetsmatrijs niet overeen komt met de daadwerkelijke toets. De commissie heeft de indruk gekregen dat er binnen deze opleiding vrij vlot hoog gescoord wordt. Dit geldt voor zowel de examens als voor de afstudeerwerken. De commissie raadt de opleiding dus aan om strenger te durven evalueren. Ook het deliberatieproces en de procedures ervan mogen nog transparanter zijn voor de studenten. De ombudspersoon was tot voor kort niet echt gekend in de opleiding. Dat de opleiding van plan is om daar volgend academiejaar verbetering in te brengen door op de introductiedag de ombudspersoon voor te stellen, vindt de commissie dan ook een pluspunt.

De beoordeling van de stage is volgens de commissie degelijk, al kan er nog het één en ander aan gesleuteld worden. Zo vernam de commissie dat de stagebegeleiders/docenten vanuit de opleiding, wekelijks langsgaan op de stageplaats voor procesbegeleiding, maar dat zij ook instaan voor de tussentijdse evaluatie en de eindevaluatie. Wanneer er uit gesprekken met de mentoren blijkt dat de evaluatie positief is, ligt de verantwoordelijkheid voor het geven van de eindscores bij het werkveld, zo bleek uit de gesprekken die de commissie voerde. De commissie vindt het vreemd dat de eindverantwoordelijkheid voor de stagebeoordeling niet helemaal bij de opleiding ligt. De commissie vindt dat de manier van beoordelen op stage nog niet helemaal duidelijk is, zeker in relatie met het eindniveau van de opleiding. De commissie zag immers weinig integratie in de stagebeoordelingsformulieren; kennis, vaardigheden en attitudes worden afzonderlijk beoordeeld. De stage-evaluatie moet geoptimaliseerd worden, inclusief het

implementeren van de leerresultaten. De commissie vernam dat wanneer de gedragsindicatoren op Vlaams niveau zijn goedgekeurd, de evaluatie van de stage ook zal aangepast worden, wat de commissie onderschrijft. De commissie benadrukt dat er voldoende ruimte op de beoordelingsformulieren moet blijven voor de geschreven zelfreflectie. De mogelijkheid van de studenten om feedback te geven over de vroedvrouw op de stage-dienst, vindt de commissie positief, omdat dit ook de vroedvrouw inzicht geeft over haar leerproces en de eigen feedbackmethode.

De commissie is positief over de evaluatie van de vaardigheden. De commissie vindt het een pluspunt dat de opleiding erover nadenkt om ook de simulatietrainingen summatief te gaan evalueren en beveelt aan om dit effectief door te voeren. De permanente evaluatie van de sociale vaardigheden zou nog meer geobjectiveerd mogen worden. Op dit moment bestaat dit uit de observatie van de studenten door de docenten tijdens de les. Aangezien er geen criteria zijn omschreven, is het voor de studenten niet duidelijk waarop zij beoordeeld worden en werkt dit subjectiviteit in de hand.

De commissie vindt dat de opleiding duidelijk zoekt naar een hoger niveau voor evidence based werken en dat zij werkt aan het optillen van het niveau van de bachelorproeven, mede door de inzet van een personeelslid met een doctoraatsdiploma. De commissie heeft de resultaten van deze aanpak in de eindwerken die zij heeft ingekeken nog niet teruggezien, aangezien de aangescherpte coördinatie van de eindwerken nog maar sinds dit academiejaar is ingevoerd. De kwaliteit van de eindwerken wisselt soms, maar vindt de commissie over het algemeen wel voldoende. De eindwerken worden opgebouwd vanuit een probleem- en vraagstelling. Ook de PICO-systematiek (Problem/Patient-Intervention-Comparison-Outcome) wordt in de lessen EBM meegegeven, maar zou volgens de commissie ook in de handleiding van de bachelorproef opgenomen mogen worden. Duidelijkheid hierover kan de wetenschappelijke onderbouwing van het eindwerk alleen maar ten goede komen. De beoordeling van de eindwerken, ligt bij de interne en externe promotor, de jury en een externe lezer. Volgens de commissie is het uit de beoordelingsformulieren voor deze partijen duidelijk wie wat beoordeelt. Het proces wordt voor 10% beoordeeld, de inhoud voor 50%, het product voor 10%, de presentatie voor 15% en het beantwoorden van de vragen eveneens voor 15%. Wel vindt de commissie het een meerwaarde als ook hier de koppeling met het DLR zou worden gelegd.

De commissie vernam tijdens het visitatiebezoek van de betrokken gesprekspartners dat de afgestudeerden van deze opleiding een meerwaarde

hebben in het werkveld. De vertegenwoordigers van het werkveld zijn het er over eens dat een afgestudeerde Vroedkundige sowieso nog enige tijd begeleiding nodig heeft bij de instap in het werkveld om de specifieke mogelijkheden op een bepaalde dienst onder de knie te krijgen. Volgens de commissie is een systematische bevraging van het werkveld over de inzetbaarheid van de afgestudeerden wenselijk, ook al krijgt de opleiding via de mentorenbijeenkomsten en andere informele situaties hierover feedback. Ook de alumni gaven aan dat zij door hun opleiding voldoende werden voorbereid op de instap in het werkveld. Zij vinden de verschillende stage-mogelijkheden op alle soorten terreinen die de opleiding biedt in dit aspect een absolute meerwaarde. De commissie zag dat de student-vroedvrouwen ook een flexibele instelling hebben, en er zich bewust van zijn dat ze niet altijd meteen aan de slag kunnen als vroedkundige na afstuderen. Dit heeft te maken met het feit dat de markt verzadigd is wat vroedvrouwen betreft, maar er toch een hoge in- en uitstroom is van studenten in de opleiding Vroedkunde. Vele afgestudeerden vinden dan ook eerst werk in een mobiele equipe of gaan eerst aan de slag als verpleegkundige. Wanneer het wetsvoorstel in voege treedt dat vroedvrouwen geen verpleegkundige handelingen meer mogen stellen, verkleinen de kansen op werk in de vroedkundige sector. De commissie stelt dat de opleiding haar instromende studenten daarvan blijvend op de hoogte moet stellen. De commissie is tevreden dat de opleiding elke twee jaar een inventarisatie maakt van de afgestudeerden over hun tewerkstelling of verder studies. In 2010 bleken 2 van de 22 afgestudeerden hun werk te combineren met een verder studie in de Master in de Verpleeg- en Vroedkunde. 19 van de 22 afgestudeerden waren als vroedkundige aan de slag.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding haar in-, door- en uitstroomgegevens systematisch analyseert en ziet daarin geen sterk afwijkende cijfers. Het studierendement van de opleiding ligt de laatste jaren tussen de 84% en de 88%, en ligt hiermee op ongeveer dezelfde hoogte of iets hoger dan het gemiddelde van de Vlaamse opleidingen Vroedkunde. De meerderheid van de studenten in het reguliere traject, studeert af in drie jaar. De studietijdvertraging ligt lager dan het gemiddelde van alle instellingen, maar de opleiding verwacht hier een stijging, gezien het toenemende aantal studenten met een persoonlijk deeltraject. De opleiding onderzoekt ook drop-out en afhaken in zowel het regulier en het flexibel traject. De meest voorkomende reden is een foute studie- of beroepskeuze, of de combinatie van de studie met gezin of werk in het flexibel traject. De commissie is tevreden met de exitgesprekken die de opleiding voert met studenten die afhaken.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	G
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vroedkunde aan de Erasmushogeschool Brussel, conform de beslisregels, voldoende.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- De commissie raadt de opleiding een keuze te maken voor één eenduidig competentieprofiel als beoogd eindniveau, waarin alle te toetsen competenties verwerkt zijn.
- De commissie raadt de opleiding aan om het beleidsdocument met haar ambities nog verder uit te werken.
- De commissie vraagt de opleiding na te gaan of de leerresultaten internationalisering en grootstedelijke context wel echt een leerresultaat moeten zijn of meer een visie die in alle andere leerresultaten terug komt.
- De commissie adviseert om het DLR en de gedragsindicatoren zo snel mogelijk bekend te maken bij de stakeholders en de gedragenheid ervan binnen de opleiding te stimuleren.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- De commissie raadt de opleiding aan om de consistentie tussen de leerlijn evidence based werken en het eindwerk nog te optimaliseren.
- De commissie beveelt de opleiding aan om het DLR en de gedragsindicatoren te erkennen als eerste processtap om curriculumherziening door te voeren en de integratie en de samenhang in het programma te verhogen door vanuit de leerresultaten te gaan denken aan noodzakelijke lessen en vakken in plaats vanuit vakken te denken aan mogelijke integratie.

- De opleiding mag risicosselectie meer uitdiepen en duidelijker opnemen in het programma.
- De commissie pleit voor een taxonomie van werkvormen die zijn gegroeid uit de leerresultaten, en waarbij de afstemming met de toetsvormen scherper wordt gesteld. De communicatie over de werk- en toetsvormen met docenten en gastdocenten moet nog meer gestimuleerd worden.
- De commissie raadt de opleiding aan om de rol van casuïstiek kritisch te beschouwen. Niet alleen inhoudelijk dient deze werkvorm complexer te zijn in het derde deeltraject, maar ook wat betreft het niveau van verantwoordelijkheid nemen, zelfstandigheid vertonen en kritisch redeneren door de student. De commissie beveelt aan om in het derde deeltraject geen gebruik meer te maken van een vooraf gegeven format.
- De opleiding dient erover te waken dat verouderde inhoud uit het cursusmateriaal verwijderd worden, en dat de structuur en de nauwkeurigheid van het cursusmateriaal in het oog gehouden wordt, ook voor de gastdocenten. De commissie pleit voor meer casusgerichtheid in het cursusmateriaal en voor een betere verspreiding van het cursusmateriaal naar de studenten toe.
- De commissie adviseert de opleiding om de procedures rond EVK en EVC duidelijker te communiceren naar de studenten.
- De opleiding mag de kwaliteit van het beeldmateriaal dat wordt gebruikt bij de vaardigheidslessen, verhogen.
- De opleiding moet bewaken dat de studenten de stagedoelstellingen goed formuleren volgens de criteria uit de handleiding.
- De commissie pleit voor het verhogen van initiatieven rond internationalisering en de multiculturele context binnen het onderwijs in de opleiding vanuit een visie of een kader, zodat een meer duidelijke lijn ontstaat.
- De commissie beveelt de opleiding aan om het overleg tussen de docenten te stimuleren, maar ook om de werkdruk te bewaken.
- De commissie pleit voor het meer betrekken van studenten in het onderzoek van de docenten.

- De commissie raadt de opleiding aan om meer didactische ondersteuning voor de gastdocenten te voorzien.
- De opleiding moet haar toekomstplannen nog verder concretiseren, een plan van aanpak opstellen en een timing voor de verbeteringsacties bepalen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- In het toetsbeleid en in de toetsing in zijn algemeenheid, dient de opleiding werk te maken van het duiden van de niveaus, en het koppelen van de toetsing aan de domeinspecifieke leerresultaten en/of de gedragsindicatoren. Hierbij dient ook rekening gehouden te worden met de toetsing van de twee extra leerresultaten/visie-aspecten.
- De commissie raadt de opleiding aan om alle toetsmatrijzen op hetzelfde kwalitatieve niveau te brengen, om ook voor de gastdocenten verbeter sleutels te voorzien, en om de gastdocenten mee te nemen in het verhaal van de toetsmatrijzen en het toetsbeleid.
- De commissie adviseert de opleiding om het deliberatieproces transparant te communiceren naar de studenten toe. De opleiding moet over het algemeen strenger durven evalueren.
- De commissie beveelt de opleiding aan om de stage-evaluatie en de eindwerkbeoordeling te optimaliseren en de permanente evaluatie van de sociale vaardigheden te objectiveren.
- De opleiding moet duidelijkheid scheppen aangaande de gebruikte PICO-systematiek in de afstudeerwerken, en deze opnemen in de handleiding voor de bachelorproeven.
- De commissie raadt de opleiding aan om een systematische bevraging van het werkveld over de inzetbaarheid van de afgestudeerden te voorzien.
- De opleiding moet haar studenten blijvend op te hoogte stellen van de tewerkstellingskansen.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL SINT-LIEVEN

Opleiding Vroedkunde

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Vroedkunde

Op 28 en 29 maart 2013 werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven in het kader van een onderwijsvisiteatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (nu in fusie met de Hogeschool-Universiteit Brussel) is een professioneel gerichte bacheloropleiding binnen het departement Gezondheidszorg en wordt ingericht op de campus Waas te Sint-Niklaas. De HUB-KAHO biedt professioneel gerichte opleidingen aan in een zestal studiegebieden, namelijk Bedrijfskunde, Biotechniek, Gezondheidszorg, Lerarenopleiding, Sociaal-Agogisch werk en Technologie, en dit op vier campussen in Gent, Aalst, Brussel en Sint-Niklaas.

In het academiejaar 2012–2013 waren er 125 studenten ingeschreven in de opleiding Vroedkunde. Er zijn 84 reguliere studenten, en 41 studenten in het traject voor werkstudenten, namelijk het Hoger Afstandsonderwijs (HAO).

De opleidingsdoelen of de competenties waarnaar de opleiding streeft, zijn deze uit het competentieprofiel Vroedkunde van de Associatie KU Leuven waarvan de opleiding, samen met nog enkel partneropleidingen, deel uitmaakt. Dit is een bruikbare tool die de studenten en de stage mentoren vooral tijdens de stages hanteren als feedback- en evaluatie-instrument. Daarnaast profileert de opleiding zich sterk op 'presentie' van de vroedvrouw en de mensgerichte visie op zorg/zorg-ethische aspecten, wat de commissie ten zeerste kan waarderen.

Programma

Het programma van de opleiding bestaat uit 180 studiepunten en beslaat in haar modelvorm drie academiejaren of opleidingsfases. Ook het traject voor HAO bestaat uit 180 studiepunten, maar de student haalt zijn of haar diploma op vier jaar.

De opbouw van het programma rond drie pijlers (vroedkunde, klinisch onderwijs en ondersteunende wetenschappen) is in elke opleidingsfase duidelijk. Theorie en praktijk zijn steeds met elkaar verbonden. Vooral het opleidingsonderdeel Verloskundig competentie management is volgens de commissie een mooi voorbeeld van een integratieopdracht waarin zowel de kennis, de handeling als het communicatieve aspect een rol speelt. Toch mag de opleiding nog verder richting thematisch geïntegreerd onderwijs stappen.

Er is een variatie van werkvormen aanwezig om het onderwijs vorm te geven. Good practices zijn de zwangerenoefendag en de echografiedag (op locatie bij de Hogeschool Universiteit Brussel). Ook het plan om in te stappen bij het 'Buddy bij de wieg' onderzoeksproject, in samenwerking met de Arteveldehogeschool, kan op de goedkeuring van de commissie rekenen. Het cursusmateriaal is in de meeste gevallen up-to-date en degelijk uitgewerkt.

Er zijn keuzemogelijkheden in het programma ingebouwd, zoals bijvoorbeeld de buitenlandse stage in het derde jaar en een opleidingsonderdeel daaraan verbonden in het tweede jaar. Een student die niet naar het buitenland op stage gaat, volgt een keuzestage in Vlaanderen (maternale intensieve zorgen, neonatale intensieve zorgen, operatiezaal, fertiliteit, eerstelij, psychiatrische eenheid voor moeder en kind).

De stages en vaardigheidslessen maken een groot deel van het programma uit. Studenten Vroedkunde lopen over hun gehele opleiding 38 weken

stage van 36 uren per week, waarbij zij op een degelijke manier begeleid worden door docenten van de opleiding en mentoren op de stageplaatsen. Naast de eerder vermelde zwangerenoefendag of echografiedag, worden in het vaardigheidscentrum bepaalde handelingen of vaardigheden gedemonstreerd en vervolgens begeleid of zelfstandig ingeoeft. De studenten van het afstandsonderwijs missen door een verminderd aantal contacturen soms wel wat vaardigheden of hebben minder tijd om ze in te oefenen. Dit blijft een aandachtspunt voor de opleiding.

De commissie meent dat de opleiding sterk is in internationalisering en daar veel middelen op inzet. De studenten komen in contact met internationale elementen door verschillende initiatieven in het curriculum. Daarnaast heeft de opleiding ook internationale stagepartners, waardoor de student ook kan kiezen voor een buitenlandse stage-ervaring, alwaar hij of zij ook kwaliteitsvol begeleid wordt.

De bachelorproef ligt op het eindpunt van de wetenschappelijke leerlijn binnen de opleiding en bestaat uit een literatuurstudie en een praktisch luik. De commissie waardeert de inspanningen die de opleiding al geleverd heeft om het niveau van de bachelorproeven tot een hoger niveau te tillen. Ook de begeleiding van het eindwerk is van een degelijk niveau, al zou er nog iets meer aandacht mogen gaan naar het correct opzoeken en selecteren van wetenschappelijk bronnenmateriaal.

Beoordeling en toetsing

De commissie is tevreden dat de opleiding volop bezig is met de uitwerking van een toetsbeleid en zich daarin kritisch-reflectief opstelt. Wat de commissie ook een sterk punt vindt, is dat de studenten van het hogere afstandsonderwijs dezelfde toetsen en toetsvormen krijgen, waardoor het eindniveau van het HAO evengoed geborgd kan worden als in het dagonderwijs. De opleiding mag er nog voor zorgen dat voor alle toetsen verbeterleutels zijn voorzien.

De commissie kon zien dat er variatie aan toetsvormen en -wijzen aanwezig is in de opleiding. Enkele voorbeelden van toetsvormen zijn kennis-toets, paper, vaardigheidstoets, simulatietoets, feedback, geïntegreerde toets en casusgerichte toets. De stage en het eindwerk worden op een degelijke manier getoetst. De evaluatiecriteria zijn duidelijk; de studenten worden eveneens geïnformeerd over de examenmomenten, de examenroosters, en de mogelijkheden tot feedback.

Begeleiding en ondersteuning

De vaardighedslokalen op het moment van het visitatiebezoek, waren verouderd en vaak overbezet. Ook het materiaal was verouderd. De commissie kon plannen inkijken van een nieuw vaardigheidscentrum dat na de visitatie in gebruik zou worden genomen. Hiermee zullen bovenstaande tekorten zeker opgevangen worden. De voorzieningen van de mediatheek zijn toereikend.

Deze opleiding steekt veel energie in de begeleiding van haar studenten, die al start bij een intakegesprek nog voor de student zich heeft ingeschreven. De studenten krijgen gerichte communicatie m.b.t. begeleidingsmogelijkheden, en weten bij wie ze terecht kunnen.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het werkveld is tevreden over de afgestudeerden van deze opleiding, en meent dat zij snel inzetbaar zijn en dat zij stevig in hun schoenen staan bij de instap in het werkveld. De alumni zijn dezelfde mening toegedaan. Zij voelen zich goed voorbereid op hun instap naar het werkveld, of studeren verder. Zij komen vlot terecht op verloskundige of verpleegkundige diensten. De opleiding moet blijvend haar studenten inlichten over het feit dat de maatschappelijke vraag naar vroedvrouwen momenteel vermindert.

Het volledige rapport van de opleiding Vroedkunde staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad.

www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT VROEDKUNDE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professionele bachelor Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven.

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven. De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 28 en 29 maart 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken, de docenten, de studenten, de alumni, het werkveld en de verantwoorde-

lijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen ingekeken. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidingsspecifieke faciliteiten, zoals o.a. de vaardigheidslokalen en de mediatheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (KAHO). Deze hogeschool zit in een fusiebeweging met de Hogeschool-Universiteit Brussel. De HUB-KAHO biedt professioneel gerichte opleidingen aan in een zestal studiegebieden, namelijk Bedrijfskunde, Biotechniek, Gezondheidszorg, Lerarenopleiding, Sociaal-Agogisch werk en Technologie, en dit op vier campussen in Gent, Aalst, Brussel en Sint-Niklaas. De opleiding Vroedkunde maakt deel uit van het studiegebied Gezondheidszorg en wordt enkel op campus Waas in Sint-Niklaas georganiseerd.

De academisch gerichte opleidingen worden aangeboden in samenwerking met de Katholieke Universiteit Leuven.

Samen met de KU Leuven maakt HUB-KAHO en een aantal andere hogescholen sinds 2002 deel uit van de Associatie KU Leuven.

Het programma van de opleiding Vroedkunde is opgebouwd uit 180 studiepunten. Het modeltraject bestaat uit drie jaren (opleidingsfases) waarvan in elk jaar 60 studiepunten wordt opgenomen. De opleiding heeft ook een studietraject voor werkstudenten, namelijk het HAO-traject (hoger afstandsonderwijs). Ook dit programma behelst 180 studiepunten, maar wordt in modelvorm in vier jaar van respectievelijk 44, 46, 48 en 42 studiepunten behaald.

In de opleiding zijn in het academiejaar 2012–2013 125 studenten ingeschreven. Er zijn 84 reguliere studenten, en 41 studenten in het afstandsonderwijs.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de opleiding Vroedkunde als GOED.

De commissie heeft kennis genomen van het competentieprofiel dat de opleiding hanteert, met name het profiel van de Associatie KU Leuven. Dit competentieprofiel verwoordt het beoogde eindniveau van de opleiding Vroedkunde in termen van zes rollen van een vroedvrouw: 1) de vroedvrouw als persoon in de samenleving, 2) de vroedvrouw als coach/begeleider, 3) de vroedvrouw als zorgverlener, 4) de vroedvrouw als professional, 5) de vroedvrouw als teamlid en 6) de vroedvrouw als organisator. Onder elke rol liggen één of meer competenties, met een totaal van 22 competenties verdeeld over de zes rollen. Het beoogde eindniveau voldoet volgens de commissie aan het niveau en de oriëntering van een professioneel gerichte bacheloropleiding binnen het niveau zes van de Vlaamse kwalificatiestructuur. Het beoogde eindniveau geldt voor zowel het regulier onderwijs als het afstandsonderwijs.

In de beoordelingsfiches voor de stage waarin de bovenstaande rollen van de vroedvrouw een prominente rol spelen, formuleert de opleiding eveneens nog een aantal sleutelcompetenties zoals stiptheid, nauwkeurigheid, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, redeneervermogen, beslissingsvermogen, betrokkenheid en enthousiasme die in elke vroedkundige rol van toepassing zijn. De commissie stelt zich vragen bij de verhouding van deze sleutelcompetenties tot het competentieprofiel. De sleutelcompetenties worden als het ware plots medebepalend voor het eindniveau van de student, maar staan niet als dusdanig in het competentieprofiel vermeld. Dit vindt de commissie vreemd. Daarnaast ziet de commissie dat de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties uit het Structuurdecreet in de bachelorproef(gids), en dan met name in de beoordelingscriteria van de bachelorproef (zie GKW 3), expliciet gehanteerd worden, terwijl deze in het competentieprofiel eerder impliciet verwerkt zijn. De commissie pleit voor het hanteren van één eenduidig competentieprofiel, waarin alle competenties die binnen de opleiding getoetst worden en die bepalend zijn voor het eindniveau, verwerkt zijn in bijvoorbeeld gedragsindicatoren. Dit geldt ook voor de descriptorren van niveau zes van de Vlaamse kwalificatiestructuur, die expliciet zouden mogen worden gemaakt in het door de opleiding gehanteerde competentieprofiel. Een dergelijk eenduidig profiel zou volgens de commissie zorgen voor een duidelijkere sturing binnen de opleiding.

De commissie waardeert dat de onderwijsvisie van de hogeschool, het beroepsprofiel 'Bachelor in de Vroedkunde' van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), en de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties uit het Structuurdecreet (2003) aan de basis hebben gelegen van, of inspiratie hebben gevormd voor de uitwerking van het competentieprofiel van de opleiding. De commissie heeft een bewuste check en borging vastgesteld van het competentieprofiel van de opleiding met het domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR). Dit laatste vertrekt eerder vanuit een elftal domeinen of werkgebieden (zoals fysiologie, pathologie, enz.) en formuleert dan ook elf leerresultaten. Volgens de commissie zijn niet alle domeinspecifieke leerresultaten expliciet herkenbaar in het competentieprofiel van de opleiding, omdat door het gebruik van rollen in het competentieprofiel de werkgebieden uit het DLR minder duidelijk benoemd worden. De commissie bedoelt daarmee niet dat het competentieprofiel en het DLR niet overeenstemmen, enkel dat er een concordantiematrix nodig blijft om de afstemming tussen beide documenten te zien.

Anderzijds zijn een aantal competenties die te maken hebben met de rol van de vroedvrouw als persoon in de samenleving, niet te koppelen aan een domeinspecifiek leerresultaat. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding daarin een duidelijk visie vooropstelt, en zich daarin ook profileert. De 'presentie' en de mensgerichte visie op zorg/zorg-ethische vorming, wordt dan ook in het programma sterk uitgewerkt in onder andere opleidingsonderdelen rond zingeving, religie en levensbeschouwing. Ook vindt de commissie het positief dat eerstelijns-vroedkunde en vroedkundige veranderingen in de maatschappij ingebed zitten in de visie van de opleiding en dat dit op een degelijke manier in het programma is uitgewerkt. Verder heeft de opleiding zich in haar visie ook geprofileerd met internationalisering, multiculturaliteit en diversiteit, en wetenschappelijk onderzoek, wat de commissie kan waarderen (zie GKW2). De commissie vindt het wel opmerkelijk dat deze profilering niet helemaal bekend is bij de studenten of geen reden vormt om voor deze opleiding aan deze hogeschool te kiezen, hoewel zij wel inzien dat zij vanuit een holistische visie het programma volgen. Dit bleek uit de bevraging van de studenten tijdens het visitatiebezoek. De commissie wil de opleiding dus aanmoedigen om haar profilering en de focus die zij legt, nog meer in de verf te zetten bij haar stakeholders.

De commissie heeft met tevredenheid vastgesteld dat er via de Associatie met betrekking tot het competentieprofiel internationale benchmarking is uitgevoerd. Hét referentiekader voor het competentieprofiel van de oplei-

ding is het competentieprofiel van de International Confederation of Midwives (ICM, 2010). Verder maakt de opleiding melding van een benchmark die gebeurd is met buitenlandse partners van de Associatie KU Leuven.

Elke competentie uit het competentieprofiel is verder uitgewerkt in gedragsindicatoren op vier niveaus: het verkennend niveau, het verdiepend niveau, het integrerend niveau en het expertniveau. De commissie stelde tijdens het visitatiebezoek vast dat de opleiding zoekende en groeiende is om hierin duidelijke leerlijnen op te bouwen. De commissie meent dat de opleiding op de goede weg is, en ondersteunt de intentie van de opleiding om deze weg verder te zetten.

Het competentieprofiel op zich is volgens de commissie een bruikbare tool die ook gedragen wordt door de verschillende stakeholders van de opleiding. De commissie kan uit de gesprekken met de studenten opmaken dat de competenties duidelijk zijn voor de student. Ze zijn leidend en sturend voor hun leren en evaluatie. Het is voor hen vooral tijdens de stage en stagebeoordeling een duidelijke kapstok. Terwijl de reguliere studenten melden dat het competentieprofiel en de rollen van de vroedvrouw tijdens de lessen veel worden aangehaald, komen de studenten van het afstandsonderwijs tijdens de lessen minder in contact met de competenties en rollen. Volgens de commissie is dit nog een aandachtspunt voor de opleiding.

Ook het werkveld is een belangrijke speler bij het valideren van het competentieprofiel en zijn gedragsindicatoren. De opleiding bespreekt het profiel met belanghebbenden uit het werkveld. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, werden vooral met het competentieprofiel geconfronteerd wanneer studenten bij hen op stage komen (zie GKW 3) en tijdens mentorenavond. De commissie onderschrijft de wens van de opleiding om blijvend en frequent met het werkveld en alle andere belanghebbenden in overleg te gaan over het competentieprofiel.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding Vroedkunde als VOLDOENDE.

De commissie heeft bij de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven een programma gezien dat op voldoende wijze toelaat het beoogde eindniveau binnen de 180 voorziene studiepunten ook daad-

werkelijk te behalen. Dit geldt voor zowel het reguliere onderwijs als het hoger afstandsonderwijs aangezien beide hetzelfde programma volgen. De commissie vindt de opbouw van het programma rond drie pijlers (vroedkunde, klinisch onderwijs en ondersteunende wetenschappen) in elke opleidingsfase duidelijk. Het is ook duidelijk aan welke vroedkundige rollen er in elke pijler gewerkt wordt. Onder de eerste pijler, vroedkunde, vallen voornamelijk de opleidingsonderdelen waarin de theorie van de praktijk aan bod komt. Hieronder zit nog een opbouw van perinatale zorgen in de eerste opleidingsfase, naar laagrisico perinatale zorgen in de tweede opleidingsfase, naar hoogrisico perinatale zorgen in de derde opleidingsfase. Uit de gesprekken bleek dat ook deze opbouw voor de betrokkenen in de opleiding helder is. Tot de tweede pijler klinisch onderwijs, behoren de vaardigheden, getraind in het skills lab, de stages, en het verloskundig competentie management. Dit laatste is een volgens de commissie mooi voorbeeld van een integratieopdracht waarin zowel de kennis, de handeling als het communicatieve aspect een rol speelt. In de derde pijler, tenslotte, komen theoretische opleidingsonderdelen zoals anatomie, biomedische wetenschappen, pathologie, sociale wetenschappen, psychologische wetenschappen en religie, zingeving en levensbeschouwing aan bod.

De commissie vindt het ook positief dat de opleiding door middel van een matrix is nagegaan welke competenties aan bod komen in welke opleidingsonderdelen. De studenten weten dit ook aan de hand van de ECTS-fiches die bij elk opleidingsonderdeel worden overlopen.

De samenhang van het programma zorgt ervoor dat de studenten leerinhouden aangeboden krijgen waarbij theorie en praktijk steeds nauw met elkaar verbonden zijn. De studenten, zowel de reguliere als de afstandstudenten, zien ook samenhang en verdieping in het programma en geven aan dat wanneer er overlappingsen in het programma zouden zijn, dit geen onnodige en storende overlappingsen zijn. Meestal gaat het om een andere benadering van dezelfde materie. Een theoretische les wordt bijvoorbeeld snel daarna gevolgd door een praktijkles over hetzelfde thema. Over de opleidingsfasen heen, haalden de studenten het voorbeeld van een GVO-les (gezondheidsvoorlichting en -opvoeding) aan. Eerst krijgen de studenten informatie over een GVO-les. Daarna worden zij verondersteld om een dergelijke GVO-les bij te wonen, en tenslotte wordt van hen verwacht dat zij zelf een GVO-les verzorgen. Toch is de commissie van mening dat deze samenhang niet expliciet is en niet op papier staat, hoewel de studenten het wel duidelijk herkennen. De commissie meent dat de leerlijnen niet duidelijk herkenbaar zijn als ze de opbouw van het programma bekijkt. De

commissie ziet dus niet helder wat precies de niveaus verkennend, verdiepend en integrerend inhouden in het programma. De verbinding tussen de vroedkundige rollen, de niveaus van gedragsindicatoren, en de eerder vermelde drie pijlers, mag dus nog duidelijker worden gemaakt. De samenhang in het programma zou eveneens meer zichtbaar worden indien de opleiding nog verder richting thematisch geïntegreerd onderwijs zou stappen. De commissie waardeert dat al stappen in die richting zijn gezet en dat de opleiding nadenkt over het invoeren van een aanbodgestuurd opleidingsprogramma waar ook enkele vernieuwende en meer competentiegerichte werkvormen aan bod komen. Een werkgroep waaraan een teamlid van de opleiding deelneemt, zal deze curriculumherziening uitwerken en dit in gedeeltelijke samenwerking met de opleiding Verpleegkunde. De wijzigingen in het programma staan gepland voor academiejaar 2014-2015. Wel merkte de commissie op dat in het programma van de opleiding Vroedkunde op dit moment al enkele klemtonen worden gelegd op het vakgebied Verpleegkunde. De opleiding moet volgens de commissie, zeker met het oog op de curriculumwijziging, waakzaam blijven dat de sterktes vanuit Verpleegkunde worden meegenomen naar het programma van Vroedkunde, maar dat de opleiding Vroedkunde toch haar eigen identiteit blijft behouden. Kleinere wijzigingen aan het curriculum om het programma actueel te houden, gebeuren in de opleiding door formeel of informeel overleg met het werkveld, de uitwisseling tussen docenten en vroedvrouwen op de stageplaatsen en professionalisering van het docententeam. Ook de studenten kunnen door middel van evaluaties van het opleidingsprogramma onder andere aangeven of het programma voldoende verwijzingen naar actuele situaties biedt.

De commissie wenst enkele opmerkingen in verband met het programma mee te geven. Allereerst is de commissie van mening dat evidence based midwifery over het algemeen wat duidelijker in het programma mag geïmplementeerd worden, zodat de meerwaarde ervan reeds vroeg duidelijk wordt. Daarnaast is het de commissie opgevallen dat het een bewuste keuze van de opleiding is geweest om in elke opleidingsfase een opleidingsonderdeel Religie, zingeving en levensbeschouwing (RZL) te voorzien. De commissie heeft waardering voor een duidelijke profilering en het consequente doorvoeren van deze visie in alle opleidingsjaren. De commissie vernam tijdens het visitatiebezoek dat de meerwaarde en de relevantie van dit opleidingsonderdeel in de eerste opleidingsfase soms in twijfel wordt getrokken wegens de nogal historische insteek. In de latere opleidingsfases zijn de betrokkenen echter enthousiast over de inhoud van dit opleidingsonderdeel. Zo leren de studenten bijvoorbeeld hoe om te gaan met moei-

lijke situaties voor ouders voor, tijdens of na de geboorte. De commissie vraagt de opleiding dus om erover te waken dat het opleidingsonderdeel RZL waarmee ze zich profileert, ook relevant is in elke opleidingsfase, aangezien dit opleidingsonderdeel volgens de commissie vormend is voor de vroedvrouw als persoon. Ook in het eerste opleidingsjaar zouden, naast theoretische kennis, casussen aan bod kunnen komen. Verder stelde de commissie vast dat niet elke religie in dit opleidingsonderdeel evenwaardig aan bod kwam. De commissie vraagt om dit te remediëren.

Ten tweede wil de commissie aangeven dat onderzoek binnen het programma nog meer gestimuleerd mag worden. Er zijn in de opleiding een aantal lopende doctoraatsonderzoeken, waarvan dat van de opleidingscoördinator over motiveren tot rookstop bij zwangerschap. Hoewel enkele studenten aangaven hierbij betrokken te zijn geweest, is de commissie van mening dat dit, alsook de onderzoekspistes van andere docenten, nog duidelijker en sterker in het onderwijs aan bod zou mogen komen. De opleiding denkt eraan om te focussen op bepaalde onderzoekslijnen in de bachelorproeven in plaats van losse onderwerpen, wat de commissie onderschrijft.

De commissie merkt tenslotte tot haar tevredenheid op dat het domein van zelfstandige en eerstelijns-vroedkunde (en dus het domein risicoselectie en -detectie uit het DLR) op een degelijke manier in het programma is verwerkt. De opleiding is er zich van bewust dat niet elke student de mogelijkheid heeft om een stage eerstelijns te doen wegens het beperkte aantal stageplaatsen. Wel vindt de commissie het positief dat de opleiding hiervoor al inventieve oplossingen heeft bedacht. Zo is er, naast lessen over de zelfstandige verloskundige praktijk, de zwangerenroefendag waaraan zowel iedere reguliere student als HAO-student deelneemt. Daarbij doet iedere student een prenatale consultatie onder toezicht van een docent-vroedvrouw. De studenten met wie de commissie sprak waren hierover enthousiast. In de derde opleidingsfase wordt in de gebouwen van de Hogeschool-Universiteit Brussel ook een echografiedag georganiseerd waarbij de studenten van de opleiding Vroedkunde consultaties uitvoeren bij zwangere vrouwen. Ook hierbij merkt de commissie enthousiasme om dit project verder te zetten en mogelijks uit te breiden. De opleiding meldt dat zij via de afstandsstudenten ook in contact komt met zelfstandige vroedvrouwen, verloskundige praktijken en kraamcentra, en dan met name in Nederland. Ook daar kunnen stageplaatsen gezocht worden voor eerstelijns-vroedkunde. De opleiding gaf aan dat als studenten van plan zijn om in de zelfstandige vroedkunde te stappen, er van hen verwacht wordt dat

zij een keuzestage bij een zelfstandige vroedvrouw lopen. De studenten meldden dat zij niet het gevoel krijgen hierin iets gemist te hebben bij de opleiding. De commissie is positief over het plan om in te stappen met het "Buddy bij de wieg" onderzoeksproject in samenwerking met de Arterveldehogeschool. Daarbij zouden een student vroedkunde en een student Verpleegkunde (sociale verpleegkunde) of Sociaal werk een gezin in kansarmoede coachen tijdens de zwangerschap en het prille ouderschap. De commissie hoopt dat dergelijke onderwijsprojecten verder gezet kunnen worden wanneer het nieuwe curriculum in voege treedt.

Voor de vormgeving van haar programma maakt de opleiding gebruik van een aantal werkvormen zoals hoorcolleges, seminars, practica, werkcolleges, begeleidingssessies of monitoraat, opdrachten, bachelorproef, stage, excursies, discussiefora en (probleemgestuurd en projectmatig) groepswork. De commissie vindt het een meerwaarde dat de opleiding door middel van een tabel een inventaris heeft gemaakt van de werkvormen per opleidingsonderdeel, en dit voor alle opleidingsfasen en voor zowel regulier als afstandsonderwijs. Hierdoor wordt de variatie aan werkvormen doorheen de opleiding zichtbaar gemaakt. Daarnaast maakten studenten tijdens de gesprekken melding van een nog te grote veelheid aan hoorcolleges, die nog niet volledig inspelen op de toetswijze. De opleiding wil bij de aankomende curriculumherziening nog meer werk maken van het gebruik van nieuwe werkvormen. De commissie vraagt de opleiding om hierbij te expliciteren hoe zij andere of nieuwe werkvormen zal implementeren in het onderwijs. Tijdens het leren kunnen de studenten gebruik maken van over het algemeen degelijk uitgewerkt cursusmateriaal. De syllabi zijn in de meeste gevallen up-to-date aangezien sommige docenten ook deeltijds in het werkveld werkzaam zijn en zo gemakkelijk vernieuwingen in hun cursusmateriaal en hun lessen kunnen invoegen. Wel zit er volgens de commissie soms nog te weinig logica in opbouw in sommige cursussen van gastdocenten. Enkele cursussen en handboeken zouden wat meer afgestemd mogen worden op elkaar, en geactualiseerd, bijvoorbeeld rond fysiologie en vernieuwende praktijken in de Vroedkunde. Ook blijft het een werkpunt voor de opleiding om erover te waken dat (gast)docenten niet teveel met enkel PowerPointpresentaties als cursusmateriaal blijven werken. Als duiding bij uitgewerkt cursusmateriaal is er niets mis met PowerPointpresentaties, maar op zichzelf staand vindt de commissie het gebruik ervan soms studiebelemmerend. De commissie mist bij een beperkt aantal cursussen literatuurlijsten en referenties van literatuur waarop de leerstof, en de hoorcolleges zijn gebaseerd. De commissie vindt het film-

materiaal dat via de elektronische leeromgeving Toledo beschikbaar wordt gemaakt aan de studenten vermeldenswaardig. Vooral de afstandsstudenten kunnen dit waarderen om de vaardigheden te (her)bekijken en aan te leren. Er is volgens de commissie in sommige gevallen nog wat aandacht nodig om het filmmateriaal up-to-date te krijgen. De zelfstudiematerialen die de commissie heeft ingekeken, zijn van degelijke kwaliteit.

Het programma van de opleiding is volgens de commissie en volgens de stakeholders die zij sprak, studeerbaar. De commissie vernam tijdens het visitatiebezoek dat in de eerste opleidingsfase en in het eerste semester vooral de studielast van de algemene theoretische opleidingsonderdelen als zwaar wordt ervaren, en dan vooral het opleidingsonderdeel Anatomie/fysiologie. De commissie vraagt zich af of het niet mogelijk is een dergelijk opleidingsonderdeel over twee semesters te spreiden. Ook de studielast van de tweede opleidingsfase dient in het oog gehouden te worden. Het tweede jaar is volgens de studenten zwaar omdat er lange lesdagen zijn, veel stages gepland zijn, en studenten na lessen of stage gemakkelijk nog een aantal uur thuis studeren, stages voorbereiden of samenvattingen maken. De opleiding moet erover waken dat het aantal uren zelfstudie na de les- en stageuren een realistische verwachting blijft. De studenten van de derde opleidingsfase gaven aan dat het tweede semester zwaar is door de combinatie van stage en het afwerken van de bachelorproef. Ook de afstandsstudenten haalden zware periodes aan. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding wel vat heeft op de studietijd- en last door metingen die zij uitvoert. Zo is er de studietijdmeting Metis, op basis van de methode 'schatten achteraf' waardoor elk opleidingsonderdeel minstens eenmaal per visitatiecyclus wordt gemeten. De commissie waardeert dat deze meting ook bij de afstandsstudenten is afgenomen. Ook haalt de opleiding snel informatie over de studielast door informele contacten met studenten. Het resultaat van recente studietijdmetingen en de evaluaties van studenten heeft de opleiding verwerkt en ze heeft enkele studiepunten aangepast waar nodig. De commissie vernam dat er veel contacttijd is in combinatie met de stages, en onderschrijft het plan van de opleiding om enkele contacturen te verminderen wanneer het nieuwe vaardigheidscentrum in gebruik zal worden genomen. Voorts is de commissie van mening dat de begeleiding vanuit de opleiding in het algemeen en de motivatie van de studenten zeker bijdragen tot de haalbaarheid van het programma.

De commissie is overigens positief over de begeleiding van de studenten in alle geledingen van de opleiding. Vooreerst zijn er, ondanks de inhoudelijke samenhang van het programma en enkele principes van volgtijdelijkheid,

toch voldoende mogelijkheden tot flexibilisering. Vooral bij de afstandsstudenten komt dit duidelijk naar voren aangezien zij het programma al over vier jaar spreiden. De commissie vernam dat zij, maar ook de reguliere studenten, terecht kunnen bij allerlei studie-, studenten- en trajectbegeleiders om een programma op maat te maken. Hiernaast krijgen zij ook veel begeleiding door de docenten van de opleiding zelf. Deze aandacht voor werken op maat en de betrokkenheid van het onderwijzend personeel wordt door de commissie, alsook door de studenten zelf, als positief ervaren. De commissie sprak ook met een studente met een topsportstatuut, en vernam dat er ook voor studenten met een dergelijk statuut of studenten met een functiebeperking maatregelen worden getroffen. Bovendien zijn de procedures voor EVK en EVC voor de betrokkenen duidelijk. Vrijstellingen via de EVK-procedure worden individueel bekeken. De commissie hoorde vooral enkele voorbeelden met betrekking tot gedeeltelijke vrijstellingen voor de bachelorproef indien studenten reeds een bachelor- of masterdiploma op zak hebben. De commissie vraagt zich af hoe het praktijkgedeelte van de bachelorproef waarin vroedkundige competenties en evidence based werken aan bod komt, beoordeeld wordt indien er een vrijstelling is. Het is volgens de commissie dan ook aan te bevelen om hierin geen vrijstellingen te hanteren.

Verder begint de begeleiding van de studenten al vóór het inschrijven. Naast de mogelijkheid tot het volgen van proeflessen of vakantiecursussen scheikunde en wiskunde, waardeert de commissie het intakegesprek dat de opleiding met de geïnteresseerde afstandsstudenten voert om te peilen naar hun motivatie en om hun persoonlijk traject te bespreken afhankelijk van hun noden en wensen. Veel, zometert alle, afstandsstudenten combineren hun studie immers met een andere baan of met een gezin. Het is volgens de commissie wenselijk om een dergelijk intakegesprek voor de inschrijving ook standaard met alle reguliere studenten te voeren. Hoewel de opleiding geen studenten die aan de instroomvoorwaarden voldoen kan weigeren, kan een dergelijk instroomgesprek vaak het beeld van de potentiële student bijsturen, of kan niet-bindend negatief advies worden gegeven. Eens de student de opleiding heeft aangevat, zijn er ook verschillende vormen van begeleiding waarop de student beroep kan doen, zoals een leerstijlen- en motivatietest, studiebegeleidingsgesprekken, enzovoort. Afstandsstudenten kunnen terecht op discussiefora op het elektronisch leerplatform. Het buddy-project, waarbij studenten van de tweede opleidingsfase instromende studenten coachen inzake het studeren en de examens, waarden de studenten ten zeerste. Hier is ook een projectwerk aan verbonden. Volgens de commissie zou dit buddy-project zeker nog uitgebreid

mogen worden. Zoals vermeld wordt de begeleiding van studenten uit de tweede of derde opleidingsfases vooral door de vakdocenten verzorgd. Zij verwijzen door naar de studiebegeleidingsdienst van de hogeschool waar nodig. Trajectbegeleiding loopt verder; per academiejaar wordt immers per student nagegaan wat een realistisch programma is voor het volgende academiejaar.

Tijdens het visitatiebezoek werd het de commissie duidelijk dat de opleiding kleinschalig is. De opleiding ziet dat gegeven zelf als een sterkte (betrokkenheid en sterke begeleiding) maar ook als een zwakte. De opleiding haalde in haar visie aan dat zij nog een groei van studentenaantallen beoogt. De commissie raadt de opleiding aan om waakzaam te blijven in het licht van het beperkt aantal stageplaatsen voor studenten Vroedkunde en het behalen van de gevraagde prestaties in Europese context. De commissie begrijpt immers dat het geen sinecure is om de door de EU-richtlijn verplichte veertig zelfstandige bevallingen door elke student te laten uitvoeren op stage. De EU-richtlijnen voorzien dat, naast andere verplichte prestaties en bij gebrek aan bevallingen, een student ook kan afstuderen wanneer hij of zij dertig zelfstandige bevallingen en twintig geassisteerde bevallingen kan voorleggen. De commissie is overigens wel tevreden dat de opleiding blijft streven naar veertig bevallingen per student, en de 30+20-regel niet aanmoedigt. De commissie vernam dat de meeste studenten vaak het aantal van veertig bevallingen bereiken. De commissie vraagt zich af hoe de opleiding dit blijvend wil bewerkstelligen wanneer het aantal studenten van de opleiding stijgt, in tegenstelling tot het aantal stageplaatsen.

De stages maken, samen met het vaardigheidsonderwijs, immers een groot deel van het programma uit; per opleidingsfase zijn zij samen goed voor ongeveer de helft van de 60 studiepunten. De vaardigheden, waaronder enkele vaardigheden die studenten omwille van bevoegdheden van gynaecoloog en vroedvrouw minder of niet in een klinische setting zullen kunnen uitvoeren, worden voornamelijk in het skills lab getraind. In dit vaardigheidscentrum worden bepaalde handelingen of vaardigheden gedemonstreerd en vervolgens begeleid of zelfstandig ingeoeffend. Daarnaast zijn er nog meer vaardigheidsactiviteiten zoals de eerder vermelde zwangerenoefendag of het oefenen met echografietoestellen. Uit de gesprekken vernam de commissie dat een theorieles een praktijkles voorafgaat. Daarna toont de docent een oefening of enkele mogelijkheden om ermee om te gaan voor. De commissie kan zich vinden in de keuze van de opleiding om de studenten, naargelang hun aantal, in te delen in parallele groepen

om het oefenen te faciliteren zodat ook elke student aan bod kan komen. Bij de afstandsstudenten wordt verwacht dat zij filmmateriaal op Toledo hebben geraadpleegd alvorens naar de praktijkles te komen, aangezien aan hen geen demonstraties meer worden gegeven. De commissie vindt het een voordeel dat studenten zichzelf na elke vaardigheidsles dienen te evalueren en aandachtspunten aan te geven. De commissie merkt wel dat de afstandsstudenten door een verminderd aantal contacturen, soms wel wat vaardigheden missen of minder tijd hebben om ze in te oefenen. De afstandsstudenten zelf zijn zich daar ook van bewust en ook de opleiding haalde dit element zelf als werkpunt aan. De afstandsstudenten menen dat reguliere studenten meer tijd en een grondigere uitleg krijgen over hoe de zorg voor een patiënt in elkaar zit. Ze waarderen het filmmateriaal, maar stellen dat in het filmmateriaal niet altijd even goed getoond wordt hoe een volledig proces van verzorging eruit ziet.

Studenten kunnen ook op zelfstandige basis in het vaardigheidscentrum oefenen, al dan niet onder toezicht van een docent. Voor de afstandsstudenten zijn monitoraten voorzien. De commissie prefereert het wanneer er lectoren aanwezig zijn die de student kan corrigeren als iets fout loopt, of aan wie studenten gerichte vragen kunnen stellen. De commissie is tevreden te vernemen dat dit het plan van de opleiding is wanneer een nieuw vaardigheidscentrum in het academiejaar 2013–2014 in gebruik zal worden genomen en het vaardigheidsonderwijs op een andere manier georganiseerd zal worden. Er zijn nu wel filmpjes en checklists ter beschikking van de studenten zodat studenten elkaar kunnen corrigeren wanneer ze een fout maken bij het inoefenen van de vaardigheden.

De commissie heeft tijdens de visitatie een bezoek gebracht aan de huidige vaardigheidslokalen, en is van mening dat deze verouderd zijn. Ook zijn deze lokalen vaak bezet, des te meer omdat de opleiding de vaardigheidslokalen deelt met de opleiding Verpleegkunde en de HBO5-opleiding Verpleegkunde. Bovendien vernam de commissie van zowel de alumni als de docenten dat het materiaal, hoewel nog steeds bruikbaar, soms te kort schiet in hoeveelheid, en eveneens verouderd is. De opleiding, en de hogeschool, zijn zich hier terdege van bewust, aangezien op het moment van de visitatie de bouw van een nieuw vaardigheidscentrum in de hogeschool volop bezig was. De commissie heeft de bouwplannen voor dit nieuwe skills lab kunnen inkijken, en is benieuwd naar de komst en het gebruik van de nieuwe vaardigheidslokalen. Hierbij zullen ook nieuwe materialen worden aangekocht, wat de commissie onderschrijft.

Tijdens de stages wordt de transfer gemaakt van de in de skills lab aangeleerde en ingeoeffende vaardigheden en simulaties en de in de lessen verworven theoretische kennis. Studenten Vroedkunde lopen over hun gehele opleiding 38 weken stage van 36 uren per week. Bij het lopen van de stages vullen de studenten een logboek in waarin de verschillende wettelijk verplichte verrichtingen zijn opgenomen. Na de stage in het eerste semester van de derde opleidingsfase wordt dit logboek ingediend, zodat de opleidingsverantwoordelijken kunnen nagaan welke studenten welke prestaties nog missen. Afhankelijk daarvan wordt zo optimaal mogelijk een volgende stage in het tweede semester gepland, zodat de studenten nog enkele leeransen kunnen aangrijpen. Om de EU-richtlijnen te behalen vraagt de opleiding dus van alle partijen enige flexibiliteit. De studenten worden op alle mogelijke momenten ingeschakeld, ook in weekends of vakantieperiodes. Studenten slapen ook in op de stageplaats en laten zich opbellen wanneer er een nakende bevalling is. Enkel tijdens de collectieve sluiting van de hogeschool zijn geen studenten op stage. Dit vergt een grote bereikbaarheid en planning van de opleidingscoördinator, stagecoördinator of stagebegeleiders. De commissie had de indruk dat de stages op een degelijke manier verlopen en dat deze flexibiliteit van alle stakeholders op dit moment weinig problemen oplevert. Op sommige momenten kan de communicatie tussen het werkveld en de opleiding frequenter en meer georganiseerd worden opdat alle mogelijke stagemomenten optimaal benut zouden worden. Op de stageplaats wordt bewaakt dat de student niet teveel uren maakt, wat de commissie waardeert. Het enthousiasme van een student en de druk om het aantal verplichte prestaties te halen is immers soms zo groot, dat zij er niet voor terugdeinzen om op stage meerdere shifts na elkaar te werken.

De begeleiding tijdens bij de stages vindt de commissie ook degelijk. De docenten doen geen bedside begeleiding, tenzij de stagedienst daarom vraagt. Op de stagedienst zelf zijn mentoren of vroedvrouwen verantwoordelijk voor de begeleiding. De studenten gaven aan dat zij de stagebegeleiding voldoende vonden. Voordat de studenten op stage gaan, wordt een leerbegeleidingsgesprek aangegaan en stelt de student haar stagedoelstellingen op. De docenten komen vaak meerdere keren per stageperiode langs voor bijvoorbeeld een tussentijdse en eindevaluatie of om leerbegeleidingsgesprekken te voeren met de student. De studenten merken ook dat de begeleidende docenten regelmatig in gesprek gaan met de mentoren of de vroedvrouwen op de stagedienst, om zo feedback te vragen over de studenten die op dat moment werkzaam zijn op de dienst. De studenten mailen ook minstens wekelijks dagverslagen naar de stagebegeleiders, zo-

dat zij de student regelmatig kunnen opvolgen. De commissie vindt het een meerwaarde dat wanneer studenten reflecteren, zij zelf een reflectie-model kunnen selecteren volgens hun leerstijl en niet verplicht worden om het model van Korthagen te hanteren. De commissie meent wel dat er in bepaalde gevallen meer heldere en duidelijk geformuleerde feedback moet komen op stagereflecties. Enkele reflecties die de commissie heeft ingekeken hadden volgens de commissie duidelijk bijsturing nodig. Wanneer dit enkel mondeling gebeurt, dreigt de transparantie verloren te gaan.

De commissie meent dat de opleiding sterk is in internationalisering en daar veel middelen op inzet. Zowel studenten en docenten zien het belang in van internationalisering in deze opleiding. De opleiding neemt verschillende initiatieven tot internationalisering, zoals internationalisation@home, het gebruik van internationale bronnen, docentemobiliteit, het buddyproject 'internationalisering' waarbij inkomende buitenlandse studenten opgevangen worden door de eigen studenten van de opleiding, literatuurstudies over gezondheidszorg en vroedkunde in landen van inkomende studenten, organisatie van een interculturele dag, deelname van docenten en een student in het Florence Network, en uiteraard de mogelijkheid voor studenten uit de derde opleidingsfase om in het buitenland (Italië, Portugal, Tanzania, ...) stages te lopen. De opleiding haalt zelf aan dat ze in de toekomst nog wil inzetten op docentenuitwisseling en het ontvangen van internationale gastdocenten. De commissie zag met voldoening dat de docenten van dichtbij de begeleiding van studenten die op internationale stage gaan, opvolgen. Docenten bezoeken ook jaarlijks de internationale stageplaatsen. Door het uitbouwen van een netwerk van vroedvrouwen ter plaatse, is de opleiding ervan verzekerd dat deze stageplaatsen kwaliteitsvolle begeleiding leveren. Bovendien wordt er vanuit de opleiding bijna dagelijks contact gehouden met de stagestudenten in het buitenland via Facebook en het regelmatig opvolgen van het logboek van de studenten. Dat de voorbereiding voor een buitenlandse stage in de derde opleidingsfase reeds in de eerste opleidingsfase van start gaat, waardeert de commissie ook. Het is volgens de commissie wel aan te bevelen om na een buitenlandse stage, nog een stage in België te voorzien. Een Belgische stage is een realistische afstudeerstage voor de student en een belangrijke referentie voor de opgedane ervaring in het buitenland. De commissie heeft inzage gekregen in de stagekalender van 2013–2014 en stelde vast dat de opleiding in dat academiejaar al een stage in België na de buitenlandse stage gepland heeft.

Studenten die naar het buitenland op stage willen gaan, kiezen al in de tweede opleidingsfase voor een keuze-opleidingsonderdeel Verloskundig competentie management internationaal/diversiteit waarin onder andere het buddy-project internationalisering wordt uitgewerkt, terwijl de overige studenten Verloskundig competentie management volgen, zonder de internationale focus. De buitenlandse stage zelf is ook meteen een keuzemogelijkheid. Een student die niet naar het buitenland op stage gaat, volgt een keuzestage in Vlaanderen (de keuzes zijn maternele intensieve zorgen, neonatale intensieve zorgen, operatiezaal, fertiliteit, eerstelijns, psychiatrische eenheid voor moeder en kind).

De bachelorproef ligt op het eindpunt van de wetenschappelijke leerlijn binnen de opleiding. In de eerste opleidingsfase worden wetenschappelijke begrippen bijgebracht, in de tweede opleidingsfase wordt dit toegepast door het leren analyseren van wetenschappelijke literatuur, wat uiteindelijk culmineert in het schrijven en presenteren van de bachelorproef in de laatste opleidingsfase. Volgens de commissie kan er nog wat meer aandacht gaan naar het correct opzoeken en selecteren van wetenschappelijke literatuur en bronnenmateriaal. De bachelorproef bestaat uit een literatuurstudie en een praktisch luik. De commissie merkte op dat de opleiding de laatste tijd inspanningen levert om de bachelorproeven tot een hoger niveau te tillen. Ook de begeleiding verbetert hierdoor volgens de commissie. De studenten konden bevestigen dat zij begeleid werden in bijvoorbeeld refereren, hoe een bachelorproef samenhangend op te stellen, bronnen opzoeken, en dergelijke meer. De bachelorproefgids die de studenten ontvangen, is hierbij ook een handig hulpmiddel. De commissie waardeert dat het werkveld wordt gevraagd om onderwerpen en onderzoeksvragen voor de bachelorproef te selecteren, maar ook dat de studenten zelf het onderwerp van hun eindwerk kunnen kiezen.

De commissie bracht een bezoek aan de mediatheek waarvan studenten gebruik maken om bronnenmateriaal te verzamelen. De commissie acht de voorzieningen van de mediatheek als toereikend. De studenten gaven aan gebruik te maken van de mediatheekdiensten, zoals databanken en LIMO, een zoekplatform waarbij men in één zoekactie verschillende bronnen van elektronische bibliotheken en dus diverse wetenschappelijke informatiebronnen kan doorzoeken. Studenten kunnen ook van thuis uit de catalogus van de mediatheek en van de Associatie KU Leuven doorzoeken. Ook interbibliothecair leenverkeer is mogelijk.

De commissie ontmoette tijdens het visitatiebezoek een gemotiveerd team van docenten die de nodige kwalificaties bezitten om deze opleiding vorm te geven en die vaak in overleg gaan. De opleiding streeft naar een divers samengesteld team, zowel op vlak van diplomering, werk- en/of onderzoekservaring, als diversiteit en multiculturaliteit. Daarnaast zag de commissie dat de docenten enthousiast energie steken in hun 'kinderen', de studenten. De opleiding moet zich bewust blijven van het feit dat ze de grens moet bewaken tussen de persoonlijke leefsfeer van de student (subjectiviteit) en zijn studiebegeleiding (objectiviteit) en dat dit in balans moet blijven. Begeleiding van studenten is in het aanwervingsbeleid een factor, en doordat de opleiding kleinschalig is, zijn de docenten dan ook gekend en bereikbaar voor de studenten. In de opleiding zijn er ook een aantal personeelsleden die aan een doctoraat werken. De commissie zag dat de opleiding deze onderzoeksattitude positief benadert en onderschrijft dit.

De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht schenkt aan de voeling met de praktijk. Daarom worden gastsprekers, voornamelijk artsen, aangetrokken die de specifieke vakinhoudelijke kennis bij bepaalde opleidingsonderdelen verzorgen. Het is ook een meerwaarde dat bij aanwerving vakinhoudelijke competenties kunnen gescreend worden wanneer de mogelijke nieuwe docent een proefles geeft. Tijdens de gesprekken vernam de commissie dat de opleiding voorrang geeft aan docenten die ook nog deeltijds in het werkveld staan. In de opleiding zijn zo een zestal personeelsleden werkzaam die een deelopdracht in het werkveld vervullen. Ook een deelopdracht binnen een leer- en zorgcentrum onthaalt de commissie positief. De commissie stelt wel dat de combinatie van werken en lesgeven vaak zwaar is. De opleiding moet dus waakzaam blijven dat een dergelijke gecombineerde baan in de toekomst ook haalbaar blijft. Verder heeft de commissie een positief oordeel over de mogelijke bedrijfsstage die docenten kunnen lopen. De commissie meent dat de visie op een bedrijfsstage aanwezig is in de opleiding, maar dat de opleiding docenten, ook al is het geen verplichting, meer mag aanmoedigen om hieraan deel te nemen. In de afgelopen vier jaar is één docent hierop ingegaan.

De commissie heeft vastgesteld dat er verder nog verschillende mogelijkheden tot professionalisering in de opleiding aanwezig zijn en dat de opleiding het 'levenslang leren' dus ook aanhangt. Er is voor een fulltime personeelslid twee dagen didactische en twee dagen vakinhoudelijke professionalisering voorzien. Professionalisering is ook een aandachtspunt is bij functioneringsgesprekken. De commissie was tevreden over doelgerichte vormingen (bijvoorbeeld over toetsing) die het docententeam had

genoten. Wel meent de commissie dat er meer aandacht mag gaan naar de didactische ondersteuning en vorming van de gastsprekers. Ook zou de disseminatie van professionaliseringsactiviteiten van de afzonderlijke docenten wat meer structureel mogen verlopen.

De personeelsleden dienen een druk programma te verzorgen en veel te organiseren, waarvoor de commissie begrip heeft. In VTE uitgedrukt, stelt de opleiding 7.3 personen te werk, inclusief een secretariaatsmedewerker, wetenschappelijke medewerkers en gastsprekers. De werkdruk ligt met andere woorden hoog. De commissie zag dat de taken van een personeelslid wel degelijk zijn afgelijnd, en dat iedere docent dus niet 'alles' doet. Door de motivatie van de docenten en de algemene laagdrempeligheid binnen de opleiding, krijgen zij ook voldoening van het werk en zorgen zij ervoor dat de werkdruk haalbaar blijft. Dit neemt niet weg dat er blijvende aandacht nodig is voor de werkdruk van personeelsleden, zeker indien de opleiding nog een groei van studentenaantallen beoogt. Ook meent de commissie dat het vastleggen in processen of procedures en prioriteren van resultaten van overleg ervoor kan zorgen dat de werkdruk kan verlagen.

De commissie meent dat er in deze opleiding kort op de bal wordt gespeeld wat kwaliteitszorg en betrokkenheid van stakeholders betreft. Het werkveld kan opmerkingen doorgeven via de resonantieraad, die recent enkel voor vroedkunde is opgericht. De commissie meent dat de frequentie van bijeenkomsten nog wat opgedreven kan worden. Een structurele bevraging van het werkveld gebeurt op dit moment niet. Het zou volgens de commissie toch een meerwaarde zijn om dit op te nemen in het meetplan dat de opleiding hanteert. Studenten blijven via BOA's (Bevraging OnderwijsleerActiviteiten) en als studentenvertegenwoordiger betrokken bij de opleiding en haar programma. Zij voelen zich daarin ook gehoord en merken vrij snel resultaten. Verder zijn er de studielastmeting, stage-enquêtes en alumnibevingingen (tewerkstellingsenquêtes) waarmee de opleiding de vinger aan de pols houdt.

De commissie merkt tenslotte op dat de opleiding de aandachtspunten van de vorige visitatie meeneemt en verschillende acties heeft gekoppeld aan de aanbevelingen. Jaarlijks formuleert de opleiding immers een aantal taakstellingen rond strategische optie en kernpunten uit de missie, waarin onder andere de aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie en opmerkingen uit de resonantieraad of bijeenkomsten van het kernteam een plaats hebben. De commissie wil wel opmerken dat enkele aanbevelingen van de vorige visitatie vrij laat zijn opgevolgd. Het was volgens de commis-

sie beter geweest indien deze sneller waren opgevolgd. De commissie vindt het wel positief dat de opleiding door een benchmarkoefening KONDOR (Kwaliteitssysteem inzake Onderwijs Ontwikkelen en Realiseren) meer inzicht heeft gekregen in haar sterke en zwakke punten en daaronder verbeteracties opzet. Deze weg mag de opleiding zeker verder zetten.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de opleiding Vroedkunde als VOLDOENDE.

De commissie hecht veel belang aan de toetsing van de verschillende opleidingsonderdelen en van de beoogde competenties, die mede de kwaliteit van het gerealiseerde eindniveau bepaalt. De commissie was tevreden te vernemen dat de opleiding volop bezig is met de uitwerking van een toetsbeleid en zich daarin kritisch-reflectief opstelt. Wat de commissie ook een sterk punt vindt, is dat de studenten van het hogere afstandsonderwijs dezelfde toetsen en toetsvormen krijgen, waardoor het eindniveau van het HAO evengoed geborgd kan worden als in het dagonderwijs. Verder heeft de opleiding een goede start gemaakt met de instelling van een toetscommissie als orgaan, waarbij de opleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde elkaars examens kritisch inkijken, ervoor zorgen dat alle toetsopgaven afgestemd worden op de leerresultaten en dus op niveau zes van de Vlaamse Kwalificatiestructuur, en indien nodig herformuleren. De commissie pleit voor de verdere structurele uitbouw van dit nu nog vrijwillige orgaan, en hoopt dat de toetscommissie een prominentere rol zal spelen in het formuleren van een toetsbeleid en een toetsplan. De opleiding heeft een visie op de evaluatie die aan drie doelstellingen dient te voldoen, namelijk validiteit, betrouwbaarheid en transparantie. Daarnaast zag de commissie ook dat de evaluatie vanuit de drie pijlers (zie GKW2) is opgebouwd. De commissie merkt op dat zij het toetsen van competenties en gedragsindicatoren vooral tijdens de stage terugziet. De toetsing van de competenties is minder duidelijk in de toetsen van de opleidingsonderdelen. De commissie vraagt de opleiding dit te remediëren. Wel merkt de commissie op dat er reeds stappen gezet zijn om naar meer integratieve toetsing te gaan. De finaliteitstoets, en de voortgangstoets van de Associatie KU Leuven die hiervan een onderdeel is, is volgens de commissie al grote stap in de richting van het geïntegreerd werken en beoordelen. In deze proef lossen de studenten een casus op, zowel mondeling, schriftelijk als een deel digitaal, waarbij sociale vaardigheden, theoretische vaardigheden, technische vaar-

digheden, reflectie, ethische kwesties, en een deel voortgangstoets aan bod komen.

Om aan validiteit te voldoen, zorgt de opleiding ervoor dat de vragen en opdrachten voldoende representatief zijn. De studenten met wie de commissie sprak konden dit bevestigen. De studenten kennen de evaluatiecriteria door de ECTS-fiches, de uitleg die hen in de lessen wordt verschaft en voorbeeldexamens die zij kunnen inkijken, wat de transparantie in de hand werkt. De commissie waardeert de matrix die zij kon inkijken waarbij de opleiding de opleidingsonderdelen of onderwijsleeractiviteiten gekoppeld heeft aan tijdstip, organisatievorm, leermateriaal, soort vragen, toetsvorm en betrokken assessoren, en dit voor elke opleidingsfase. Hierdoor kon de commissie zien dat er variatie aan toetsvormen en -wijzen aanwezig is in de opleiding. Enkele voorbeelden van toetsvormen zijn kennisstoets, paper, vaardigheidstoets, simulatietoets, feedback, geïntegreerde toets en casusgerichte toets. Daarnaast zijn ook de toetsing van de stage en de bachelorproef uiteraard belangrijk.

De studenten hebben inspraak in de examenspreiding gekregen, wat de commissie waardeert. Wel merkt de commissie op dat de organisatie van de examens in het tweede en derde jaar van het afstandsonderwijs als zwaar wordt ervaren. Hier is nog enige bijsturing gewenst.

Hoewel de docenten de studenten goed kennen en er een laagdrempelig contact is tussen beide partijen, zorgen verbeter sleutels er voor dat de docenten objectief evalueren. De commissie is tevreden met verbeter sleutels, maar raadt aan deze voor alle toetsen en alle docenten te hanteren, wat nu nog niet het geval is. De commissie ziet deze objectiviteit ook in de beoordelingsformulieren van de bachelorproef. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding reeds verschillende stappen heeft gezet om het concept en de beoordeling van de bachelorproef aan te passen. Dit proces is volgens de commissie echter nog niet afgerond. De opleiding wil aan de evaluatiecriteria en de beoordelingsformulieren nog een aantal dingen bijsturen. Dit onderschrijft de commissie ten zeerste. Duidelijke beoordelingscriteria en beoordelen op competenties zal volgens de commissie voor alle stakeholders duidelijkheid scheppen. Er is een docent aangetrokken die hierin verder wil gaan, wat de commissie ook aanmoedigt. De studenten zijn op de hoogte van wat er van hen verwacht wordt in de bachelorproef door een bachelorproefhandleiding. Er wordt beroep gedaan op een interne promotor, een externe promotor afhankelijk van het onderwerp, en externe juryleden uit het werkveld. Deze laatste worden uitgenodigd op een mentorendag over

het beoordelen van de bachelorproef. Dit waardeert het werkveld ook, zo bleek uit het gesprek met de commissie. Het proces (respecteren deadlines, initiatiefname, verwerking feedback) telt voor 10% mee en wordt beoordeeld door de interne promotor. Het product (inhoud en lay-out) neemt 70% van de beoordeling in beslag en wordt beoordeeld door de (interne) promotor en twee externe lezers. Deze laatsten beoordelen ook de presentatie van het eindwerk (inhoud, taalgebruik, time management, beantwoorden van vragen), wat 20% van de totaalscore inhoudt.

De commissie is van mening dat de eindwerken die zij heeft ingekeken van een degelijk niveau zijn. Ook het werkveld kon bevestigen dat de kwaliteit van de eindwerken de laatste jaren verbeterd is dankzij de inspanningen van de opleiding. Wel moet er volgens de commissie snel duidelijkheid komen in verband met de PICO-systematiek (Problem-Intervention-Comparison-Outcome) en de verwerking daarvan in het eindwerk bij het beschrijven en onderzoeken van klinische problemen. Volgens de opleiding is het de bedoeling dat dit standaard bij elk werk geïntroduceerd wordt. Dit is nu nog niet het geval; de eindwerken die de commissie heeft ingekeken geven dus nog geen blijk van deze systematiek. Duidelijkheid hierover kan de wetenschappelijke onderbouwing van het eindwerk alleen maar ten goede komen.

De beoordeling van de stage is volgens de commissie degelijk uitgewerkt, en gebeurt aan de hand van de stagefiches die in overleg met de Associatie KU Leuven zijn opgesteld. Dat deze fiche wordt gebruikt door alle hogescholen uit de Associatie KU Leuven, vinden de vertegenwoordigers van het werkveld transparant. De commissie vernam dat het werkveld zelf de student op stage niet beoordeelt en dus geen scores geeft. Wel geeft het werkveld feedback zoals bij de dagelijkse rapporten, en wordt er met hun advies rekening gehouden. Ook de student bereidt de tussentijdse en eindevaluatie voor. De commissie vindt het een positief punt dat bij de eindevaluatie op de stageplaats zowel de student, docent en de mentor/vroedvrouw aanwezig is en dat de stakeholders de te bereiken competenties als leidraad in een dergelijk gesprek hanteren. De eindevaluatie, en dus het finale punt, is een weging waarbij ook de stageopdracht een rol speelt. Deze stage-opdracht bestaat uit een patiëntenobservatie waarbij de student een zorgplan uitwerkt en hier wetenschappelijke literatuur bij betreft. Bij de beoordeling van de stage-opdracht gebruiken de docenten een specifiek document met beoordelingscriteria. Ook zijn er voor de docenten documenten voorhanden over het beoordelen van de stage-opdracht met een verhoogde objectiviteit. Bij de eindevaluatie komen alle stagebegeleiders uit de opleiding bij elkaar

en leggen de definitieve score voor de stage en de stage-opdracht vast. Dat het proces van evaluatie van de stage hetzelfde is in het dagonderwijs en het afstandsonderwijs, kan de commissie waarderen.

Het werkveld is over het algemeen tevreden over het niveau van de afgestudeerden. Ze zijn het er over eens dat een afgestudeerde vroedvrouw sowieso nog enige tijd begeleiding nodig heeft bij de instap in het werkveld om de specifieke geplogenheden op een bepaalde dienst onder de knie te krijgen. Toch menen zij dat de afgestudeerden snel inzetbaar zijn en dat zij stevig in hun schoenen staan bij de instap in het werkveld. Dit laatste is ook de mening van de alumni met wie de commissie sprak. De commissie zag dat de student-vroedvrouwen ook een flexibele instelling hebben, en er zich bewust van zijn dat ze niet altijd meteen aan de slag kunnen als vroedvrouw na afstuderen. Dit heeft te maken met het feit dat de markt verzadigd is wat vroedvrouwen betreft, maar er toch een hoge in- en uitstroom is van studenten in de opleiding Vroedkunde. De inzetbaarheid van de afgestudeerden verhoogt volgens de commissie wegens de verpleegkundige insteek in de opleiding. Vele afgestudeerden vinden dan ook werk in een mobiele equipe of gaan eerst aan de slag als verpleegkundige. Wanneer het wetsvoorstel in voege treedt dat vroedvrouwen geen verpleegkundige handelingen meer mogen stellen, verkleinen de kansen op werk. De commissie stelt dat de opleiding haar instromende studenten daarvan blijvend op de hoogte moet stellen. Ongeveer 20% tot 25% van de afgestudeerden studeert verder, voornamelijk de master Verpleegkunde en Vroedkunde.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding haar in-, door- en uitstroomgegevens systematisch analyseert en ziet daarin geen afwijkende cijfers. In de academiejaren 2008–2009 en 2009–2010 behaalde ongeveer de helft van de ingeschreven studenten het diploma na drie jaar, volgens de cijfers van de opleiding. Een 12% van de studenten loopt volgens de cijfers van DHO een studieduurvertraging op. Wel merkt de opleiding op dat de cijfers van DHO niet op punt staan. De opleiding legt haar streefcijfers voor het studierendement op 60% van de generatiestudenten die meer dan 75% van de opgenomen studiepunten behalen. Het streefcijfer verhoogt naar 75% en 90% naarmate de student vordert in de opleiding en wordt meestal ook behaald. Het studierendement van de HAO-studenten ligt lager. De opleiding verklaart dit doordat deze studenten soms niet aan examens deelnemen. Wanneer de opleiding deze studenten niet in rekening neemt, ligt het studierendement van de studenten HAO die wel deelnemen aan de examens, zelfs hoger dan de generatiestudenten van het dagonderwijs.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	G
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als goed wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven, conform de beslisregels, voldoende.

Uit de reactie van de opleiding op de eerste terugmelding heeft de commissie vernomen dat de opleiding op basis van de aanbevelingen in het rapport reeds verbeteracties heeft opgestart.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- De commissie beveelt de opleiding aan te kiezen voor één sturend en leidend competentieprofiel.
- De opleiding mag haar profilering nog sterker in de verf zetten bij haar stakeholders.
- De commissie moedigt de opleiding aan om het competentieprofiel meer bekend te maken bij de studenten van het afstandsonderwijs.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- De commissie raadt de opleiding aan de samenhang van het programma te expliciteren, en daarbij de verbinding tussen de vroedkundige rollen, de gedragsindicatoren en de drie pijlers van het programma te verduidelijken.
- De commissie pleit voor meer thematisch geïntegreerd onderwijs, gekoppeld aan een geïntegreerde toetsing van alle opleidingsonderdelen.
- De opleiding moet haar eigen identiteit blijven behouden in de aankomende curriculumwijziging.

- De commissie adviseert om evidence based midwifery nog meer in het programma aan bod te laten komen.
- De commissie raadt de opleiding aan om erover te waken dat het opleidingsonderdeel Religie, Zingeving en Levensbeschouwing relevant is in elke opleidingsfase en dat in dit opleidingsonderdeel alle religies evenwaardig aan bod komen.
- De commissie pleit ervoor dat de onderzoekpistes van de docenten meer aan bod komen in het onderwijs.
- De commissie adviseert de opleiding om de eenvormigheid en logica in het cursusmateriaal te bewaken.
- De commissie pleit voor het heroverwegen van de vrijstelling voor de bachelorproef.
- De opleiding moet erover waken dat het aantal uren zelfstudie na de les- en stageuren een realistische verwachting blijft.
- Het is volgens de commissie aan te bevelen om na een buitenlandse stage, nog een stage in België te voorzien.
- Het is volgens de commissie aan te raden om een intakegesprek ook standaard met alle reguliere studenten te voeren, als check van de motivatie en het beeld van het beroep bij de studenten.
- De opleiding moet blijvende aandacht schenken aan de toenemende studentenaantallen die zij beoogt in het licht van het verzekeren van de nodige stageplaatsen en tewerkstellingsmogelijkheden.
- De commissie raadt de opleiding aan om te garanderen dat de studenten van het afstandsonderwijs voldoende vaardigheden kunnen aanleren.
- De commissie adviseert om heldere en duidelijke feedback te voorzien op alle stagereflecties.
- De commissie pleit voor de geplande bouw van een nieuw vaardigheidscentrum en de aankoop van voldoende en nieuw oefenmateriaal.

- De opleiding moet meer aandacht schenken aan de didactische scholing van de gastdocenten.
- De commissie vindt dat de werkdruk van het personeel van de opleiding een blijvend aandachtspunt is. Prioriteren en vastleggen in processen of procedures van resultaten van overleg, kan de werkdruk verlagen.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- De commissie pleit voor de verdere structurele uitbouw van de toetscommissie en het vastleggen van een toetsbeleid/plan.
- De commissie adviseert de opleiding de toetsing in het algemeen competentiegericht te maken, onder meer door de niveaus van gedragsindicatoren bij de toetsing van alle opleidingsonderdelen te expliciteren.
- De opleiding moet blijvende aandacht hebben voor de examenspreiding en –organisatie in het afstandsonderwijs.
- De commissie raadt aan verbeterseutels voor alle toetsen en alle docenten te hanteren.
- De commissie beveelt de opleiding aan de beoordeling van de bachelorproef bij te sturen, met name in de beoordelingsformulieren en het voorzien van PICO-systematiek.
- De opleiding moet haar instromende studenten blijvend op de hoogte brengen van de tewerkstellingskansen.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL VIVES NOORD

(voorheen Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende)

Opleiding Vroedkunde

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Vroedkunde

Op 21 en 22 maart werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Vives Noord in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Vives Noord is een professioneel gerichte bacheloropleiding binnen het departement Gezondheidszorg en wordt ingericht op de campus te Brugge. Daar zijn ook de opleidingen uit de departementen Handelswetenschappen en bedrijfskunde, en Lerarenopleiding gehuisvest. Het departement Industriële wetenschappen en technologie van de hogeschool is gevestigd op een campus in Oostende.

In het academiejaar 2012–2013 waren er 119 studenten ingeschreven in de opleiding Vroedkunde.

De opleidingsdoelen of de competenties waarnaar de opleiding streeft, zijn deze uit het competentieprofiel Vroedkunde van de Associatie KU Leuven waarvan de opleiding, samen met nog enkel partneropleidingen, deel uit-

maakt. Dit is een bruikbare tool die de studenten en de stagementoren vooral tijdens de stages hanteren als feedback- en evaluatie-instrument. De accenten die de opleiding legt, namelijk kennis en vaardigheden, levenslang leren en ontwikkeling en ontplooiing, mogen volgens de commissie nog wat meer in de verf worden gezet.

Programma

Het programma van de opleiding bestaat uit 180 studiepunten en beslaat in haar modelvorm drie academiejaren of opleidingsfases. De opleiding waarborgt in de samenhang van het programma de interactie tussen kennis, vaardigheden en attitude door de combinatie van vijf groepen met opleidingsonderdelen, namelijk vroedkundige wetenschappen, biomedische wetenschappen, gedrags- en maatschappijwetenschappen, klinisch onderwijs en evidence based midwifery. Verder is er een graduele opbouw zichtbaar van nadruk op fysiologie in de eerste opleidingsfase, naar laagrisico verloskunde in de tweede opleidingsfase en naar hoogrisico verloskunde in de derde opleidingsfase. De commissie pleit voor meer thematisch geïntegreerd onderwijs, zodat er nog meer vakoverschrijdend gewerkt kan worden. Ook mag eerstelijnsvroedkunde nog meer in het programma aan bod komen, volgens de commissie.

De opleiding reikt aan studenten volgende werkvormen aan: hoorcolleges, casuïstiek, integratieopdrachten, eindwerk, rollenspellen, vaardigheidslessen, stages, themadagen en groepsopdrachten. De opleiding moet bewaken dat het percentage hoorcolleges in de opleiding niet te hoog wordt. De studenten kunnen gebruik maken van over het algemeen degelijk uitgewerkt cursusmateriaal.

De commissie kan zich vinden in de optie van de opleiding om de studenten van de derde opleidingsfase een keuzepakket van drie studiepunten aan te bieden. Daarnaast kunnen de studenten zowel door de keuze voor het onderwerp van hun eindwerk, als door een keuzestage, al dan niet in het buitenland, hun eigen ontwikkelingsproces nog meer zelf sturen.

Stages en vaardigheden (klinische, maar ook communicatieve en sociale vaardigheden) maken een groot deel van het programma uit. In de eerste opleidingsfase gaat de student op een stage postpartum en heelkundige diensten. In de tweede opleidingsfase zet de student zich in op stage prenatale zorg, MIC (Maternal Intensive Care), postpartum en verloskamer. In de derde opleidingsfase voeren de studenten een stage neonatologie, twee sta-

ges verloskamer en een keuzestage uit. De commissie is zeer tevreden over de (bedside) begeleiding tijdens de stage van de docenten, die van docent-gestuurd naar studentgestuurd evolueert. Ook van de mentoren kunnen de studenten de nodige feedback en begeleiding verwachten. Voor de student op stage vertrekt, worden klinische vaardigheden onder begeleiding, en ook zelfstandig, ingeoeft in het vaardigheidscentrum.

Het eindwerk wordt als het sluitstuk van de opleiding gezien, en bestaat uit een literatuurstudie en een praktisch deel waarbij de studenten de resultaten van het literatuuronderzoek in een klinisch setting implementeren en evalueren. De commissie is van mening dat de studenten voldoende worden voorbereid op wetenschappelijk onderzoek via de literatuuronderzoeken en evidence based midwifery die in het programma zijn opgenomen. De commissie pleit wel eerder voor een zelfstandig eindwerk in plaats van een groepswerk, zodat de competenties van de individuele student duidelijker zichtbaar zijn.

De studenten komen in contact met internationale elementen door verschillende initiatieven in het curriculum. Daarnaast heeft de opleiding ook internationale stagepartners, waardoor de student ook kan kiezen voor een buitenlandse stage-ervaring.

Beoordeling en toetsing

Hoewel de opleiding de eerste stappen heeft gezet naar de uitwerking van een toetsbeleid en een toetscommissie, ligt er nog veel werk klaar om de toetsing te verbeteren en het toetsbeleid te doen leven binnen de opleiding. De commissie heeft nog haar twijfels bij de transparantie en de betrouwbaarheid van de mondelinge examens, die overheersend zijn. Ook de evaluatie van de bachelorproef is nog aan bijsturing toe. De beoordeling van de stage is degelijk uitgewerkt.

De studenten hebben inspraak in examenroosters, en er wordt duidelijk gecommuniceerd rond examenrichtlijnen. Na de examens krijgen de studenten de mogelijkheid hun afgelegde examens in te kijken en feedback te ontvangen.

Begeleiding en ondersteuning

De commissie is onder de indruk van het skills lab. Dit moderne vaardigheidscentrum is voorzien van alle nodige en nieuwste materialen om studenten zo goed mogelijk te laten oefenen en hen simulaties aan te bieden.

Ook waardeert de commissie de mooi vormgegeven mediatheek waar studenten afzonderlijk of in groep kunnen werken en alle nodige voorzieningen ter beschikking hebben.

Deze opleiding steekt veel energie in de begeleiding van haar studenten, die al start bij een intakegesprek nog voor de student zich heeft ingeschreven. De studenten krijgen gerichte communicatie m.b.t. begeleidingsmogelijkheden, en weten bij wie ze terecht kunnen.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het werkveld waardeert de inzetbaarheid van de afgestudeerden van deze opleiding, al zouden zij nog wat meer verantwoordelijkheid en zin voor initiatief mogen tonen. De alumni voelen zich over het algemeen goed voorbereid op hun instap naar het werkveld, of studeren verder. Zij komen vlot terecht op verloskundige of verpleegkundige diensten. De opleiding moet blijvend haar studenten inlichten over het feit dat de maatschappelijke vraag naar vroedvrouwen momenteel vermindert.

Het volledige rapport van de opleiding Vroedkunde staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad.
www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT VROEDKUNDE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professionele bachelor Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Vives Noord.

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (vanaf academiejaar 2013–2014 de Katholieke Hogeschool Vives Noord). De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 21 en 22 maart 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken,

de lesgevers, de studenten, de alumni, het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen ingekeken. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidingsspecifieke faciliteiten, zoals o.a. de vaardigheidslokalen en de mediatheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende (KHBO) binnen het departement Gezondheidszorg. De hogeschool biedt opleidingen aan in vier departementen, namelijk Gezondheidszorg, Handelswetenschappen en bedrijfskunde, Lerarenopleiding en Industriële Wetenschappen en technologie. De eerste drie departementen zijn gesitueerd op de campus te Brugge. Het departement Industriële wetenschappen en technologie is gevestigd op een campus in Oostende.

De KHBO maakt samen met de Katholieke Universiteit Leuven en een aantal andere hogescholen sinds 2002 deel uit van de Associatie KU Leuven.

De opleiding kent een lange geschiedenis. In 1818 werd er in Brugge een vroedvrouwenschool opgericht in de kraamafdeling van het Sint-Janshospitaal, Begin jaren 1960 evolueerde deze naar een school voor Gegradueerden A1 Hoger Technisch Onderwijs Eerste graad en werd geïntegreerd in een instituut voor Verpleegkunde, waarbij er toen twee basisjaren Verpleegkunde en één specialisatiejaar Vroedkunde werd georganiseerd. Door de komst van het Hogescholendecreet (1994) werden de doelstellingen van een driejarig programma Vroedkunde opgesteld, en werd de opleiding onderdeel van de KHBO. Naar aanleiding van de bamahervorming (2004) werd de opleiding een professioneel gerichte bacheloropleiding.

Het programma van de opleiding Vroedkunde is opgebouwd uit 180 studiepunten. Het modeltraject bestaat uit drie jaren (opleidingsfases) waarvan in elk jaar 60 studiepunten wordt opgenomen.

In de opleiding zijn in academiejaar 2012–2013 119 studenten ingeschreven.

De KHBO zit in een fusiebeweging en zal vanaf academiejaar 2013–2014 samen met de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen de Katholieke Hogeschool Vives vormen. Binnen de Katholieke Hogeschool Vives zal er één departement Verpleegkunde-Vroedkunde gevormd worden over de verschillende vestigingsplaatsen heen. De opleiding Vroedkunde zal op beide vestigingsplaatsen (Brugge en Kortrijk) blijven aangeboden worden.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de opleiding Vroedkunde als **VOLDOENDE**.

De commissie heeft kennis genomen van het competentieprofiel dat de opleiding hanteert. Dit is het competentieprofiel zoals wordt gebruikt binnen alle opleidingen Vroedkunde van de Associatie KU Leuven. Het competentieprofiel van de Associatie KU Leuven dat de opleiding aanwendt, verwoordt het beoogde eindniveau van de opleiding Vroedkunde in termen van zes rollen van een vroedvrouw: 1) de vroedvrouw als persoon in de samenleving, 2) de vroedvrouw als coach/begeleider, 3) de vroedvrouw als zorgverlener, 4) de vroedvrouw als professional, 5) de vroedvrouw als teamlid en 6) de vroedvrouw als organisator. Onder elke rol liggen één of meer competenties, met een totaal van 22 competenties verdeeld over de zes rollen. Het beoogde eindniveau voldoet volgens de commissie aan het niveau en de oriëntering van een professioneel gerichte bacheloropleiding binnen het niveau zes van de Vlaamse Kwalificatiestructuur.

De commissie waardeert dat de onderwijsvisie van de KHBO, het beroepsprofiel 'Bachelor in de Vroedkunde' van de Vlaamse Onderwijsraad (VLOR), het domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR) opgesteld in samenwerking met de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) en de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties uit het Structuurdecreet (2003) aan de basis hebben gelegen van, of inspiratie hebben gevormd voor de uitwerking van het competentieprofiel van de opleiding. De commissie heeft een bewuste check en borging vastgesteld van het competentieprofiel van de opleiding met onder andere het beroepsprofiel en het domeinspecifiek leerresultatenkader. Dit laatste vertrekt vanuit alle beroepsdomeinen waarin de vroedvrouw actief is: de (fysiologische en pathologische) verloskunde, het

brede domein van de perinatale gezondheidszorg (o.a. preconceptionele zorg, sub- en infertiliteit, prenatale diagnostiek), neonatologie en gynae-cologie en formuleert hierbij elf leerresultaten. Volgens de commissie zijn niet alle domeinspecifieke leerresultaten expliciet herkenbaar in het competentieprofiel van de opleiding, omdat door het gebruik van rollen in het competentieprofiel de werkgebieden uit het DLR minder duidelijk benoemd worden. Anderzijds zijn een aantal competenties uit het competentieprofiel van de opleiding niet te koppelen aan een bepaald domeinspecifiek leerresultaat. De commissie bedoelt daarmee niet dat het competentieprofiel en het DLR niet overeenstemmen, enkel dat er een concordantiematrix nodig blijft om de afstemming tussen beide documenten te zien.

In de beoordelingsfiches voor de stage waarin de rollen van de vroedvrouw een prominente rol spelen, formuleert de opleiding eveneens nog een aantal sleutelcompetenties zoals stiptheid, nauwkeurigheid, verantwoordelijkheid, kritische ingesteldheid, redeneervermogen, beslissingsvermogen, betrokkenheid en enthousiasme die in elke vroedkundige rol van toepassing zijn. De commissie stelt zich vragen bij de verhouding van deze sleutelcompetenties tot het competentieprofiel. De sleutelcompetenties worden als het ware plots medebepalend voor het eindniveau van de student, maar staan als dusdanig niet in het competentieprofiel vermeld. Dit vindt de commissie vreemd. De commissie vindt het wel positief dat de opleiding door middel van een matrix is nagegaan in welke mate de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties uit het Structuurdecreet in de zes rollen van het competentieprofiel aan bod komen. Deze competenties zijn in het competentieprofiel eerder impliciet verwerkt. De commissie pleit voor het hanteren van één eenduidig competentieprofiel, waarin alle competenties die binnen de opleiding getoetst worden en die bepalend zijn voor het eindniveau, verwerkt zijn in bijvoorbeeld gedragsindicatoren. Dit geldt ook voor de descriptoren van niveau zes van de Vlaamse kwalificatiestructuur, die explicieter zouden mogen worden gemaakt in het door de opleiding gehanteerde competentieprofiel. Een dergelijk eenduidig profiel zou volgens de commissie zorgen voor een duidelijkere sturing binnen de opleiding.

Elke competentie uit het competentieprofiel is verder uitgewerkt in gedragsindicatoren op vier niveaus: het verkennend niveau, het verdiepend niveau, het integrerend niveau en het expertniveau. De opleiding stelt dat de eerste drie niveaus te bereiken zijn in de opleiding. Iemand verwerft het expertniveau pas na werkervaring en permanente vorming of nascholing. De commissie vernam tijdens de gesprekken met de studenten van

de opleiding dat zij gemakkelijk kunnen werken met deze gedragsindicatoren en de opbouw in verschillend niveaus. De commissie onderschrijft ook ten stelligste de intentie van de opleiding om leerlijnen uit te schrijven op basis van deze gedragsindicatoren, zodat de link duidelijk wordt tussen de gedragsindicatoren, de niveaus waarop deze gehanteerd worden, en de opleidingsfase waarin de student zich op een bepaald moment bevindt. Hierdoor kan de opleiding het beoogde (eind)niveau van de student nog beter verwoorden. De commissie is van mening dat het uitschrijven van dergelijke leerlijnen voor alle betrokkenen verhelderend zal werken.

De commissie heeft met tevredenheid vastgesteld dat de opleiding met betrekking tot het competentieprofiel internationale benchmarking heeft uitgevoerd. Hét referentiekader voor het competentieprofiel van de opleiding is het competentieprofiel van de International Confederation of Midwives (ICM, 2010).

Het competentieprofiel op zich is volgens de commissie een bruikbare tool die de visie van de opleiding op het eindniveau van een student weergeeft. De commissie vernam tijdens de gesprekken met studenten dat het competentieprofiel als tool duidelijk is voor en voldoende gecommuniceerd naar studenten. Volgens de commissie mag de opleiding wel meer durven haar eigen visie te profileren en zo meer een persoonlijke noot en focus in het competentieprofiel te preciseren. De accenten die de opleiding legt, namelijk kennis en vaardigheden, levenslang leren en ontwikkeling en ontplooiing, mogen volgens de commissie dus nog meer in de verf komen te staan.

Ook het werkveld is een belangrijke speler bij het valideren van het competentieprofiel en zijn gedragsindicatoren. De opleiding bespreekt het profiel en het curriculum op jaarlijkse adviesraden met belanghebbenden uit het werkveld. Hiernaast is ook een tweemaandelijks vergadering van de Associatie KU Leuven actief die het profiel kan bijsturen op basis van opmerkingen over de competenties. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, werden vooral met het competentieprofiel geconfronteerd wanneer studenten bij hen op stage komen (zie GKW 3) en tijdens mentorenavonden en infomomenten. De commissie beveelt de opleiding aan om blijvend en frequent met het werkveld en alle andere belanghebbenden in overleg te gaan over het competentieprofiel.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding Vroedkunde als VOLDOENDE.

De commissie heeft bij de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Vives Noord een programma gezien dat op voldoende wijze toelaat het beoogde eindniveau binnen de 180 voorziene studiepunten ook daadwerkelijk te behalen. De commissie waardeert het dat de opleiding in de samenhang van het programma de interactie tussen kennis, vaardigheden en attitude waarborgt door binnen elke opleidingsfase opleidingsonderdelen of onderwijsleeractiviteiten te voorzien binnen vijf groepen, die als een rode draad doorheen het programma lopen. Deze vijf groepen zijn:

- vroedkundige wetenschappen, met beroepsspecifieke opleidingsonderdelen zoals fysiologie van de verloskunde, introductie arbeid- en verloskamer, enzovoort.
- biomedische wetenschappen, met beroepsondersteunende opleidingsonderdelen waar basiskennis wordt aangebracht i.v.m. anatomie, fysiologie, en pathologie.
- gedrags- en maatschappijwetenschappen, casuïstiek met aanreiking van een theoretisch referentiekader vanuit de psychologie, sociologie, antropologie, filosofie, ethiek en recht.
- klinisch onderwijs, namelijk vaardigheden en stages (*zie verder*).
- evidence based midwifery, i.v.m. het wetenschappelijk onderbouwen van het vroedkundig handelen. Het sluitstuk hierbij is het eindwerk, maar ook literatuurstudie en het beoordelen van de waarde van wetenschappelijk onderzoek (evidence based midwifery) komt hierbij aan bod.

De commissie stelde met voldoening vast dat de opleiding door middel van een matrix is nagegaan welke competenties aan bod komen in welke opleidingsonderdelen of onderwijsleeractiviteiten (OLA's), zodat onder andere duidelijk wordt dat de competenties adequaat zijn omgezet in een programma, en dat bij de stages in elke opleidingsfase alle competenties ook aan bod komen. Tijdens het gesprek van de commissie met de studenten van de opleiding, beaamden de studenten dat zij door de ECTS-fiches goed op de hoogte zijn van welke competenties in welk opleidingsonderdeel nagestreefd worden. Vooraan in het cursusmateriaal krijgen zij telkens een overzicht aangereikt van de rollen en competenties waarop het opleidingsonderdeel inspeelt. In het begin van het academiejaar geeft de opleiding daarover ook een PowerPointpresentatie.

De commissie heeft hierbij ook enkele bemerkingen. Vooreerst zou de commissie de opleiding willen aanmoedigen om onderwijsactiviteiten rond medisch rekenen, dat nu eerder impliciet in het programma aan bod komt, explicieter te organiseren. De studenten moeten meer bewust zijn dat het om medisch rekenen gaat wanneer ze met bepaalde onderwijsleeractiviteiten bezig zijn. Ten tweede komt in het domeinspecifiek leerresultatenkader het werkdomein risicoselectie en risicodetectie aan bod, dat in de concordantiematrix gelinkt wordt met de rol van zorgverlener uit het competentieprofiel. Dit domein heeft te maken met de werkzaamheden van een vroedvrouw waarvan de bevoegdheid in de praktijk in Vlaanderen vaak door een gynaecoloog blijft aangehouden. Hoewel de studenten in het programma een aanbod krijgen van prenatale consultaties en een onderwijsleeractiviteit Zelfstandige vroedkunde, mist de commissie deze risicoselectie en –detectie enigszins in het programma en de stage. De commissie merkt op dat eerstelijns-vroedkunde voor de studenten daardoor iets te weinig aan bod komt in het programma van de opleiding. De opleiding is zich hier bewust van, maar heeft qua stage-aanbod in eerstelijns-vroedkunde een (te) beperkt aantal stageplaatsen eerstelijns ter beschikking. De alumni haalden tijdens hun gesprek met de commissie aan dat zij na de opleiding via zelfstudie nog heel wat over dit onderwerp dienden bij te studeren. Wat de commissie wel waardeert, is dat studenten hierop van bij de start van de opleiding op attent worden gemaakt. Studenten kennen het beroepsprofiel en het competentieprofiel van de opleiding goed, en worden bewust gemaakt van het feit dat zij bepaalde handelingen minder of niet in een klinische setting zullen kunnen uitvoeren. De commissie vindt het positief dat de opleiding de studenten wel aanmoedigt dergelijke handelingen in het vaardigheidscentrum te oefenen. Ook het feit dat de onderwijsleeractiviteit Zelfstandige vroedkunde aangeleerd wordt door een docent-zelfstandige vroedvrouw, kan op de goedkeuring van de commissie rekenen. De opleiding heeft er bewust voor gekozen voor dit onderdeel een gastdocent in te schakelen die als zelfstandige vroedvrouw werkzaam is, om zo dichter aan te leunen bij de realiteit. De commissie beveelt de opleiding wel aan om risicoselectie en –detectie meer in het programma aan te bieden, gecombineerd met een zoektocht naar meer stagemogelijkheden in de eerstelijns.

Een casusgerichte en evidence based aanpak komt ook elders in het programma aan bod. De studenten bevestigden in het gesprek met de commissie dat ze in de lessen met casuïstiek aan de slag gaan. De commissie waardeert deze aanpak in het programma, maar ziet hierin echter ook nog enige verbetering. Volgens de commissie is het programma van de oplei-

ding nu nog te veel in afzonderlijke vakken ingedeeld, met daaraan gekoppeld afzonderlijke toetsen. Een competentiegericht programma op zich pleit voor meer integratie, wat de commissie dus nog meer zou willen terugzien bij het programma van deze opleiding. De commissie pleit met andere woorden voor meer (thematisch) geïntegreerd onderwijs, waardoor de samenhang en de opbouw van het programma ook meteen duidelijker kan worden, met inbegrip van transparante en objectieve toetsing. De opleiding is nu al bezig met een denkoefening met betrekking tot het integreren van bepaalde thema's of lessen in het programma, bijvoorbeeld door een theoretische les van een gastdocent-arts te laten opvolgen door een praktische les waarin de vroedkundige aanpak aan bod komt of waarin studenten de vaardigheden kunnen inoefenen. Hoewel dit een stap in de goede richting is, is de commissie van mening dat geïntegreerd onderwijs verder moet en kan gaan dan dat en dat de opleiding hierop een duidelijke visie moet ontwikkelen. Het vakoverschrijdend werken en lesgeven is immers ook iets wat studenten als wenselijk aangeven. Daaraan gekoppeld zou een meer geïntegreerde toetsing uitgewerkt kunnen worden (zie GKW3).

De commissie kan zich vinden in de optie van de opleiding om de studenten van de derde opleidingsfase een keuzepakket van drie studiepunten aan te bieden. Daarnaast kunnen de studenten zowel door de keuze voor het onderwerp van hun eindwerk, als door een keuzestage, hun eigen ontwikkelingsproces nog meer zelf sturen.

Voor de vormgeving van haar programma, maakt de opleiding gebruik van een aantal werkvormen, zoals hoorcolleges, casuïstiek, integratieopdrachten, eindwerk, rollenspellen, vaardigheidslessen, stages, themadagen en groepsopdrachten. De opleiding moet bewaken dat het percentage hoorcolleges in de opleiding niet te hoog wordt. De opleiding geeft aan dat zij bij de keuze van de werkvormen aandacht schenkt aan actief en constructief leren en zelfsturing, leren in representatieve contexten en interactief/cooperatief leren. Hier staat de commissie achter. Tijdens het leren kunnen de studenten gebruik maken van over het algemeen degelijk uitgewerkt cursusmateriaal. De syllabi zijn in de meeste gevallen up-to-date aangezien sommige docenten ook deeltijds in het werkveld werkzaam zijn en zo gemakkelijk vernieuwingen in hun cursusmateriaal en hun lessen kunnen invoegen. Indien dat niet zou gebeuren, neemt het werkveld de verantwoordelijkheid op zich om dit bij de opleiding aan te kaarten, bijvoorbeeld wanneer de stagebegeleiders van de hogeschool op de diensten langskomen, of wanneer zij docenten ontmoeten bij bijscholingsgelegenheden. De studenten waarderen het wanneer docenten hen feedback vragen over een boek/naslagwerk dat nieuw in gebruik is genomen.

De commissie vindt het een werkpunt voor de opleiding om erover te waken dat gastdocenten niet teveel met enkel PowerPointpresentaties in hun cursusmateriaal blijven werken. Er is op zich niets mis met deze PowerPointpresentaties en als duiding bij uitgewerkt cursusmateriaal waarderen de studenten dit ook. De studenten meldden dat zij de PowerPointpresentaties zelf overzetten in een tekstverwerkingsprogramma. Dit werkt volgens de commissie studiebelemmerend en is een vorm van tijdverlies die kan worden vermeden als de (gast)docenten meer gestimuleerd zouden worden om uitgeschreven syllabi, studieboeken of literatuurlijsten aan te bieden.

Het programma van de opleiding is volgens de commissie en volgens de stakeholders die zij sprak, studeerbaar. Het enthousiasme en de motivatie van de studenten dragen zeker bij tot de haalbaarheid van het programma. De commissie vernam tijdens de gesprekken dat de studielast vooral in de eerste opleidingsfase pittig is. Dit komt voornamelijk omdat in het eerste opleidingsjaar meer theoretische opleidingsonderdelen zijn geprogrammeerd, waardoor de eerstejaarsstudenten een aantal keer per lesweek vrij lange lesdagen voor de boeg hebben. Hierdoor is het voor hen niet haalbaar om het verwachte aantal uren zelfstudie dat in de studiepunten voor een opleidingsonderdeel zit verrekend, ook effectief 's avonds nog te behalen. De commissie stelt de opleiding voor dit te bewaken en een realistische verwachting te scheppen voor uren (zelf)studie na de lessen. De studenten uit de tweede en derde opleidingsfase gaven aan dat hun programma iets minder zwaar is doordat er minder lange lesdagen zijn en doordat in de derde opleidingsfase niet van elke stage een opdracht wordt verwacht. In de tweede opleidingsfase is vooral de combinatie van de stage met examens zwaarder, en in de derde opleidingsfase spenderen studenten veel tijd aan het eindwerk. De commissie heeft gemerkt dat de opleiding wel vat heeft op de studietijd- en last, en bij problemen of verschuivingen tracht hier zo flexibel mogelijk mee om te springen. De commissie waardeert het dat studenten de studielast kunnen evalueren. Het resultaat van recente studietijdmetingen en de evaluaties van studenten heeft de opleiding verwerkt en enkele studiepunten aangepast waar nodig. De commissie vernam ook dat de hogeschool een rekenmodel heeft ingevuld, en dat daaruit bleek dat de studielast voor de opleiding bleek te kloppen. Departementaal is afgesproken dat in de eerste opleidingsfase één studiepunt voor tien contacturen staat, in de tweede opleidingsfase negen contacturen en in de derde opleidingsfase acht contacturen. Wanneer de studieplanning wordt opgemaakt, houdt de opleiding rekening met een maximum van ongeveer 26 contacturen per week. In de eerste opleidings-

fase wordt daar soms van afgeweken omdat de opleiding ervan uitgaat dat studenten de nodige theoretische basis moeten hebben gehad alvorens op stage te vertrekken. De studenten met wie de commissie sprak, waren overigens tevreden dat de jaarplanning van de drie opleidingsfases voldoende op voorhand bekend wordt gemaakt.

In de vormgeving van het programma is een graduele opbouw zichtbaar van nadruk op fysiologie in de eerste opleidingsfase, naar laagrisico verloskunde in de tweede opleidingsfase en naar hoogrisico verloskunde in de derde opleidingsfase. Ook de studenten vinden deze samenhang transparant en duidelijk. De commissie deelt deze mening, maar vraagt de opleiding toch ervoor te zorgen dat deze inhoudelijke opbouw niet ondergeschikt wordt aan de gewenste thematisch geïntegreerde opbouw. De commissie ziet al wat integratie op het einde van de opleiding door middel van het eindwerk, en stelt ook een toename van integratieopdrachten doorheen de opleiding vast. Deze opbouw naar integratie moet volgens de commissie dan ook van toepassing zijn op nog grotere delen van het programma, zoniet het hele programma.

Wanneer er in het programma enkele overlappingsen voorkomen, is dit bewuste overlap. De studenten ervaren dit niet als storend. Meestal gaat het ook om een andere benadering van dezelfde materie. De studenten gaven het voorbeeld van pre-eclampsie (zwangerschapsvergiftiging) aan. In een theoretische les wordt de medische behandeling van deze aandoening verhaald. In andere vaardigheidslessen leert de student hoe om te gaan met deze aandoening in een gesprek met de aanstaande moeder. De commissie stelde vast dat tussen beide benaderingen enige tijd zat. Door meer bewuste sturing van de opleiding, zou aansluiting tussen de theoretische en vroedkundige benaderingen van dezelfde materie verhoogd kunnen worden en de tijd ertussen ingekort.

Bepaalde opleidingsonderdelen volgen het principe van de volgtijdelijkheid. Zo kan een student van de eerste opleidingsfase niet op stage vertrekken zonder dat hij eerst negen lesweken heeft volbracht met voornamelijk theoretische lessen en vaardigheden, en zonder het afleggen van een praktijkgerichte proef. De commissie vernam dat als studenten niet geslaagd zijn voor deze proef, ze wel op stage konden vertrekken, maar dat dan extra begeleiding wordt voorzien op de dienst waar de studenten stage lopen. Ondanks deze volgtijdelijkheid en de inhoudelijke samenhang van het programma, zijn er volgens de commissie eveneens voldoende mogelijkheden tot flexibilisering. De commissie sprak met de verantwoor-

delijken voor studie- en trajectbegeleiding van de hogeschool en het departement, die de mogelijkheden voor het aanvragen van EVK- en EVC-procedures verhaalden, alsook hoe zij werkstudenten, studenten zonder een modeltraject of studenten met een functiebeperking begeleiden.

De commissie is overigens ten eerste te spreken over de begeleiding van de studenten in alle geledingen van de opleiding. Er is aandacht voor werken op maat van de student, wat de commissie, alsook de studenten zelf, als zeer positief ervaren. De commissie zag voornamelijk een sterke begeleiding tijdens de stages, maar ook aan het begin van, en zelfs vóór het starten van de opleiding. De commissie wist het intakegesprek dat de opleiding met potentiële studenten voert vooraleer zij effectief inschrijven in de opleiding, bijzonder te waarderen. De opleiding peilt hierbij naar de motivatie van de toekomstige student, maar brengt ook andere punten in rekening, zoals de vooropleiding, enthousiasme, spreek- en communicatievaardigheid. In bepaalde gevallen wordt vroeg geadviseerd contact op te nemen met de dienst studie- of trajectbegeleiding of de diversiteitscoach. De commissie heeft er begrip voor dat de opleiding op basis van het intakegesprek decretaal gezien geen studenten kan weigeren, maar stelt vast dat de opleiding met een dergelijk intakegesprek vaak een bijsturing van het beeld van de vroedvrouw bekomt bij de geïnteresseerde studenten. In sommige gevallen is het geven van negatief advies aan een potentiële student, en een daaraan gekoppelde heroriëntatie alvorens in te schrijven, niet uitgesloten. De commissie onderschrijft het gebruik van de opleiding om studenten die in de opleiding inschrijven ondanks een negatief advies, in de eerste lesweken extra op te volgen en bij te sturen waar nodig. De opleiding scoort het intakegesprek voor intern gebruik. De opleiding ziet daarbij vaak dat studenten die snel na het starten van de opleiding afhaken, vaak diegenen waren die lager scoorden bij het intakegesprek.

Zoals vermeld, kan de opleiding geen inschrijvingen weigeren. In het licht van de toenemende studentenaantallen en het tekort aan stageplaatsen in Vlaanderen, vindt de commissie dit problematisch. Het aantal stageplaatsen kunnen verzekeren voor de studenten, blijft een aandachtspunt voor de opleiding. De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding reeds een aantal inventieve oplossingen heeft bedacht om dit probleem het hoofd te bieden. De opleiding kan voor studenten uit de eerste opleidingsfase veertig stageplaatsen voorzien. Dit betekent in praktijk dat de 41e inschrijvende student op een wachtlijst voor stageplaatsen terecht komt. Ze kunnen alle theoretische opleidingsonderdelen opnemen, behalve twaalf studiepunten voor de stage. De studenten die met de commissie in gesprek

gingen, konden bevestigen dat zij hiervan goed op de hoogte waren, en dat zij de gedachtegang achter deze beslissing ten volle begrijpen. De commissie vindt de communicatie van de opleiding hierrond transparant, ook al blijft dit een werkpunt voor de opleiding. In het academiejaar 2012–2013 konden enkele studenten in het eerste semester niet deelnemen aan de stage. Volgens de opleiding lopen de studenten hierdoor geen achterstand op tijdens het academiejaar, omdat zij telkens de vaardigheden kunnen blijven inoefenen in de skills labs op de hogeschool. Zij kunnen echter niet meteen aan de slag met deze vaardigheden in een klinische setting. Zij halen de stage in het tweede semester in. Verder kunnen zij na de examenperiode in juni terug op stage, en ook in augustus, zodat ze in september kunnen afstuderen en geen studievertraging oplopen. De studenten melden dat deze regeling enige flexibiliteit van hen vergt, maar dat zij zeker begrip kunnen opbrengen voor deze situatie.

De stages zelf maken iets meer dan een derde uit van het totale opleidingsprogramma van 180 studiepunten. In de derde opleidingsfase is de stage met 31 studiepunten net iets meer dan de helft van het programma. Ook de vaardigheden (inclusief o.a. sociale en communicatieve vaardigheden) blijven een belangrijke focus van de opleiding. Voor de studenten zijn in het programma vaardigheidslessen voorzien, waaronder ook communicatietechnieken oefenen, leren hechten op varkensharten, enzovoort. De commissie vindt het een voordeel dat studenten zichzelf bij de vaardigheidslessen evalueren aan de hand van de competenties en de vroedkundige rollen. De commissie is ook tevreden met de keuze van de opleiding om de studenten, naargelang hun aantal, in te delen in parallele groepen om het oefenen te faciliteren. Studenten kunnen ook op zelfstandige basis in de skills labs vroedkundige vaardigheden oefenen. Ze vragen via het elektronisch leerplatform aan om het skills lab in te roosteren en ontvangen de sleutel zodat ze vrij kunnen oefenen. Hierbij verwacht de opleiding dat de studenten vragen bundelen en bij het eerstvolgende contactmoment aan de desbetreffende lector voorleggen. Vooraleer de studenten zelfstandig oefenen in het skills lab, werkt de opleiding ook met monitoraten, waarbij studenten onder begeleiding kunnen oefenen met gerichte vragen die de lectoren meteen kunnen beantwoorden. Dit laatste prefereert de commissie.

De commissie was overigens onder de indruk van het skills lab waarvan de opleiding Vroedkunde gebruik kan maken. De commissie stelde vast dat dit moderne vaardigheidscentrum voorzien was van alle nodige en nieuwste materialen om studenten zo goed mogelijk te laten oefenen en hen

simulaties aan te bieden. De opleiding was trots op de aankoop van een SimMom-pop waarbij men complicaties kan simuleren en waarbij studenten vroedkundige handelingen en communicatieve vaardigheden kunnen inoefenen. Een docent volgt een training in Nederland om deze pop te leren bedienen.

Tijdens de stages wordt de transfer gemaakt van de in de skills lab aan-geleerde en ingeoeffende vaardigheden en de in de lessen verworven theore-tische kennis. De commissie sluit zich aan bij de volgtijdelijkheid die de opleiding daarbij vooropstelt. Dit wil zeggen dat studenten op stage enkel handelingen mogen uitvoeren die tijdens de lessen aan bod zijn gekomen. Daarnaast kunnen zaken die tijdens de stage aan bod zijn gekomen, op hun beurt weer in de lessen geïntegreerd worden. De handelingen op stage worden complexer naarmate de student vordert in de opleiding. In de eer-ste opleidingfase gaat de student op een stage postpartum en heelkundige diensten. In de tweede opleidingfase zet de student zich in op stage pre-natale zorg, MIC (Maternal Intensive Care), postpartum en verloskamer. In de derde opleidingfase, tenslotte, voeren de studenten een stage neona-tologie, twee stages verloskamer en een keuzestage uit. Bij het lopen van de stages vullen de studenten gedurende hun hele opleiding een presta-tieboek in, waarin de verschillende wettelijk verplichte verrichtingen zijn opgenomen. Ook prestaties die niet wettelijk voorzien zijn (zoals episiotomie, echografie, ...), kunnen de studenten indien gewenst opnemen in dit prestatieboek. De studenten dienen hun prestatieboek, ondertekend door de mentor of hoofdvroedvrouw op de stagediensten en door de (stage)be-geleider van de opleiding, tegen het einde van de laatste opleidingsfase in. De commissie vindt het een positieve zaak dat de opleiding nog een in-haalstage na de examenperiode voorziet voor die studenten die een aantal verplichte prestaties te kort komen om het wettelijk verplichte aantal te behalen, zodat die studenten ook in hetzelfde academiejaar kunnen afstu-deren. De opleiding komt hier nog verder aan tegemoet door een afzon-derlijke deliberatieperiode te organiseren. De commissie heeft er begrip voor dat het geen sinecure is om de door de EU-richtlijn verplichte veertig zelfstandige bevallingen door elke student te laten uitvoeren op stage. De EU-richtlijnen voorzien dat bij gebrek aan bevallingen, een student ook kan afstuderen wanneer zij dertig zelfstandige bevallingen en twintig ge-assisteerde bevallingen kan voorleggen in het prestatieboek. Wel moet het volgens de commissie voor de opleiding een streven blijven om de veertig zelfstandig uitgevoerde bevallingen voor elke student te halen. De com-missie keek een formulier in dat studenten moeten invullen, en waarop de dertig+twintig-regel werd toegepast. Dit gaf aan de commissie de indruk

dat de opleiding het streven naar veertig bevallingen te weinig aanmoedigt bij de studenten. Hierbij aansluitend vernam de commissie dat studenten zeer flexibel moeten zijn om de verplichte aantallen van de prestaties te behalen. Dit uit zich soms in overwerken, weekendwerk en vakantiewerk, of inslapen op de stageplaats en opgebeld worden wanneer er een nakende bevalling is. De commissie wil de opleiding aansporen om het aantal stage-uren dat een student loopt blijvend te bewaken vanuit de school. Dit vergt volgens de commissie een realistische berekening van het aantal bevallingen en het aantal stage-uren, rekening houdende met de kansen die zich normalerwijze aanbieden. Het enthousiasme van een student is immers soms zo groot, dat zij er niet voor terugdeinzen om op stage meerdere shifts na elkaar te werken.

Zoals eerder vermeld, vindt de commissie de begeleiding bij de stages een sterk punt van de opleiding. In de eerste twee opleidingsfases worden de studenten, naast de begeleiding door de mentoren of vroedvrouwen op de stagedienst, vanuit de hogeschool begeleid door praktijklectoren die naar de stageplaats komen. Een dergelijke begeleiding evolueert van docentgestuurd naar studentgestuurd naarmate de stage vordert. Deze bedside werkbegeleiding, tot zelfs meerdere dagen per stageweek, is volgens de commissie uitermate positief, en draagt ook bij tot het up-to-date blijven met de verloskundige evoluties van de docenten in kwestie. Ook van de studenten hoorde de commissie positieve geluiden over de begeleiding bij de stages. Zij waarderen het dat zij na de stageperiodes kunnen reflecteren over hun ervaringen op stage met de lectoren. In de derde opleidingsfase voorziet de opleiding leerbegeleiding. Hierbij wordt begeleiding op stage gecombineerd met leergesprekken op de campus. De stagebegeleider volgt de evolutie van de student tijdens de stage op a.d.h.v. het logboek. De leergesprekken op de campus worden georganiseerd in groepen van 4-5 personen. Onder begeleiding van een leerbegeleider discussiëren zij over stagevraagstukken.

De opleiding neemt verschillende initiatieven tot internationalisering, zoals internationalisation@home, het gebruik van internationale bronnen, docentenmobiliteit, ontvangen van buitenlandse studenten, multiculturele gastsprekers, het organiseren van een internationale namiddag en week, deelname aan het NOVVR-IMPPORE-project (Netwerk Opleiding Vroedkunde Vlaanderen-Rwanda – Improving the Maternal and Neonatal Outcome: Rwandan Experience. Daarnaast heeft de hogeschool ook internationale stagepartners (zoals in Finland, Portugal, Spanje, Argentinië en Nederland) waarbij de student stage kan lopen. Vaak kunnen studenten prestaties die

in de Vlaamse situaties niet verplicht zijn of niet aan de orde komen, in het buitenland wel uitvoeren op stage. De commissie is voorstander van dergelijke internationale stages. Hoewel de opleiding vindt dat de kwaliteit van de internationale stageplaatsen voldoende wordt gegarandeerd door de bilaterale akkoorden tussen de hogeschool en de buitenlandse partners, is de commissie van mening dat een bezoek op regelmatige basis van docenten/stagebegeleiders aan de buitenlandse stageplaatsen een pluspunt zou zijn. Verder zag de commissie met voldoening dat de begeleiding van studenten die op internationale stage gaan van dichtbij opgevolgd wordt door een medewerker die de studenten via mail of via Skype regelmatig spreekt. Studenten melden ook dat zij wekelijks verslag dienen uit te brengen van hun stage-ervaringen. Het is volgens de commissie wel aan te bevelen om na een buitenlandse stage, nog een stage in België te voorzien. Een Belgische stage is een realistische afstudeerstage voor de student en een belangrijke referentie voor de opgedane ervaring in het buitenland.

Het eindwerk wordt als het sluitstuk van de opleiding gezien, en bestaat uit een literatuurstudie en een praktisch deel waarbij de studenten de resultaten van het literatuuronderzoek in een klinisch setting implementeren en evalueren. De commissie is van mening dat de studenten voldoende worden voorbereid op wetenschappelijk onderzoek via de literatuuronderzoeken en evidence based midwifery die in het programma zijn opgenomen. Ook de studenten met wie de commissie sprak, menen dat zij, mede dankzij de uitwerking van hun stageopdrachten, voldoende wetenschappelijke bagage hebben om het eindwerk aan te pakken. De commissie vernam van de vertegenwoordigers van het werkveld dat zij gevraagd worden om onderwerpen en onderzoeksvragen voor het eindwerk te selecteren, maar dat ook studenten zelf het onderwerp van hun eindwerk kunnen kiezen. De commissie wil de opleiding aanmoedigen om de vraag naar onderwerpen voor het eindwerk nog meer en vaker aan het werkveld te stellen. Dat geeft immers aan de studenten een goed voorbeeld van het belang van wetenschappelijk onderzoek voor de praktijk.

De commissie kan zich ook vinden in de opmerking van het werkveld dat het eindwerk eerder een zelfstandig werk zou mogen zijn in plaats van een groepswerk. De opleiding stond erop dat dit een keuze van de studenten is. De commissie is echter van mening dat uit de beoordeling van het eindwerk moet blijken wat de individuele competenties van de studenten zijn.

Overigens zou de opleiding er ook over kunnen nadenken om de presentatie van het eindwerk door studenten actief open te stellen naar een nog

breder publiek. Ook het werkveld is hier vragende partij naar. De opleiding gaf aan hierover al nagedacht te hebben. Volgens de commissie zou de opleiding ook medestudenten meer mogen aanmoedigen om de presentaties van de eindwerken bij te wonen. De commissie waardeert het wel dat de opleiding bij het eindwerk niet toelaat tolereerbare tekorten op te nemen.

De commissie hoorde positieve geluiden over het gebruik van de mediatheek om bronnenmateriaal te verzamelen. De studenten gaven aan veel gebruik te maken van de mediatheekdiensten, zoals het gebruik van databanken en LIMO, een zoekplatform waarbij men in één zoekactie verschillende bronnen van elektronische bibliotheken en dus diverse wetenschappelijke informatiebronnen kan doorzoeken. De studenten krijgen ook een inleiding tot het gebruik van de databanken en LIMO door de mediatheekmedewerkers, wat de commissie toejuicht. Ook het gebruik van Toledo wordt aan inkomende studenten in een introductiedag toegelicht. De commissie was onder de indruk van de mooi vormgegeven mediatheek waar studenten afzonderlijk of in groep kunnen werken en alle nodige voorzieningen ter beschikking hebben.

De commissie zag tijdens het visitatiebezoek een team van docenten die de nodige kwalificaties bezitten om deze opleiding vorm te geven. De opleiding streeft naar een evenwicht tussen academisch geschoold personeel en docenten met een grote praktijkervaring. Daarnaast zag de commissie dat de docenten zich ten volle inzetten voor de begeleiding van de studenten. Doordat de opleiding vrij kleinschalig is, zijn alle docenten gekend door de studenten en vice versa. De commissie is van mening dat deze individuele begeleiding van de studenten door de docenten als positief wordt ervaren, aangezien de docenten zo de studenten zien evolueren doorheen de opleiding. De commissie merkte dat studenten zich welkom voelen in de opleiding, en dat zij opkijken naar de docenten als rolmodellen.

De commissie waardeert het dat de opleiding er aandacht voor heeft dat docenten voeling met de praktijk blijven behouden. Dit kan tijdens de werkbegeleiding op stage wanneer docenten naar de verschillende stagediensten trekken en daar van de vroedvrouwen nieuwe ontwikkelingen doorspeeld krijgen, maar ook door in de opleiding docenten in te zetten die zelf deeltijds in de praktijk werkzaam zijn, wat geen sinecure blijkt te zijn. Verder heeft de commissie ook een positief oordeel over de mogelijkheid tot het lopen van een bedrijfsstage, waarvan de opleiding aangeeft dat dit nog kan uitgebreid worden. De commissie is het hier mee eens. Tot nog toe nam één docent vrijwillig deel aan een bedrijfsstage en werkte een

aantal dagen per week op een materniteitsafdeling van een ziekenhuis in de buurt.

Wat didactische ondersteuning betreft, kunnen docenten terecht bij de onderwijsondersteunende diensten, die didactische en ICT-nascholingen organiseert. De opleiding gaf in de gesprekken aan dat er voor de docenten in ieder geval een onderwijskundig aanbod aan professionalisering is voorzien. De commissie meent dat de opleiding nog wat meer aandacht zou kunnen besteden aan de didactische scholing van haar docenten, en dan vooral de gastdocenten die aangemoedigd zouden mogen worden om enkele cursussen didactiek te volgen.

De commissie heeft er begrip voor dat de opleiding een druk programma dient te verzorgen, en dat de docenten veel dienen te organiseren. De docent-studentratio is 1:21. De werkdruk ligt met andere woorden hoog. De commissie zag wel dat het team docenten gemotiveerd was en voldoening kreeg van het werk. Zij gaven de warme omgeving van de hogeschool en de teamgeest aan als reden daarvoor, en staan achter de visie van de opleiding dat werken op maat van de student mogelijk moet zijn. De opleiding volgt zo efficiënt mogelijk de stageplanning op en geeft de taken van een docent aan, zodat wanneer veel studenten op stage zijn, de werkdruk voor de docenten haalbaar blijft. De commissie kan het waarderen dat wanneer de grote groep eerstejaarsstudenten op stage gaan, de opleiding beroep kan doen op de tijdelijke inzet van een stagebegeleider uit het werkveld om de werkdruk enigszins op te vangen. Toch meent de commissie dat de werkdruk van de docenten, de stageplanners en de opleidingsverantwoordelijken een blijvend aandachtspunt is, vooral in het licht van de zeer nauwe begeleiding van de docenten naar studenten toe. Naar mening van de commissie is daartussen een betere balans mogelijk. Ook meent de commissie dat het vastleggen in processen of procedures en prioriteren van resultaten van overleg tussen docenten ervoor kan zorgen dat de werkdruk kan verlagen.

In het gesprek met de commissie gaven de docenten aan dat kwaliteitszorg deel uitmaakt van hun werkpakket. De commissie merkt op dat de opleiding erop gericht is zichzelf te verbeteren. Het werkveld kan opmerkingen doorgeven via de adviesraad. De commissie stelde vast dat deze snel opgepakt en geïmplementeerd werden. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, gaven eveneens aan zich gehoord te voelen, bijvoorbeeld wanneer docenten uit de opleiding op stagebezoek komen. In de adviesraad zetelen ook enkele studenten van de

opleiding, wat de commissie positief vindt. Deze studenten konden bevestigen dat met hun mening rekening wordt gehouden, zoals hun wens om in het derde opleidingsjaar deel te kunnen nemen aan het examen over de STAN-monitor (foetale bewaking), waarvoor nu in de opleiding tijd en ruimte is voor vrijgemaakt. De commissie waardeert dit. Verder kunnen de studenten via onderwijsbeoordelingen en docentbeoordelingen betrokken blijven bij de opleiding. Tweemaal per jaar worden de opleidingsonderdelen bevestigd, waarbij de opleiding peilt naar zaken zoals studielast, manier van lesgeven door de docenten, studiemateriaal. De commissie kon tijdens haar gesprek met de studenten opmaken dat de opleiding met de reacties van studenten op deze bevestigingen zoveel mogelijk rekening houdt en aanpassingen doorvoert. De docentbeoordelingen volgen meestal snel op de onderwijsbeoordelingen. Naast functioneringsgesprekken beschikken de individuele docenten dus over de resultaten van de docentbeoordelingen door studenten en sturen op basis daarvan een aantal zaken bij.

De commissie merkt op dat de opleiding de aandachtspunten van de vorige visitatie meeneemt en verschillende acties heeft gekoppeld aan de aanbevelingen. Er zijn volgens de commissie al heel wat realisaties daaromtrent gebeurd. Per jaar maken de opleidingen van de hogeschool immers een werkplan met concrete acties. Bij problemen of vragen daaromtrent, kan de opleiding terecht bij de onderwijsondersteunende diensten van de hogeschool. De opvolging en prioritering van de jaarplannen ligt in handen van het opleidingshoofd. Curriculumgebonden zaken en/of aanpassingen betreffende het competentieprofiel worden besproken in de werkgroep vroedkunde, bestaande uit docenten met vroedkundige achtergrond. Daarnaast functioneert ook een werkgroep waarin ook de overige docenten een stem hebben. De commissie vindt regelmatig overleg tussen de docenten belangrijk en hoopt dat de opleiding deze weg verder kan zetten. In haar zelfevaluatie gaf de opleiding immers aan dat het uitwisselen van kennis en samenwerken binnen het docentenkorps één van haar ambities is.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de opleiding Vroedkunde als ONVOLDOENDE.

De commissie hecht veel belang aan de toetsing van de verschillende opleidingsonderdelen en beoogde competenties, die mede de kwaliteit van

het gerealiseerde eindniveau bepaalt. De commissie is overgegaan tot het toekennen van de score onvoldoende, vooral door het onduidelijke toetsbeleid en de beoordeling en het niveau van de bachelorproef.

De opleiding maakt een overzicht van de verschillende evaluatievormen in relatie tot de te toetsen competenties, om na te gaan of er voldoende variatie is. Uiteindelijk zijn de afzonderlijke docenten verantwoordelijk voor de evaluatievorm. Indien er een wijziging van evaluatievorm zou zijn, bespreekt de docent dit met het opleidingshoofd. De commissie vernam tijdens de gesprekken dat in de eerste opleidingsfase de schriftelijke examens overheersen, maar dat in de volgende opleidingsfasen andere examenvormen aan bod komen. De commissie merkt op dat er in deze opleiding veel mondelinge examens worden georganiseerd, waarbij de commissie twijfelt uit bij de transparantie en betrouwbaarheid van de mondelinge toetsen. De opleiding dient ook verbeterleutels voor alle toetsen (ook de mondelinge toetsen) en alle docenten te voorzien. De hoeveelheid mondelinge examens maakte het voor de commissie immers moeilijk om de door haar ingekeken verbeterleutels naar waarde te schatten. De commissie is van mening dat, hoewel er overleg mogelijk is, de keuze van de toetsvorm en de moeilijkheidsgraad van de examens nog te veel in handen liggen van de afzonderlijke docent. Het is volgens de commissie helemaal niet wenselijk dat de examenvorm van eenzelfde opleidingsonderdeel kan wisselen in de eerste of tweede zitting, afhankelijk van de beschikbaarheden van de docent. De commissie pleit voor het hanteren van eenzelfde examenvorm in elke zitting, wat de transparantie en validiteit van de toetsing alleen maar kan verhogen. Een toetsvorm moet voortkomen uit de competenties, indicatoren en het niveau, wat zorgt voor een betere, eenduidigere kwaliteitsborging, en mag niet afhankelijk zijn van de voorkeur van docenten. Het document 'kwaliteitsvol evalueren', een soort screeningsinstrument voor de examens, heeft de commissie ingekeken. Het is voor de commissie echter onduidelijk of dit instrument ook daadwerkelijk geïmplementeerd is binnen de opleiding.

De commissie heeft vernomen dat de opleiding de eerste stappen heeft gezet naar de uitwerking van een toetsbeleid en toetscommissie. Er zijn stappen gezet om het niveau zes van de Vlaamse Kwalificatiestructuur te vertalen in indicatoren die voor de opleiding Voedkunde van toepassing zijn. Er ligt hierin volgens de commissie wel nog wat werk voor de opleiding, aangezien het toetsbeleid nu nog niet leeft bij de docenten en in de opleiding. De opleiding heeft een visie op evaluatie waarvan de belangrijkste punten zijn: 1) de evaluatie is afgestemd op doelstellingen, inhouden,

werkvormen, 2) de evaluatie is kwaliteitsvol (valide, transparant, objectief) en 3) er bestaat een goed evenwicht tussen formatieve en summatieve evaluatie. Eveneens is feedback belangrijk als onderdeel van het leerproces. Deze visie moet verder worden uitgebouwd. De commissie raadt aan om, wat betreft het toetsbeleid, een duidelijk plan te voorzien met de doelstellingen en een overzicht van wat wanneer gerealiseerd zal zijn. Volgens de commissie is voor deze opleiding nood aan het bouwen van een 'toets-huis', waarbij opbouw en niveau en de variatie van toetsen passend bij wat de opleiding wil gaan toetsen, centraal staat.

De evaluatie van de bachelorproef is volgens de commissie eveneens nog aan bijsturing toe. Hoewel de evaluatiecriteria volgens de commissie duidelijk zijn, en zich richten op de algemene en algemeen beroepsgerichte competenties uit het Structuurdecreet (2003), heeft de commissie nog vragen bij de objectiviteit en de transparantie van de beoordeling van de bachelorproef. De opleiding voorziet dat zowel het product als het proces van het eindwerk wordt meegenomen in de beoordeling, alsook de verdediging die de studenten over hun eindwerk afleggen. Hiervoor is een document uitgewerkt met bovenvermelde evaluatiecriteria, dat interne en externe promotoren en twee externe lezers invullen. Na consensus wordt een eindscore gegeven. Bovenstaand document op zich is volgens de commissie mooi en helder, maar het is voor de commissie echter nog niet duidelijk hoe de weging van deze eindscore tot stand komt. Op enkele van deze documenten die de commissie heeft ingekeken, ontbrak soms het oordeel over de verdediging/presentatie. De vertaalslag van de individuele beoordelingen van de verschillende lezers van het eindwerk naar de totaalbeoordeling rekening houdende met de competenties, behoeft dus nog verdere uitwerking. Verder zag de commissie dat het niet helder is omschreven hoe de verschillende lezers objectief tot een beoordeling komen. Volgens de commissie is de kans op een subjectieve beoordeling immers groot. De commissie vraagt met andere woorden om een duidelijke verbeterleutel voor het eindwerk, die gekend en gedragen is door alle lezers van de eindwerken. De commissie vindt dat de opleiding inboet op de kwaliteit van het eindwerk, wanneer de externe beoordelaar bijvoorbeeld geen standpunt inneemt over de PICO-systematiek (Problem-Intervention-Comparison-Outcome), die verondersteld wordt in elk eindwerk aanwezig te zijn bij het beschrijven en onderzoeken van klinische problemen, omdat sommige externe lezers minder vertrouwd zijn met dit jargon en deze werkwijze. De opleiding laat de student vrij om deze systematiek niet of minder toe te passen als de externe beoordelaars daarom vragen. Hierdoor komt het wetenschappelijke karakter van het eindwerk volgens de com-

missie in gevaar. De commissie heeft dan ook nog veel vragen bij het formuleren van onderzoeksvragen, en vindt in sommige eindwerken de methodiekomschrijving niet duidelijk. Ook het taalgebruik in de eindwerken is soms problematisch. Algemeen gezien vindt de commissie het niveau van de eindwerken wisselend, en herkent zij de beoordeling weinig of niet in de eindwerken die ze heeft ingekeken.

Het initiatief van de toetscommissie die recent in het leven werd geroepen bij de opleiding, moedigt de commissie aan. Dit geeft aan dat kwaliteitsbewustzijn van de opleiding ten aanzien van toetsing aanwezig is. De toetscommissie moet volgens de commissie frequenter overleggen. Aan alle docenten werd gevraagd hun eigen examens kritisch te bekijken naar objectiviteit, validiteit en de vorm toe. De opleidingsverantwoordelijke neemt van elk examen één vraag onder de loep en toetst of deze kwalitatief voldoet aan het niveau zes van de Vlaamse Kwalificatiestructuur. De commissie meent dat deze opleiding in ontwikkeling is en dat het competentiegericht toetsen voor de opleiding een uitdaging blijft, aangezien de toetsing nu nog te weinig open en transparant is. De opleiding zet stappen om de historisch gegroeide toetsing van afzonderlijke opleidingsonderdelen om te zetten naar een meer geïntegreerde toetsing waardoor ook het aantal examens beperkt kan worden voor de student. De commissie kon al vooruitgang zien, bijvoorbeeld door het invoeren van een kennistoets op het einde van de tweede en derde opleidingsfase waarbij door middel van een casus zowel kennisvragen als praktische vragen in onderling overleg door de docenten aan bod komen. De commissie stelt voor om in dit examen eveneens vragen over ethiek en recht te integreren. Een ander voorbeeld is de integratieopdracht met zelfreflectie over een casus die de student heeft meegemaakt op stage. Studenten worden op deze manier van toetsen in de lessen voorbereid. Ook hier kijkt de commissie uit naar de verderzetting van de uitbouw van deze geïntegreerde toetsing in combinatie van integratie in het curriculum (zie GKW 2). Zo vraagt de commissie om de niveaus van gedragsindicatoren niet enkel tijdens de beoordeling van de stages, maar ook tijdens de beoordeling van de andere opleidingsonderdelen, te expliciteren.

De studenten zijn op de hoogte van de evaluatiecriteria en/of -vorm via de ECTS-fiches, het onderwijs- en examenreglement van de hogeschool en de informatie die de docenten hen meegeven. De opleiding deelt hen het examenrooster ook op voorhand mee. Het is voor de studenten een zware, maar haalbare periode doordat zij een aantal lesvrije dagen of weken 'blok' ter beschikking hebben vooraleer de examens van start gaan. De

studenten melden dat zij zelf voorstellen tot wijziging van het examenrooster kunnen doen. GIT-studenten (Geïndividualiseerd Traject) die meerdere examens op één dag zouden moeten afleggen, kunnen beroep doen op de ombudspersoon. Het wisselen of verplaatsen van examens wegens GIT-trajecten of ziekte zijn ook meteen de hoofdzaken waarmee de ombudspersoon in de opleiding Vroedkunde geconfronteerd wordt. Klachten komen volgens de ombuds bijna niet voor. Na de examens krijgen de studenten de mogelijkheid hun afgelegde examens in te kijken en feedback te ontvangen. Ook hier merkte de commissie dat de studenten hiervan duidelijk op de hoogte waren.

De beoordeling van de stage is volgens de commissie wel degelijk uitgewerkt, en gebeurt aan de hand van de stagefiches die in overleg met de Associatie KU Leuven zijn opgesteld. Dat deze fiche wordt gebruikt door alle hogescholen uit de Associatie KU Leuven, vinden de vertegenwoordigers van het werkveld transparant. Op mentorenavonden en –bijeenkomsten krijgen zij verdere informatie over het gebruik van de beoordelingsfiches en de competenties/rollen bij de beoordeling van en feedback aan de student. De studenten stellen voor elke stage in samenspraak met de lector de doelstellingen op. Op stage zelf houdt de student een logboek bij waar hij/zij dagelijks reflecteert over zijn/haar functioneren (o.a. handelingen, communicatie,...) a.d.h.v. de rollen uit het competentieprofiel. Deze reflecties dienen te worden voorgelegd aan de begeleidende (mentor)vroedvrouw. Hij/zij kan hierbij dan extra feedback ter verduidelijking of ter verbetering formuleren. Eenmaal per week wordt het logboek door de begeleidende docent van de opleiding nagelezen, onduidelijkheden worden besproken. Op basis van dit logboek wordt een evaluatie (tussentijds of op het einde van de stage) opgesteld. Er wordt in de eerste plaats gescoord op de competenties. Competenties waarbij een student onvoldoende scoort, worden meegenomen als werkpunten naar een volgende stage. De student krijgt pas bij de uitreiking van het rapport op het einde van het academiejaar een cijfer voor de stage. De eindevaluatie, en dus het finale punt, is een weging waarbij ook de stageopdracht een rol speelt. Bij de eindevaluatie komen alle stagebegeleiders uit de opleiding bij elkaar en maken een synthese per competentierol uit alle stage-evaluaties van een student. Een student die niet slaagt op stage bij de eindevaluatie wordt niet gedelibereerd en dient de stage in een geïndividualiseerd traject te hernemen.

Het werkveld is over het algemeen tevreden over het niveau van de afgestudeerden. Ze zijn het er over eens dat een afgestudeerde Vroedkundige sowieso nog enige tijd begeleiding nodig heeft bij de instap in het werkveld

om de specifieke geplogenheden op een bepaalde dienst onder de knie te krijgen. Ook de afgestudeerden met wie de commissie sprak, voelden zich vrij goed voorbereid op de instap in het werkveld en hebben naar eigen zeggen voldoende bagage meegekregen door het volgen van de opleiding. De studenten toonden veel zelfvertrouwen ten opzichte van de laatstejaarsstage en voelen zich voorbereid. Ze voelen zich, zoals eerder vermeld, minder goed voorbereid op zelfstandige vroedkunde. Volgens het werkveld is het nemen van verantwoordelijkheid en initiatief door de student een blijvend werkpunt, waarop de studenten nog beter getraind moeten worden. De commissie meent dat het niveau van de afgestudeerden degelijk is, maar dat dit niet geborgd is door de bovenvermelde problemen met het toetsbeleid.

De studenten zijn op voorhand op de hoogte dat werk vinden als vroedvrouw na hun afstuderen, geen sinecure is. Dit heeft te maken met het feit dat de markt verzadigd is wat vroedvrouwen betreft, maar er toch een hoge instroom zichtbaar is van studenten in de opleiding Vroedkunde. Vele afgestudeerden vinden dan ook werk in een mobiele equipe of gaan eerst aan de slag als verpleegkundige. Wanneer het wetsvoorstel in voege treedt dat vroedvrouwen geen verpleegkundige handelingen meer mogen stellen, verkleinen de kansen op werk nog meer. De commissie stelt dat de opleiding haar instromende studenten daarvan blijvend op de hoogte moet stellen.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding haar in-, door- en uitstroomgegevens systematisch analyseert en ziet daarin geen afwijkende cijfers. De studie-efficiëntie bevindt zich tussen de 78% en 88%. 90% van de studenten in de derde opleidingsfase behaalt het diploma daadwerkelijk. Blijvende aandacht is nodig voor drop-outstudenten en voor de grote instroom in relatie tot de mogelijkheden voor stages en voor werk. Voor dat laatste is het instroomgesprek dat de opleiding organiseert al een mogelijke oplossing.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	O

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als onvoldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Vives Noord, conform de beslisregels, voldoende met beperkte geldigheidsduur.

Uit de reactie van de opleiding op de eerste terugmelding heeft de commissie vernomen dat de opleiding op basis van de aanbevelingen in het rapport reeds verbeteracties heeft opgestart.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- De commissie beveelt de opleiding aan te kiezen voor één sturend en leidend competentieprofiel.
- De commissie moedigt de opleiding verder aan om leerlijnen uit te schrijven op basis van de gedragsindicatoren, en deze ook te hanteren binnen het onderwijs en de toetsing, om zo het eindniveau van de student beter te verwoorden.
- De opleiding mag haar eigen profilering meer durven preciseren in haar visie.
- De commissie adviseert de opleiding om blijvend en frequent met het werkveld en alle andere belanghebbenden in overleg te gaan over het competentieprofiel.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- De commissie pleit voor het expliciteren van onderwijsactiviteiten rond medisch rekenen in het programma.

- De commissie vindt dat risicoselectie en –detectie meer aan bod moet komen in het programma van de opleiding.
- De commissie pleit voor meer thematisch geïntegreerd onderwijs, gekoppeld aan een geïntegreerde toetsing van alle opleidingsonderdelen.
- De commissie beveelt de opleiding aan haar (gast)docenten aan te spreken met de wens om uitgeschreven syllabi, literatuurlijsten, bronvermelding, en studieboeken aan te bieden.
- De commissie beveelt de opleiding aan realistische verwachtingen te scheppen inzake het aantal uren (zelf)studie van de studenten na drukke lesdagen of stages.
- De opleiding moet blijvende aandacht schenken aan de toenemende studentenaantallen in het licht van het verzekeren van de nodige stageplaatsen en tewerkstellingsmogelijkheden. Er moeten meer leermomenten op stage worden gecreëerd.
- De commissie raadt de opleiding aan te blijven streven naar veertig zelfstandig uitgevoerde bevallingen voor iedere student, in plaats van dertig zelfstandige bevallingen en twintig geassisteerde bevallingen.
- De opleiding moet de stage-uren die de student loopt, bewaken en niet enkel overlaten aan de stagedienst.
- De commissie beveelt aan om na een buitenlandse stage, nog een stage in België te voorzien.
- De opleiding mag vaker aan het werkveld de vraag stellen om onderwerpen voor de eindwerken aan te dragen.
- De commissie adviseert de opleiding om bij het eindwerk een individuele prestatie te verwachten.
- De commissie raadt de opleiding aan om de presentatie van het eindwerk voor een breder publiek open te stellen.
- De opleiding moet meer aandacht schenken aan de didactische scholing van de gastdocenten.

- De commissie vindt dat de werkdruk van het personeel van de opleiding een blijvend aandachtspunt is.
- De commissie raadt de opleiding aan om het regelmatig overleg tussen de docenten, inclusief de gastdocenten, verder te zetten om zo uitwisseling van kennis en samenwerking in het docentenkorps verder te realiseren.
- De commissie pleit voor het prioriteren en meer vastleggen in processen en procedures van resultaten van overleg.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- De commissie raadt de opleiding aan snel werk te maken van het toetsbeleid en de toetscommissie, en daarbij een duidelijk plan van aanpak te voorzien. De commissie beveelt de opleiding aan om haar visie over toetsen nog verder uit te bouwen.
- De commissie adviseert de opleiding de toetsing in het algemeen nog meer transparant en competentiegericht te maken, onder meer door de niveaus van gedragsindicatoren bij de toetsing van alle opleidingsonderdelen te expliciteren.
- Het is raadzaam de kans en herkans voor een toets van eenzelfde vorm en omvang te laten zijn. Een toetsvorm moet voortkomen uit de competenties, indicatoren en het niveau, wat zorgt voor een betere, eenduidigere kwaliteitsborging, en mag niet afhankelijk zijn van de voorkeur van docenten.
- De opleiding moet verder werk maken van de vertaalslag van de individuele beoordelingen van de lezers van het eindwerk naar de totaalbeoordeling, door een objectieve verbeter sleutel voor het eindwerk te voorzien en dit goed te documenteren om de navolgbaarheid achteraf te verzekeren.
- De commissie beveelt de opleiding aan om het wetenschappelijke karakter van het eindwerk te verzekeren door de PICO-systematiek in één eindwerk aan te wenden, en daar indien nodig de externe lezers over te sensibiliseren.

- Assertief zijn en het nemen van verantwoordelijkheid door de studenten blijft een aandachtspunt wat het gerealiseerde eindniveau betreft. De studenten moeten hierop beter getraind worden.
- De opleiding moet haar instromende studenten blijvend op de hoogte brengen van de tewerkstellingskansen.

KATHOLIEKE HOGESCHOOL VIVES ZUID

(voorheen Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen)

Opleiding Vroedkunde

SAMENVATTING

Opleidingsrapport Vroedkunde

Op 18 en 19 april 2013 werd de professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Vives Zuid in het kader van een onderwijsvisitatie op haar kwaliteit geëvalueerd door een commissie van onafhankelijke experts. In deze samenvatting, die een momentopname weergeeft, worden de belangrijkste bevindingen van de commissie opgelijst.

Profilering

De opleiding Vroedkunde aan de Katholieke hogeschool Vives Zuid maakt deel uit van het departement Verpleegkunde en Vroedkunde (HIVV – het vroegere Hoger Instituut voor Verpleegkunde en Vroedkunde) en wordt ingericht op de campus te Kortrijk. De hogeschool biedt verder nog opleidingen aan in zeven departementen op vier campussen te Kortrijk, Roeselare, Tielt en Torhout.

In de opleiding zijn in het academiejaar 2012–2013 197 studenten ingeschreven. Ongeveer drie vierde daarvan zijn dagstudenten, één vierde volgt de opleiding via het afstandsonderwijs.

De opleidingsdoelen of de competenties waarnaar de opleiding streeft, zijn deze uit het competentieprofiel Vroedkunde van de Associatie KU Leuven

waarvan de opleiding, samen met nog enkel partneropleidingen, deel uitmaakt. Dit is een bruikbare tool die de studenten en de stage mentoren vooral tijdens de stages hanteren als feedback- en evaluatie-instrument. Verder legt de opleiding in haar visie nadruk op de normale fysiologie van de bevalling, en een aantal andere punten waaraan een vroedvrouw van vandaag moet voldoen, zoals klinisch redeneren, omgaan met diverse doelgroepen, aan preventie en risicoselectie doen, multidisciplinair werken, evidence based werken, e.a. Deze visie mag bekender en meer gedragen worden gemaakt bij alle betrokkenen.

Programma

Het programma van de opleiding bestaat uit 180 studiepunten en beslaat in haar modelvorm drie academiejaren of opleidingsfases. Ook het traject voor afstandsonderwijs bestaat uit 180 studiepunten, maar de student haalt zijn of haar diploma op vier jaar.

In het programma wordt gestreefd naar een opbouw in complexiteit van de casuïstiek. Dit gaat van fysiologie in de eerste opleidingsfase tot pathologie in de tweede opleidingsfase om te eindigen met hoogrisico verloskunde en geïntegreerde casuïstiek in de derde opleidingsfase. Volgens de commissie zou deze samenhang meer geëxpliciteerd mogen worden. De opleiding werkt reeds aan een curriculumherziening, zodat er vanuit losse vakken meer geïntegreerde opleidingsonderdelen kunnen ontstaan.

Er is een variatie van werkvormen aanwezig om het onderwijs vorm te geven. Vermeldenswaardig is het initiatief van de (reizende) onderwijspoli, waarbij studenten bij zwangere vrouwen prenatale consultaties en baby-massages kunnen uitvoeren. Het cursusmateriaal is in de meeste gevallen up-to-date en degelijk uitgewerkt, hoewel er nog verbetering mogelijk is. Het is positief dat voor het afstandsonderwijs volledige lessen worden opgenomen en dat dit materiaal ter beschikking wordt gesteld.

De commissie vindt het simulatie-onderwijs dat recent is gestart, een troef van de opleiding. Met een dergelijke simulatie kan de student de rol van vroedvrouw volledig zelfstandig vertolken. Verder waardeert de commissie het pilootproject nieuw stageconcept in een leerafdeling, waarbij enkele studenten van de tweede opleidingsfase gedurende vijf weken stage hebben gelopen op de materniteit van het AZ Groeninge in Kortrijk, en verondersteld worden na vijf weken de eindverantwoordelijkheid op te kunnen nemen op de materniteitsafdeling.

Er zijn keuzemogelijkheden in het programma ingebouwd, zoals bijvoorbeeld de buitenlandse stage in het tweede en derde jaar en een achttal weken keuzestage (eerstelijnszorg, een extra stage verloskamer, consultaties, ...) in de laatste opleidingsfase.

De studenten lopen in het eerste jaar zeven weken stage, in het tweede jaar twaalf weken (verloskamer, materniteit, neonatologie, gynaecologie, enzovoort) en in de laatste opleidingsfase achttien weken; dit zijn negen weken stage in verloskamer, één week op intensieve zorgen en acht weken keuzestage. De begeleiding bij deze stages zijn degelijk uitgewerkt. Dit geldt overigens ook voor de buitenlandse stages. In het vaardigheidscentrum worden bepaalde handelingen of vaardigheden na het bespreken van de voorbereidende taak, gedemonstreerd en vervolgens begeleid of zelfstandig ingeoeffend.

De opleiding ziet de bachelorproef als haar sluitstuk. Bij het dagonderwijs is het opgevat als een groepswerk van maximaal vier personen, in het afstandsonderwijs is de bachelorproef vaak individueel uitgewerkt. Studenten kiezen een onderwerp, dat overigens ook door het werkveld kan aangebracht zijn, en formuleren een probleemstelling. De commissie waardeert de inspanningen die de opleiding al geleverd heeft om het niveau van de bachelorproeven tot een hoger niveau te tillen.

Beoordeling en toetsing

De opleiding is bezig met het uitwerken van een toetsingssysteem en toetsbeleid waarbij de kwaliteit van de toetsing door middel van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie bewaakt wordt. Toch moet de opleiding nog een aantal inspanningen leveren om hieraan tegemoet te komen; een voorbeeld is het voorzien van verbeterleutels voor alle toetsen en van alle docenten.

De commissie kon zien dat er variatie aan toetsvormen en -wijzen aanwezig is in de opleiding. De evaluatiecriteria zijn duidelijk; de studenten worden eveneens geïnformeerd over de examenmomenten, de examenroosters, en de mogelijkheden tot feedback. De stage wordt op een degelijke manier getoetst. Bij de toetsing van het eindwerk is nog meer documentatie nodig door de opleiding, en een herdenking van het uitwerken en toetsen van één dan wel meerdere algemene competenties in de bachelorproef.

Begeleiding en ondersteuning

De commissie is onder de indruk van de vaardigheids- en simulatielokalen, en meent dat deze zijn voorzien van alle nodige en nieuwste materialen om studenten zo goed mogelijk te laten oefenen en hen simulaties aan te bieden. Studenten kunnen in het open leercentrum afzonderlijk of in groep werken en hebben de nodige voorzieningen ter beschikking. Er moet over gewaakt worden dat het materiaal in het leercentrum up-to-date blijft.

Deze opleiding steekt veel energie in de begeleiding van haar studenten, die al start bij een intakegesprek nog voor de student zich heeft ingeschreven bij het afstandsonderwijs. Ook voor de reguliere studenten zou een dergelijk intakegesprek een meerwaarde zijn. De studenten krijgen gerichte communicatie m.b.t. begeleidingsmogelijkheden, en weten bij wie ze terecht kunnen.

Slaagkansen en beroepsmogelijkheden

Het werkveld is tevreden over de afgestudeerden van deze opleiding, en meent dat zij snel inzetbaar zijn. Volgens het werkveld is het inzicht krijgen in de totaalzorg voor de patiënt (met inbegrip van nazorg, afwerken van het dossier, ...), en de autonomie van de student een blijvend werkpunt. De alumni voelen zich goed voorbereid op hun instap naar het werkveld, of studeren verder. Zij komen vlot terecht op verloskundige of verpleegkundige diensten. De opleiding moet blijvend haar studenten inlichten over het feit dat de maatschappelijke vraag naar vroedvrouwen momenteel vermindert.

Het volledige rapport van de opleiding Vroedkunde staat op de website van de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad.
www.vluhr.be/kwaliteitszorg

OPLEIDINGSRAPPORT VROEDKUNDE

Een onderzoek naar de kwaliteit van de professionele bachelor Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Vives Zuid.

Woord vooraf

Dit rapport behandelt de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (vanaf academiejaar 2013–2014 de Katholieke Hogeschool Vives Zuid). De visitatiecommissie bezocht deze opleiding op 18 en 19 april 2013.

De visitatiecommissie beoordeelt de opleiding aan de hand van de drie generieke kwaliteitswaarborgen uit het VLUHR beoordelingskader. Dit kader is afgestemd op de accreditatievereisten zoals gehanteerd door de NVAO. Voor elke generieke kwaliteitswaarborg geeft de commissie een gewogen en gemotiveerd oordeel op een vierpuntenschaal: onvoldoende, voldoende, goed of excellent. Bij de beoordeling van de generieke kwaliteitswaarborgen betekent het concept 'basiskwaliteit' dat de generieke kwaliteitswaarborg aanwezig is en de opleiding – of een opleidingsvariant – voldoet aan de kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een bachelor- of masteropleiding in het hoger onderwijs. De score voldoende wijst er op dat de opleiding voldoet aan de basiskwaliteit en een acceptabel niveau vertoont voor de generieke kwaliteitswaarborg. Indien de opleiding goed scoort dan overstijgt ze systematisch de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg. Bij een score excellent steekt de opleiding ver uit boven de basiskwaliteit voor de generieke kwaliteitswaarborg en geldt ze hierbij als een (inter)nationaal voorbeeld. De score onvoldoende getuigt dan weer dat de generieke kwaliteitswaarborg onvoldoende aanwezig is.

De oordelen worden zo goed mogelijk onderbouwd met feiten en analyses. De commissie tracht inzichtelijk te maken hoe zij tot haar oordeel is gekomen. De commissie geeft ook een eindoordeel over de kwaliteit van de opleiding als geheel aan de hand van dezelfde vierpuntenschaal. De oordelen en aanbevelingen hebben betrekking op de opleiding met alle daaronder ressorterende varianten, tenzij anders vermeld.

De commissie beoordeelt de kwaliteit van de opleiding zoals zij die heeft vastgesteld op het moment van het visitatiebezoek. De commissie heeft zich bij haar oordeel gebaseerd op het zelfevaluatie rapport en de informatie die voortkwam uit de gesprekken met de opleidingsverantwoordelijken,

de docenten, de studenten, de alumni, het werkveld en de verantwoordelijken op opleidingsniveau voor interne kwaliteitszorg, internationalisering en studiebegeleiding. De commissie heeft ook het studiemateriaal, de afstudeerwerken en de examenvragen ingekeken. Tevens is door de commissie een bezoek gebracht aan de opleidings specifieke faciliteiten, zoals o.a. de vaardigheidslokalen en de mediatheek.

Naast het oordeel formuleert de visitatiecommissie in het rapport aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief. Op die manier wenst de commissie bij te dragen aan de kwaliteitsverbetering van de opleiding. De aanbevelingen zijn opgenomen bij de respectieve generieke kwaliteitswaarborgen. Aan het eind van het rapport is een overzicht opgenomen van verbeter suggesties.

Situering van de opleiding

De professioneel gerichte bacheloropleiding Vroedkunde wordt aangeboden aan de Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen (KATHO). Deze hogeschool biedt achttien professioneel gerichte bacheloropleidingen aan, en twee masteropleidingen; deze laatste twee zijn gezamenlijk opgezet met de Katholieke Universiteit Leuven. De hogeschool biedt deze opleidingen aan in zeven departementen, verspreid over vier campussen in Kortrijk, Roeselare, Tielt en Torhout.

De opleiding Vroedkunde maakt deel uit van het departement Verpleegkunde en Vroedkunde (HIVV – het vroegere Hoger Instituut voor Verpleegkunde en Vroedkunde) en wordt ingericht op de campus te Kortrijk.

Samen met de Katholieke Universiteit Leuven maakt KATHO en een aantal andere hogescholen sinds 2002 deel uit van de Associatie KU Leuven.

Het programma van de opleiding Vroedkunde is opgebouwd uit 180 studiepunten. Het modeltraject bestaat uit drie jaren (opleidingsfases) waarvan in elk jaar 60 studiepunten wordt opgenomen. Sinds het academiejaar 2006–2007 startte de opleiding met het aanbieden van afstandsonderwijs. Het modeltraject van het afstandsonderwijs bestaat eveneens uit 180 studiepunten, verspreid over vier opleidingsfases waarin respectievelijk 48, 47, 43 en 42 studiepunten worden opgenomen. In het afstandsonderwijs wordt meer zelfstudie verwacht, en is er meer begeleiding vanop afstand voorzien.

De KATHO zit in een fusiebeweging en zal vanaf academiejaar 2013–2014 samen met de Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende de Katholieke Hogeschool Vives vormen. Binnen de Katholieke Hogeschool Vives zal er één departement Verpleegkunde-Vroedkunde gevormd worden over de verschillende vestigingsplaatsen heen. De opleiding Vroedkunde zal op beide vestigingsplaatsen (Kortrijk en Brugge) blijven aangeboden worden.

In de opleiding zijn in het academiejaar 2012–2013 197 studenten ingeschreven. Ongeveer drie vierde daarvan zijn dagstudenten, één vierde volgt de opleiding via het afstandsonderwijs.

Generieke kwaliteitswaarborg 1 - Beoogd eindniveau

De commissie beoordeelt het beoogd eindniveau van de opleiding Vroedkunde als VOLDOENDE.

De commissie heeft kennis genomen van het competentieprofiel dat de opleiding hanteert, met name het profiel van de Associatie KU Leuven. Dit competentieprofiel verwoordt het beoogde eindniveau van de opleiding Vroedkunde in termen van zes rollen van een vroedvrouw: 1) de vroedvrouw als persoon in de samenleving, 2) de vroedvrouw als coach/begeleider, 3) de vroedvrouw als zorgverlener, 4) de vroedvrouw als professional, 5) de vroedvrouw als teamlid en 6) de vroedvrouw als organisator. Onder elke rol liggen één of meer competenties, met een totaal van 22 competenties verdeeld over de zes rollen. Het beoogde eindniveau voldoet volgens de commissie aan het niveau en de oriëntering van een professioneel gerichte bacheloropleiding binnen het niveau zes van de Vlaamse kwalificatiestructuur. Het beoogde eindniveau geldt voor zowel het regulier onderwijs als het afstandsonderwijs.

In de beoordelingsfiches voor de stage waarin de bovenstaande rollen van de vroedvrouw een prominente rol spelen, formuleert de opleiding eveneens nog een aantal sleutelcompetenties zoals stiptheid, nauwkeurigheid, verantwoordelijkheidszin, kritische ingesteldheid, redeneervermogen, beslissingsvermogen, betrokkenheid en enthousiasme. De commissie stelt zich vragen bij de verhouding van deze sleutelcompetenties tot het competentieprofiel. De sleutelcompetenties worden als het ware plots medebepalend voor het eindniveau van de student, maar staan als dusdanig niet in het competentieprofiel vermeld. Dit vindt de commissie vreemd. Daarnaast ziet de commissie dat de algemene en algemeen beroepsge-

richte competenties uit het Structuurdecreet in de bachelorproef wel meer expliciet gehanteerd worden, terwijl deze in het competentieprofiel eerder impliciet verwerkt zijn. De opleiding formuleerde wel de wens om de domeinspecifieke leerresultaten bij de evaluatie van de bachelorproef te gebruiken op het einde van het academiejaar 2012–2013. De commissie pleit voor het hanteren van één eenduidig competentieprofiel, waarin alle competenties die binnen de opleiding getoetst worden en die bepalend zijn voor het eindniveau, verwerkt zijn in bijvoorbeeld gedragsindicatoren. Dit geldt ook voor de descriptoren van niveau zes van de Vlaamse kwalificatiestructuur, die explicieter zouden mogen worden gemaakt in het door de opleiding gehanteerde competentieprofiel. Een dergelijk eenduidig profiel zou volgens de commissie zorgen voor een duidelijkere sturing binnen de opleiding.

De commissie heeft een bewuste check en borging vastgesteld van het competentieprofiel van de opleiding met het domeinspecifiek leerresultatenkader (DLR), opgesteld in samenwerking met VLHORA en gevalideerd door de NVAO. Het DLR vertrekt eerder vanuit een elftal domeinen of werkgebieden (zoals fysiologie, pathologie, enz.) en formuleert dan ook elf leerresultaten. Een aantal competenties die te maken hebben met de rol van de vroedvrouw als persoon in de samenleving zijn niet te koppelen aan een domeinspecifiek leerresultaat. Volgens de commissie zijn anderzijds ook niet alle domeinspecifieke leerresultaten expliciet herkenbaar in het competentieprofiel van de opleiding, omdat door het gebruik van rollen in het competentieprofiel de werkgebieden uit het DLR minder duidelijk benoemd worden. De commissie bedoelt daarmee niet dat het competentieprofiel en het DLR niet overeenstemmen, enkel dat er een concordantiematrix nodig blijft om de afstemming tussen beide documenten te zien.

Elke competentie uit het competentieprofiel van de Associatie is verder uitgewerkt in gedragsindicatoren op vier niveaus: het verkennend niveau, het verdiepend niveau, het integrerend niveau en het expertniveau. De commissie stelde tijdens het visitatiebezoek vast dat de opleiding zoekende en groeiende is om hierin duidelijke lijnen op te bouwen. De commissie merkte op dat deze niveaus soms wel en soms niet gehanteerd worden. Ze raadt aan deze explicieter en consequenter te benoemen.

De commissie waardeert het dat de opleiding een realistische kijk heeft op en verder nadenkt over de verbinding of scheiding met de opleiding Verpleegkunde; dit in het licht van aankomende uitvoeringsbesluiten over bevoegdheidsuitbreiding en het feit dat vroedkundigen niet meer overal

verpleegkundige handelingen zouden mogen stellen. Het gevaar is dat daardoor de eigen profilering minder uit de verf komt. De commissie adviseert de opleiding om een grotere sturing vanuit de opleidingscoördinator te voorzien, zodat een meer specifiek vroedkundig profiel naar voren komt. Verder legt de opleiding in haar visie nadruk op de normale fysiologie van de bevalling, en haalt in haar zelfevaluatie rapport nog een aantal punten aan waaraan een vroedvrouw van vandaag moet voldoen, zoals klinisch redeneren, omgaan met diverse doelgroepen, aan preventie en risicoselectie doen, multidisciplinair werken, evidence based werken, e.a. De commissie vindt deze extra negen criteria een positieve zaak, maar meent dat deze visie minder expliciet gemaakt is binnen de opleiding en haar stakeholders, en minder uitgedragen is als richtinggevend voor het eindniveau dan wat in het zelfevaluatie rapport verwoord staat. De commissie beveelt dus aan om de visie bekender en meer gedragen te maken bij de betrokkenen van de opleiding en meer in de opleidingsonderdelen en toetsing terug te laten komen.

De commissie heeft vastgesteld dat er via de Associatie met betrekking tot het competentieprofiel internationale benchmarking is uitgevoerd. Hét referentiekader voor het competentieprofiel van de opleiding is het competentieprofiel van de International Confederation of Midwives (ICM, 2010). De opleiding heeft dit echter niet aangehaald, noch in het zelfevaluatie rapport, noch tijdens het visitatiebezoek. Volgens de commissie mag de opleiding meer de internationale eisen en benchmarking duidelijk stellen bij het uitwerken van haar visie.

Het competentieprofiel op zich is volgens de commissie een bruikbare tool die ook gedragen wordt door de verschillende stakeholders van de opleiding. De commissie kan uit de gesprekken met de studenten opmaken dat de competenties duidelijk zijn voor de student. Ze zijn voor hen vooral tijdens de stage en stagebeoordeling een duidelijke kapstok.

Ook het werkveld is een belangrijke speler bij het valideren van het competentieprofiel en zijn gedragsindicatoren. De opleiding bespreekt het profiel met belanghebbenden uit het werkveld. De vertegenwoordigers van het werkveld met wie de commissie in gesprek ging, werden vooral met het competentieprofiel geconfronteerd wanneer studenten bij hen op stage komen (zie GKW 3) en tijdens mentorendagen. De commissie raadt de opleiding aan om blijvend en frequent met het werkveld en alle andere belanghebbenden in overleg te gaan over het competentieprofiel.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 - Onderwijsproces

De commissie beoordeelt het onderwijsproces van de opleiding Vroedkunde als VOLDOENDE.

De commissie heeft bij de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Vives Zuid een programma gezien dat op voldoende wijze toelaat het beoogde eindniveau binnen de 180 voorziene studiepunten ook daadwerkelijk te behalen. Dit geldt voor zowel het reguliere onderwijs als het afstandsonderwijs, aangezien beide hetzelfde programma volgen. De commissie vindt het positief dat de opleiding door middel van een matrix is nagegaan welke competenties aan bod komen in welke opleidingsonderdelen. Ook de competentieroutekaarten die de opleiding hanteert, kan de commissie waarderen, omdat zo duidelijk wordt waar in de opleiding welke competentie aan bod komt en welke verbeterpunten er nog zijn. Aan de hand van de ECTS-fiches weten de studenten ook welke competenties er in de opleidingsonderdelen beoogd worden. De commissie beveelt de opleiding aan om de ECTS-fiches te uniformiseren. Soms zijn de competenties of vroedkundige rollen niet duidelijk herkenbaar in de ECTS-fiches. Ook verwacht de commissie dat de ECTS-fiches voor elk opleidingsonderdeel de lesmaterialen vermelden, wat niet altijd het geval was.

De commissie merkt op dat de opbouw en samenhang van het programma eerder impliciet is. De commissie merkt dus op dat over de opleidingsfasen heen wordt gestreefd naar een opbouw in complexiteit van de casuïstiek. Dit gaat van fysiologie in de eerste opleidingsfase tot pathologie in de tweede opleidingsfase om te eindigen met hoogrisico verloskunde en geïntegreerde casuïstiek in de derde opleidingsfase. Volgens de commissie zou deze samenhang meer geëxpliciteerd mogen worden. Voor gastdocenten zou het dan ook duidelijk zijn wat zij wel en niet in hun cursus kunnen opnemen. De commissie zag dat sommige opleidingsonderdelen over twee semesters gespreid worden, en dat er in sommige opleidingsonderdelen nog geen 'lijnen' zitten en dus nog niet 'herkenbaar' zijn als volledig opleidingsonderdeel. Het programma bestaat daarom nog te veel uit losse vakken. De commissie stelde tijdens het visitatiebezoek wel vast dat de opleiding hierover nadenkt en al stappen zet om hieraan een oplossing te bieden. Zo werkt de opleiding aan een curriculumhervorming en –vereenvoudiging naar volgend academiejaar toe, zodat vanuit de verschillende lossere vakken geïntegreerde opleidingsonderdelen kunnen ontstaan, en daaraan gekoppeld ook een geïntegreerde toets of examen. Dit is al deels binnen de opleiding gerealiseerd. De opleiding haalt het opleidingsonder-

deel Theorie en situering binnen verpleeg- en vroedkunde uit de eerste opleidingsfase aan. Daarin zitten twee deelopleidingsonderdelen, waaronder het onderdeel recht dat door een gastdocent wordt gedoceerd. De opleiding wenst één cursus te produceren met een hoofdstuk recht dat dan door de gastdocent gedoceerd wordt. Een ander voorbeeld is het opleidingsonderdeel Reproductieve geneeskunde uit de derde opleidingsfase. Dit opleidingsonderdeel bestond voorheen uit een aantal verschillende deelopleidingsonderdelen met een afzonderlijk examen voor elk deelopleidingsonderdeel. Op dit moment bewaakt een docent het gehele opleidingsonderdeel en streeft de opleiding naar een geïntegreerd examen. Volgens de opleiding is dit voor de student veel duidelijker en levert het naar samenhang toe inhoudelijk heel wat voordelen op. Ook de commissie stemt hiermee in en raadt de opleiding aan deze weg verder te zetten.

De commissie wenst enkele opmerkingen in verband met het programma mee te geven. Allereerst is de commissie van mening dat evidence based midwifery (EBM) en de integratie ervan in het programma nog niet helemaal duidelijk is. EMB is een afzonderlijk opleidingsonderdeel dat door projectmanagement de studenten onder andere moet klaarstomen voor de uitwerking van hun bachelorproef. De commissie meent dat de terugkoppeling van evidence based midwifery vooral in de stages en in het cursusmateriaal meer geëxpliciteerd mag worden. In de stageopdrachten wordt van studenten verwacht dat zij evidence based handelen. Op de stage zelf zou meer verwezen mogen worden naar (internationale) richtlijnen, zoals KCE-richtlijnen (richtlijnen uitgegeven door het federaal kenniscentrum voor de gezondheidszorg, bijvoorbeeld over goede klinische praktijk bij laagrisico bevallingen).

Ten tweede meent de commissie dat de competenties autonomie en zelfstandigheid van de studenten nog meer aangestuurd mogen worden. In het programma dient de opleiding daarvoor meer opbouw te creëren over de opleidingsfasen heen. Volgens de commissie is het niet de bedoeling dat studenten teveel bij de hand worden genomen en problemen voor hen opgelost worden. De student mag meer leren opkomen voor zichzelf, ook op stage. Uit de gesprekken met de vertegenwoordigers van het werkveld, vernam de commissie dat het werkveld deze mening deelt (zie ook GKW 3). De student moet ook meer inzicht krijgen in de totaalzorg voor een patiënt. Wanneer een student stage loopt in het leerzorgcentrum (zie verder), kan deze student hierin meer inzicht krijgen, maar niet elke student heeft de kans om in het leerzorgcentrum aan de slag te gaan. Ook met betrekking tot de totaalzorg is het aangewezen dat de opleiding een meer geïntegreerde opbouw in het programma voorziet.

Ten derde stelde de commissie vast dat, zoals eerder vermeld in GKW 1, de opleiding nadenkt over de verbondenheid van de opleiding Vroedkunde met de opleiding Verpleegkunde. In de praktijk merkte de commissie echter dat in het cursusmateriaal nog vaak verpleegkundige voorbeelden of casussen worden gedeeld. De scheiding van vroedkunde en verpleegkunde wat casuïstiek betreft, mag volgens de commissie wat scherper gesteld worden. De commissie raadt dus aan om meer vroedkundige voorbeelden in het cursusmateriaal te hanteren.

De commissie merkt tenslotte tot haar tevredenheid op dat het domein van zelfstandige en eerstelijns-vroedkunde (en dus het domein risicoselectie- en detectie uit het DLR) op een degelijke manier in het programma is verwerkt, hoewel het nog verder uitgebreid mag worden. De opleiding is er zich van bewust dat niet iedere student de mogelijkheid heeft om een stage eerstelijns te doen wegens het beperkt aantal stageplaatsen. Naast de lessen over zelfstandige vroedkunde, groepsgerichte GVO (gezondheidsvoorlichting en -opvoeding) en het gebruik van de verloskundige indicatielijsten, vindt de commissie het initiatief van de onderwijspoli vermeldenswaardig. In een vaardighedslokaal organiseert de opleiding prenatale consultaties en baby massages zodat derdejaarsstudenten zelf een viertal consultaties kunnen uitvoeren. Elke student van de derde opleidingsfase komt aan de beurt, en wordt daarbij begeleid door een docent Vroedkunde. Dit initiatief werd uitgebreid naar de reizende onderwijspoli om vrouwen uit kansarme milieus die vaak een hoge drempel voelen om naar de hogeschool te komen, ook de kans te geven deel te nemen aan deze onderwijspoli. De studenten ervaren dit initiatief als zeer verrijkend.

Voor de vormgeving van haar programma maakt de opleiding gebruik van een aantal werkvormen zoals casuïstiek, projectmanagement, vaardigheidsonderwijs, bovenvermelde onderwijspoli, simulatieonderwijs, stage, eindwerk, filmmateriaal, hoorcolleges. De studenten merken in de eerste twee opleidingsfases veel hoorcolleges op, maar melden dat ook casuïstiek aan bod komt. Zeker in de derde opleidingsfase en in verloskundige opleidingsonderdelen merken ze dat er wel is nagedacht over de werkvormen. De commissie meent dat het aangewezen is om ook in de eerste twee opleidingsfases wat meer variatie in de werkvormen te voorzien en deze minder docentafhankelijk te maken. Ook het overleg van docenten hieromtrent mag nog wat meer gestimuleerd worden. Op het moment van de visitatie zag de commissie de didactische achtergrond van de docenten minder in de werkvormen terug; hiermee bedoelt de commissie dat de docenten op grond van hun didactische bekwaamheden, meer variatie of

actievere werkvormen zouden kunnen hanteren. Tijdens het leren kunnen de studenten gebruik maken van over het algemeen degelijk uitgewerkt studiemateriaal. Wel merkt de commissie op dat ook hier de terugkoppeling van evidence based handelen in theoretische vakken meer in het cursusmateriaal aanwezig moet zijn. De syllabi zijn in de meeste gevallen up-to-date aangezien sommige docenten ook deeltijds in het werkveld werkzaam zijn en zo gemakkelijk vernieuwingen in hun lessen en cursusmateriaal kunnen invoegen. Er moet wel over gewaakt blijven dat ook het cursusmateriaal van alle gastdocenten geactualiseerd blijft en een goede structuur en opbouw blijft behouden. Het verschil in cursusmateriaal valt vooral de afstandsstudenten, die minder contacturen hebben en meer uit syllabi aan zelfstudie doen, op. In het cursusmateriaal zag de commissie soms geen bronvermelding. Ook is het opvallend dat de opleiding werkt met veel zelfgemaakte cursussen en dat er weinig naslagwerken aan bod komen. De commissie vraagt de opleiding om na te denken over het gebruik van actuele leerboeken. Het filmmateriaal dat de studenten, vooral deze van het afstandsonderwijs, kunnen hanteren bij de vaardigheidslessen, is volgens de commissie van goede kwaliteit. Het kan in het programma nog meer worden uitgebouwd en maximaal ingezet. Het is positief dat voor het afstandsonderwijs volledige lessen worden opgenomen en dat dit materiaal ter beschikking wordt gesteld.

Het programma van de opleiding is volgens de commissie en volgens de stakeholders die zij sprak, pittig op sommige momenten, maar toch studeerbaar. De studenten die de commissie sprak meldden dat vooral in het tweede semester van de tweede opleidingsfase de studielast zwaar is, terwijl er veel minder opleidingsonderdelen gepland zijn in het eerste semester, wat zij onlogisch vinden. De commissie raadt de opleiding aan dit te herdenken. Vaak wordt de combinatie van lessen, stages en onmiddellijk erna examens als zwaar bevonden. Studenten hebben na lessen of stage gemakkelijk nog een aantal uur thuis zelfstudie om stages voor te bereiden of aan stageopdrachten werken. De opleiding moet erover waken dat het aantal uren zelfstudie na de les- en stageuren een realistische verwachting blijft. De studenten van het afstandsonderwijs waarderen dat het aantal contacturen beperkt blijft zodat de combinatie met werk of een gezin haalbaar blijft. In de eerste en tweede opleidingsfase is er om de twee weken een dag met contacturen voorzien, namelijk introductieuren waarin theorie uitgelegd wordt, en begeleidingsuren waarin gerichte vragen gesteld kunnen worden aan de docenten. In de namiddag kunnen de afstandsstudenten onder begeleiding praktijkoefeningen doen. Bij hen zijn vooral de stageperiodes zware periodes waarin de combinatie met een

gezin of werk erg druk wordt. De opleiding heeft wel zicht op de studielast door zowel een studielastmeting die departementaal georganiseerd wordt als door onderwijsbevragingen en informele contacten met de studenten. Het dichte contact tussen de studenten en de docenten, de organisatie van het afstandsonderwijs en de intrinsieke motivatie dragen volgens de commissie zeker bij tot de haalbaarheid van het programma.

De commissie is overigens positief over de begeleiding van de studenten in het algemeen. Vooreerst zijn er voldoende mogelijkheden tot flexibilisering. Vooral bij de afstandsstudenten komt dit duidelijk naar voren aangezien zij het programma al over vier jaar spreiden. De commissie vernam dat zij, maar ook de reguliere studenten, terecht kunnen bij allerlei studie-, studenten- en trajectbegeleiders om een programma op maat te maken. Dit geldt ook voor studenten met een functiebeperking. Hiernaast krijgen zij ook veel begeleiding door de docenten van de opleiding zelf. Deze aandacht voor werken op maat en de betrokkenheid van het onderwijzend personeel wordt door de commissie, alsook door de studenten zelf, als positief ervaren. De afstandsstudenten kunnen het waarderen dat docenten tijdens de contacturen, maar vaak ook wekelijks via Skype, beschikbaar voor vragen. Het jaarlijkse groepsgepraak via Skype met een tiental afstandsstudenten en een drietal docenten is ook een meerwaarde waar de commissie achter staat. Bovendien zijn de procedures voor EVK en EVC voor de betrokkenen duidelijk. Vrijstellingen via de EVK-procedure worden individueel bekeken. De commissie hoorde vooral enkele voorbeelden met betrekking tot vrijstellingen voor de bachelorproef indien studenten reeds een bachelor- of masterdiploma op zak hebben. Dit geldt vooral voor de studenten van het afstandsonderwijs. De commissie vraagt zich wel af hoe het praktijkgedeelte van de bachelorproef waarin vroedkundige competenties en evidence based werken aan bod komt, beoordeeld wordt indien er een vrijstelling is. Het is volgens de commissie dan ook aan te bevelen om hierin geen vrijstellingen te hanteren.

Voor de afstandsstudenten begint de begeleiding al vóór het inschrijven. De commissie waardeert het intakegesprek dat de opleiding met de geïnteresseerde afstandsstudenten voert om te peilen naar hun motivatie en om hun persoonlijk traject te bespreken afhankelijk van hun noden en wensen. Het is volgens de commissie wenselijk om een dergelijk intakegesprek voor de inschrijving ook standaard met alle reguliere studenten te voeren. Uit de gesprekken met de studenten begreep de commissie immers dat dit op dit moment nog niet het geval was. Hoewel de opleiding geen studenten die aan de instroomvoorwaarden voldoen kan weigeren, kan een dergelijk

instroomgesprek vaak het beeld van de potentiële student bijsturen, of kan niet-bindend negatief advies worden gegeven. De commissie vindt het positief dat de opleiding aan de eerstejaarsstudenten advies geeft over de begeleidingsmodaliteiten van de opleiding of de hogeschool, zodat de studenten de verschillende mogelijkheden kennen, indien zij afhaken zouden overwegen.

De opleiding ziet haar kleinschaligheid als een troef wegens de dichte begeleiding en laagdrempeligheid tussen student en docent. De commissie begrijpt dat het toch geen sinecure is om de door de EU-richtlijn verplichte veertig zelfstandige bevallingen door elke student te laten uitvoeren op stage. De EU-richtlijnen voorzien dat, naast andere verplichte prestaties en bij gebrek aan bevallingen, een student ook kan afstuderen wanneer hij of zij dertig zelfstandige bevallingen en twintig geassisteerde bevallingen kan voorleggen. De commissie is overigens wel tevreden dat de opleiding blijft streven naar veertig bevallingen per student, en de 30+20-regel niet aanmoedigt. Wel werd uit de gesprekken duidelijk dat de opleiding het concept en haar verwachting van 'geassisteerde bevalling' en 'zelfstandig uitgevoerde bevalling' duidelijker dient te definiëren voor alle stakeholders, zodat het ook op stageplaatsen en door alle docenten eenduidig gehanteerd wordt. De commissie vernam dat studenten vaak het aantal van veertig bevallingen bereiken. De opleiding komt tegemoet aan het probleem van het tekort aan stageplaatsen door ook in de (zomer) vakanties stages te organiseren, hetgeen ook een flexibele opstelling van de stagebegeleiders vraagt. Verder heeft de opleiding voor zichzelf beslist dat ze voor het komende academiejaar voor 65 inschrijvende studenten stageplaatsen kunnen garanderen. De 66e inschrijvende student kan nog niet inschrijven voor stage. De commissie vernam dat de studenten hiervan op de hoogte waren, maar meent dat de opleiding dit gegeven blijvend moet communiceren. Dit kan bijvoorbeeld bij een intakegesprek alvorens studenten inschrijven.

De stages maken, samen met het vaardigheidsonderwijs, een groot deel van het programma uit. De vaardigheden worden volgens de methode van Maastricht voor het grootste deel in de skills labs getraind. Daar worden bepaalde handelingen of vaardigheden na het bespreken van de voorbereidende taak, gedemonstreerd en vervolgens begeleid of zelfstandig ingeoefend. De studenten bevestigden dat zij bij het inoefenen van de vaardigheden voldoende aan bod komen. De commissie waardeert dat de studenten daarvoor in kleinere groepen worden verdeeld en dat een aantal docenten parallelle vaardigheidslessen verzorgen. De afstandsstudenten hebben de

theorie al zelf ingestudeerd of kregen die eerder tijdens contacturen door de docent aangereikt; de groep waarin zij oefenen is ook voldoende klein om voldoende oefenmogelijkheden te creëren. De studenten waarderen de mogelijkheid om eenmaal per week docentonafhankelijk te kunnen oefenen. Hierbij beschikken zij over checklijsten waarmee ze zichzelf of andere studenten kunnen evalueren. De commissie vindt het een meerwaarde om te overwegen een docent beschikbaar te maken voor deze zelfstandige oefenmomenten, zodat de studenten gerichte vragen kunnen stellen of gecorrigeerd kunnen worden wanneer iets fout zou lopen.

De commissie vindt het simulatie-onderwijs dat recent is gestart, een troef van de opleiding. Ook de studenten ervaren dit als een zeer leerrijke ervaring. Er is een simulatieruimte aanwezig met een simMom-pop, een regiekamer, en er is een debriefing voorzien. De commissie vindt het absoluut een meerwaarde dat alle studenten, ook de eerstejaarsstudenten, aan het simulatie-onderwijs participeren, en dat de scenario's aangepast worden naargelang de opleidingsfase waarin de studenten zich bevinden. Met deze simulatie kan de student de rol van vroedvrouw volledig zelfstandig vertolken. Studenten voelen zich door deze vorm van onderwijs gesterkt in die rol. Dit academiejaar heeft elke student eenmaal een scenario gespeeld, maar de opleiding wenst de frequentie van het simulatie-onderwijs op te drijven, waar de commissie achterstaat. In de derde opleidingsfase hebben een drietal studenten een actieve rol binnen een bepaald scenario. Deze studenten weten wat de leerdoelen zijn, maar het verloop van het scenario wordt niet op voorhand bekend gemaakt. In de opleiding hebben een aantal docenten een opleiding gevolgd om de simulatiepop te besturen. De opleiding creëert volgens de commissie met het simulatieonderwijs een veilige leeromgeving voor de student, en onderzoekt het veilig beoordelen van de student die participeert aan het simulatieonderwijs. Een dergelijke beoordeling is er op dit moment nog niet. De commissie weet de ontwikkelingsgerichte houding van de opleiding binnen het competentie- en simulatie-onderwijs te waarderen.

De commissie heeft tijdens de visitatie overigens een bezoek gebracht aan de vaardighedslokalen en het simulatielokaal en meent dat deze moderne lokalen voorzien zijn van alle nodige en nieuwste materialen om studenten zo goed mogelijk te laten oefenen en hen simulaties aan te bieden.

Tijdens de stages wordt de transfer gemaakt van de in de skills lab aangeleerde en ingeoeffende vaardigheden en simulaties en de in de lessen verworven theoretische kennis. De studenten lopen in het eerste jaar ze-

ven weken stage, in het tweede jaar twaalf weken (verloskamer, materniteit, neonatologie, gynaecologie, enzovoort) en in de laatste opleidingsfase achttien weken; dit zijn negen weken stage in verloskamer, één week op intensieve zorgen en acht weken keuzestage (eerstelijnszorg, een extra stage verloskamer, consultaties, ...). Deze keuzestage of een internationale stage is meteen ook de keuzemogelijkheid die de student kan maken om zijn leerproces te sturen. Bij het lopen van de stages vullen de studenten een logboek in waarin de verschillende wettelijk verplichte verrichtingen zijn opgenomen. Wanneer de opleiding zou merken dat een student door omstandigheden nog weinig bevallingen heeft kunnen uitvoeren, probeert zij na te gaan of de student in kwestie in een groter ziekenhuis met veel bevallingen stage zou kunnen lopen. Studenten uit het afstandsonderwijs lopen vaak stages op momenten waarop de dagstudenten geen stage lopen. Deze overlap wordt vermeden om de leeransen van de afstandsstudenten zo optimaal mogelijk te houden. Hierbij aansluitend vernam de commissie dat studenten zeer flexibel moeten zijn om de verplichte aantallen van de prestaties te behalen. Dit uit zich soms in overwerken, weekendwerk en vakantiewerk, of inslapen op de stageplaats en opgebeld worden wanneer er een nakende bevalling is. De commissie wil de opleiding aansporen om het aantal stage-uren dat een student loopt te bewaken vanuit de school, en dit niet enkel aan de stagedienst over te laten. Dit vergt volgens de commissie een realistische berekening van het aantal bevallingen en het aantal stage-uren, rekening houdende met de kansen die zich normalerwijze aanbieden. De druk om het aantal bevallingen te halen en het enthousiasme van een student zijn immers soms zo groot, dat zij er niet voor terugdeinzen om op stage meerdere shifts na elkaar te werken.

De begeleiding tijdens bij de stages vindt de commissie degelijk. De docenten doen geen bedside begeleiding, tenzij de stagedienst daarom vraagt. Op de stagedienst zelf zijn mentoren of vroedvrouwen verantwoordelijk voor de begeleiding. De docenten van de opleiding doen wel aan procesbegeleiding. Wanneer de stagebegeleiders van de hogeschool langskomen op stage – meestal éénmaal per stageweek, bespreken zij in leergesprekken de leerdoelen die de student voor die stage heeft opgesteld. De studenten merken ook dat de begeleidende docenten regelmatig in gesprek gaan met de mentoren of de vroedvrouwen op de stagedienst, om zo feedback te vragen over de studenten die op dat moment werkzaam zijn op de dienst. De studenten mailen ook minstens wekelijks dagverslagen naar de stagebegeleiders, zodat zij de student regelmatig kunnen opvolgen. De commissie vernam dat de tussentijdse feedback op stage en stageopdrachten soms minder wordt gegeven, betreurt dit en beveelt aan dit wel te doen.

Dit is volgens de commissie immers essentieel voor de continuïteit van het leerproces van de student.

De commissie is onder de indruk van het pilootproject nieuw stageconcept in een leezorgcentrum, dat recent van start is gegaan na een positieve evaluatie van eenzelfde project in de opleiding Verpleegkunde. Voor de opleiding Vroedkunde wordt eerder van een leerafdeling gesproken in plaats van een leezorgcentrum. Enkele studenten van de tweede opleidingsfase hebben gedurende vijf weken stage gelopen op de materniteit van het AZ Groeninge in Kortrijk. Studenten volgen daarbij volledig de uren van de mentor, en worden verondersteld na vijf weken de eindverantwoordelijkheid te kunnen nemen op de materniteitsafdeling. De eerder vermelde totaalzorg die studenten soms missen, komt hier zeker aan bod. De opleiding wil dit concept nog verder verfijnen naar volgend academiejaar toe, en overwegen om ook de derdejaarsstudenten deze kans te geven. Ook de vertegenwoordigers van het werkveld die betrokken waren bij dit project waren positief, maar verwachten iets meer begeleiding vanuit de hogeschool. De commissie vindt het een meerwaarde indien elke student een dergelijke stage zou kunnen lopen.

De opleiding biedt aan de studenten van de tweede en derde opleidingsfase internationale stages aan. In vorige academiejaren had de student de mogelijkheid om een keuzeopleidingsonderdeel van drie studiepunten te volgen en een buitenlandse portfolio te maken wanneer die student in het buitenland stage liep. Dit is door recente wijzigingen niet meer in het standaard curriculum aanwezig, maar de student is nog steeds verplicht om de drie studiepunten op te nemen wanneer hij of zij naar het buitenland gaat. De coördinator internationalisering beoordeelt het portfolio van de uitgaande student. Als voorbereiding op de buitenlandse stage worden ook feedbackgesprekken met de studenten georganiseerd. De studenten vinden de buitenlandse stage leerrijk. De commissie was tevreden te vernemen dat de docenten de begeleiding van studenten in het buitenland opvolgen via wekelijkse gesprekken via Skype en gesprekken met de mentoren ter plaatse. De commissie vindt het een meerwaarde dat één van de docenten een plaatsbezoek uitvoert naar het desbetreffende land waar een student zich bevindt. Ook nieuwe stageplaatsen worden door de opleiding bezocht. Zo kan de opleiding de kwaliteit van de stageplaatsen in het buitenland van dichtbij bewaken. Het is volgens de commissie wel aan te bevelen om na een buitenlandse stage, nog een stage in België te voorzien. Een Belgische stage is een realistische afstudeerstage voor de student en een belangrijke referentie voor de opgedane ervaring in het buitenland.

Daarnaast werkt de opleiding verder aan internationalisering door internationalisation@home, een vaardigheidsles in het Frans, het opleidingsonderdeel Interculturele zorg, dag van de diversiteit, het raadplegen van internationale literatuur, een multiculturele uitstap naar Antwerpen, enzovoort. De commissie is toch van mening dat de opleiding nog meer inspanningen zou mogen leveren om het internationale aspect nog meer in het programma en het onderwijs te integreren. De opleiding denkt na over het mogelijk maken van 20 studiepunten onderwijs in het Engels voor inkomende studenten.

De opleiding ziet de bachelorproef als haar sluitstuk. Ter voorbereiding ervan krijgen studenten in de eerste en tweede opleidingsfase groepsopdrachten en dienen deze te presenteren, bijvoorbeeld in het opleidingsonderdeel Evidence Based Midwifery. Het eindwerk is bij het dagonderwijs eveneens opgevat als een groepswerk van maximaal vier personen. Er is zowel voor groepsopdrachten in de eerste opleidingsfase als het eindwerk peer assessment voorzien binnen de gevormde groepen. In het afstandsonderwijs zijn de eindwerken vaak individueel. De commissie is van mening dat uit de beoordeling van het eindwerk duidelijk moet blijken wat de individuele competenties van de studenten zijn, en is dan ook voorstander van het eindwerk als individueel werk in plaats van een groepswerk. Studenten kiezen een onderwerp, dat overigens ook door het werkveld kan aangebracht zijn, en formuleren een probleemstelling. De studenten met wie de commissie sprak, gaven aan dat zij zich voorbereid voelden om het eindwerk aan te pakken door de lessen EBM, het opzoeken van wetenschappelijke artikelen en de groepswerken. Het werkveld is tevreden dat zij als externe lezer of als genodigde bij de presentatie van het eindwerk aanwezig kan zijn. De commissie merkte op dat de opleiding de laatste tijd inspanningen levert om de bachelorproeven tot een hoger niveau te tillen. Wat de begeleiding van de bachelorproef betreft, heeft de opleiding een begeleider aangetrokken die een link naar wetenschappelijk onderzoek brengt en de studenten prikkelt om in dat proces mee te gaan. Dit waardeert de commissie.

De commissie bracht een bezoek aan de open leercentrum waarvan studenten gebruik maken om bronnenmateriaal te verzamelen en waar zij in kleinere lokalen in groep kunnen werken. De commissie zag ietwat verouderde werken in de mediatheek en beveelt de opleiding dan aan om ervoor te zorgen dat het bronnenmateriaal up-to-date blijft. De studenten gaven aan gebruik te maken van de mediatheekdiensten, zoals databanken en LIMO, een zoekplatform waarbij men in één zoekactie verschillende bronnen van elektronische bibliotheken en dus diverse wetenschappelijke informatiebronnen kan doorzoeken.

De commissie ontmoette tijdens het visitatiebezoek een gemotiveerd team van docenten die de nodige kwalificaties bezitten om deze opleiding vorm te geven. In het aanwervingsbeleid geeft de opleiding voorkeur aan docentvrouwen die een masterdiploma bezitten, die praktijkervaring hebben en die een didactische opleiding hebben genoten. Het docentenkorps telt 13 koppen, goed voor 7,4 VTE. De commissie waardeert het dat de opleiding aandacht schenkt aan de voeling met de praktijk. Daarom worden gastsprekers, voornamelijk artsen, aangetrokken die de specifieke vakinhoudelijke kennis bij bepaalde opleidingsonderdelen verzorgen. Zeven van de dertien docenten hebben een gedeeltelijke aanstelling en zijn ook nog werkzaam in de vroedkundige praktijk. De commissie stelt wel dat de combinatie van werken en lesgeven vaak zwaar is. De opleiding moet dus waakzaam blijven dat een dergelijke gecombineerde baan in de toekomst ook haalbaar blijft. Verder geeft de commissie een positief oordeel over de mogelijke bedrijfsstage die docenten kunnen lopen. De docenten mogen meer aangemoedigd worden om hieraan deel te nemen. Professionalisering is een vast onderdeel van de functionerings- en evaluatiegesprekken. De studenten met wie de commissie sprak, gaven aan de mogelijkheid te hebben om de docenten te evalueren, wat de commissie positief acht.

De commissie is tevreden dat de statutaire docenten een didactische achtergrond hebben, of verwacht worden een didactisch diploma te behalen. Wel meent de commissie dat er meer aandacht mag gaan naar de didactische ondersteuning en vorming van de gastsprekers. Dit gebeurt al voor een deel door de onderwijscoach die bijvoorbeeld examens van gastdocenten nakijkt, maar kan nog uitgebreid worden. Een meerwaarde zijn de vormingsactiviteiten van de hogeschool waaraan de docenten participeren, zoals een professionaliseringsnamiddag en een innovatietweedaagse.

In de opleiding zijn er ook een aantal personeelsleden die aan een doctoraat werken of actief zijn in het expertisecentrum Verpleegkunde en Vroedkunde. De commissie zag dat de opleiding deze onderzoeksattitude positief benadert en onderschrijft dit. In het expertisecentrum zijn een viertal onderzoekscoaches actief die de docenten ondersteunen in hun onderzoek en hen begeleiden om een aantal onderzoekslijnen uit te stippen. De commissie vernam dat het onderzoek van de docenten ook op een personeelsvergadering werd voorgesteld, wat zij een meerwaarde vindt. De commissie ondersteunt de wens van de opleiding om het gevoerde onderzoek zo een meer centrale plaats te geven in het curriculum.

De personeelsleden dienen een druk programma te verzorgen en veel te organiseren, waarvoor de commissie begrip heeft. Volgens de commissie heeft de individuele lector een goed overzicht van de eigen opdracht op een gedetailleerde opdrachtbrief, wat de transparantie verhoogt. De commissie stelde wel vast dat docenten de taken van hun collega's soms niet goed kennen. De commissie suggereert dan ook om meer het teamoverleg te stimuleren of de frequentie ervan op te drijven. Dit neemt niet weg dat de werkdruk hoog blijft, vooral voor gecombineerde opdrachten (lesgeven, stagebegeleiding, organiseren van een postgraduaatopleiding, ...). De motivatie van de docenten en administratieve ondersteuning die hen aangeboden wordt, maakt het voor hen haalbaar. Toch is er blijvende aandacht nodig voor de werkdruk van personeelsleden. Ook dient de opleiding te bewaken dat de uren in vakantieperiodes die docenten spenderen aan stagebegeleiding, in de loop van het academiejaar kunnen opgenomen worden.

De kwaliteitszorg in de opleiding verloopt volgens het IMWR-model dat de hogeschool gebruikt (Inspireren, Mobiliseren, Waarderen en Reflecteren). Een projectgroep kwaliteitszorg voert periodiek metingen uit in de departementen, zoals bevestigingen van studenten en personeel, bevestigingen van werkveld en alumni, curriculumevaluatie, studietijdmeting en een bevestiging van niet-inschrijvers en afhakers. De bevestiging van niet-inschrijvers vindt de commissie een interessant gegeven. De commissie stelde met tevredenheid vast dat de stakeholders die zij sprak, zich over het algemeen gehoord voelen in de opleiding. Zij kunnen hun vragen en opmerkingen in verschillende formele en informele settings kwijt, zoals in de opleidingsadviesraad of de studentenraad.

Het departement Gezondheidszorg werkt een meerjarenplan uit dat jaarlijks in een strategisch plan wordt geconcretiseerd. De resultaten van functioneringsgesprekken, overlegorganen, studietijdmetingen, focusgesprekken en de andere metingen en de aanbevelingen van vorige visitatiecommissie liggen aan de basis hiervan. Wat de opvolging van de aanbevelingen van de vorige visitatie betreft, is de commissie van mening dat de opleiding de aanbevelingen wel ter harte heeft genomen. Toch ziet de commissie op bepaalde vlakken weinig groei sinds de vorige visitatieronde. Enkele aanbevelingen van de vorige visitatiecommissie zijn niet of in een laat stadium aangepakt. Een voorbeeld is het stimuleren van docenten om werkvormen uit te werken. Het was volgens de commissie beter geweest indien dergelijke aanbevelingen sneller waren opgevolgd. De commissie wil hier wel bij aanvullen dat zij op het vlak van competentiedenken wel evoluties in de opleiding heeft gezien.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 - Gerealiseerde eindniveau

De commissie beoordeelt het gerealiseerde eindniveau van de opleiding Vroedkunde als VOLDOENDE.

De commissie hecht veel belang aan de toetsing van de verschillende opleidingsonderdelen en van de beoogde competenties, die mede de kwaliteit van het gerealiseerde eindniveau bepaalt. De commissie vernam dat de opleiding bezig is met het uitwerken van een toetsingssysteem en -beleid waarbij de kwaliteit van de toetsing door middel van validiteit, betrouwbaarheid en transparantie bewaakt wordt. De opleiding tracht in haar toetsing en de selectie van de toetsvormen rekening te houden met bovenstaande principes, en ook met de werkvormen die tijdens het onderwijs aangeboden worden, wat de commissie kan waarderen. Zo zijn er al stappen gezet om naar een meer integratieve toetsing te gaan, en spreekt de opleiding ook de wens uit om te onderzoeken hoe en of het simulatieonderwijs getoetst kan worden en hoe peer assessment in de opleiding kan worden ingezet. De commissie beveelt met betrekking tot het evalueren van het simulatieonderwijs aan om na analyse een besluit te nemen over de concrete aanpak van de beoordeling uitgaande van de doelen die de opleiding stelt. De commissie ziet een degelijke evolutie in de toetsing, en meent dat de geleverde inspanningen van de opleiding aantonen dat de transparantie en betrouwbaarheid van de toetsing verhoogd worden. Daarom heeft zij voor deze opleiding aan deze generieke kwaliteitswaarborg de score voldoende toegekend. Toch is de commissie van mening dat de opleiding zeker nog een flinke inspanning moet leveren. Zo mist de commissie op papier welke stappen de opleiding zet om de objectiviteit in de toetsing te garanderen. De opleiding zou met andere woorden meer moeten documenteren waarom een bepaalde score volgens voor iedereen transparante beslisregels omhoog of omlaag zou gaan, wat er op zo'n moment precies gebeurt en hoe dit verloopt. Ook ligt de verantwoording voor beoordeling van toetsen bij de docenten zelf. Verbetersleutels liggen niet altijd vast. Volgens de commissie kan dit nog een schijn van subjectiviteit in de toetsing opwekken. De opleiding werkt voor sommige toetsvormen (zoals toetsing van de stage en de bachelorproef) met meerdere beoordelaars, die een weging maken. Op zich past dit volgens de commissie binnen het competentiegericht evalueren, namelijk rekening houdend met interbeoordelaarsbetrouwbaarheid of intersubjectiviteit, maar ook hier mist de commissie de documentatie ervan. Het is immers niet de bedoeling om afspraken vast te leggen op het moment van de beoordeling. De commissie had graag afspraken die van tevoren gemaakt waren gezien en beveelt

ook aan deze blijvend bij te sturen. De commissie haalt aan dat de door het team gevolgde vormen in verband met evaluatie – wat de commissie overigens aanmoedigt – hierin een rol kunnen spelen. Ook meent de commissie dat er vaak sprake is van samenwerking tussen enkele lectoren op het vlak van onderwijs en toetsing, maar dat het overleg en de samenwerking tussen de grotere groep docenten omtrent deze materie nog kan opgedreven worden.

De studenten konden bevestigen dat zij de evaluatiecriteria kennen door de ECTS-fiches, de uitleg die hen in de lessen wordt verschaft en ook voorbeeld-examen vragen die soms in het cursusmateriaal aanwezig zijn. Zo komen zij niet voor verrassingen te staan. Zij hebben via de klasverantwoordelijke ook inspraak in het examenrooster en haalden aan gehoord te zijn wanneer zij hierin wijzigingen aanbrengen. Wel vinden studenten het zwaar wanneer examens vlak na de stage gepland wordt, aangezien zij op stage geen tijd hebben om veel theorie in te studeren. De opleiding zou kunnen overwegen om de planning van examens vlak na de stages te herdenken. De commissie vernam ook dat studenten om meer feedback vragen bij het maken van hun opdrachten. Ook hier dient de opleiding rekening mee te houden. De ombudspersoon is gekend bij de studenten, en behandelt vooral zaken omtrent verplaatsingen en hernemen van examens bij ziekte van de student.

De commissie is tevreden met verbeter sleutels, maar raadt aan deze voor alle toetsen en alle docenten te hanteren en goed met elkaar af te stemmen, wat nu nog niet het geval is. De docenten kennen de studenten goed en er is een laagdrempelig contact tussen beide partijen. De commissie meent dat de in de opleiding voorhanden verbeter sleutels ervoor zorgen dat de docenten objectiever kunnen evalueren. Ook indien er meerdere antwoorden mogelijk zijn, raadt de commissie aan om meerdere verbeter sleutels te voorzien. Bij vaardigheidsexamens zijn checklisten beschikbaar die de docenten van commentaar voorzien en die studenten kunnen inkijken, wat de commissie als positief beoordeelt.

De evaluatie van de stage verloopt volgens de commissie op een degelijke manier en gebeurt aan de hand van de stagefiches die in overleg met de Associatie KU Leuven zijn opgesteld. Dat deze fiche wordt gebruikt door alle hogescholen uit de Associatie KU Leuven, vinden de vertegenwoordigers van het werkveld transparant. Op mentoren avonden en –bijeenkomsten krijgen zij verdere informatie over het gebruik van de beoordelingsfiches en de competenties/rollen bij de beoordeling van en feedback aan

de student. De studenten evalueren ook zichzelf en hun handelen aan de hand van een dergelijke fiche. Voor de eindevaluatie gaat de praktijklector uit de hogeschool in overleg met de stagementor, liefst in het bijzijn van de student. De eindevaluatie, en dus het finale punt, is een weging waarbij ook de stageopdracht een rol speelt. Daarbij komen alle stagebegeleiders uit de opleiding bij elkaar en leggen de definitieve score voor de stage en de stage-opdracht vast, afhankelijk van de evolutie die de student doormaakt. De student krijgt pas bij de uitreiking van haar rapport op het einde van het academiejaar een cijfer voor de stage. De commissie vernam dat het voor de studenten soms niet helemaal duidelijk is hoe het eindcijfer na verschillende stages binnen een academiejaar berekend is. De commissie waardeert de insteek van de opleiding om rekening te houden met de mate van groei die een student heeft doorgemaakt, maar vindt het een meerwaarde om een dergelijke rekensleutel of de wegingsfactoren te expliciteren naar de studenten toe. Ze is wel positief dat de rekensleutels variëren afhankelijk van de opleidingsfase waarin de student zich bevindt. In de derde opleidingsfase wordt een student immers verondersteld minder of geen onvoldoendes te scoren. Een student die niet slaagt op stage bij de eindevaluatie wordt niet gedelibereerd en dient de stage in een geïndividualiseerd traject te hernemen. De student krijgt wel feedback over het waarom van het niet-slagen. Hetzelfde geldt indien een student niet zou slagen voor de bachelorproef.

De commissie heeft enkele bedenkingen en twijfels bij de beoordeling en het niveau van de bachelorproef. Zij acht het niveau van de bachelorproeven wisselend, maar over het algemeen voldoende. Toch dient de opleiding ook hier nog meerdere inspanningen te leveren om het niveau van de eindwerken naar een hoger niveau te tillen. De beoordeling van de bachelorproef hangt samen met de presentatie ervan, en het portfolio dat de student opstelt. Er zijn meerdere beoordelaars aanwezig, namelijk de interne promotor (docent van de opleiding), externe promotor uit het werkveld, en externe lezers, die de beoogde competenties beoordelen als “niet aanwezig”, “onvoldoende aanwezig”, “voldoende aanwezig” of “beheerst aanwezig” en waaruit één totaalcijfer resulteert. Er zijn voor deze stakeholders afzonderlijke beoordelingsformulieren aanwezig, aangezien de opleiding ervan uitgaat dat externe betrokkenen een aantal zaken uit de procesbegeleiding (bijvoorbeeld teamwork van de student), niet kan beoordelen. Ook het portfolio wordt enkel door de interne promotor(en) beoordeeld. De commissie stelt vooral haar vragen bij het feit dat de student, naast drie voorgestelde competenties (zich permanent bijscholen, adequaat communiceren en samenwerken, en projectmatig plannen en organiseren), één

algemene competentie (uit het Structuurdecreet) kan kiezen om tijdens de bachelorproef uit te werken. De commissie vraagt zich af waarom de opleiding deze keuze gemaakt heeft, en zou het logischer vinden indien met de bachelorproef alle algemene competenties beoogd en ook getoetst worden. Ook wil de commissie de opleiding aanmoedigen om alle beoordelingen van alle interne en externe beoordelaars ook daadwerkelijk te documenteren. De commissie keek beoordelingsformulieren in waarin bepaalde cijfers of beoordelingen ontbraken, wat zij betreurt. De studenten ontwerpen voor hun bachelorproef een logo of werken iets uit met financiële sponsering. De commissie ziet daar de meerwaarde niet van in, aangezien dit geen vroedkundige competentie is. De commissie kreeg ook de indruk dat er bij bepaalde eindwerken geen focus was, dat de eindwerken soms te uitgebreid zijn en er geen antwoord op de vraagstelling komt. Verder is het zo dat het onderwijs- en examenreglement toelereerbare tekorten van een bepaald percentage van studiepunten toelaat. In theorie zou dit kunnen gelden voor de bachelorproef wanneer een student een anders foutloos parcours aflegt, waar de commissie sterke twijfels over uitspreekt, aangezien de bachelorproef als het sluitstuk van de opleiding wordt gezien en het competenties betreft die zeker moeten worden aange-toond om te kunnen afstuderen. Ook keek de commissie verbeterleutels voor de bachelorproef in, waaruit bleek dat de norm van de beoordeling op 16 punten van 20 ligt, wat zij vreemd vindt. Volgens de commissie mogen bachelorproeven die aan alle criteria voldoen beloond worden met het maximum aantal punten.

Het werkveld is, zo blijkt uit de gesprekken met de commissie en uit een bevraging van 2011 aan het werkveld en alumni, over het algemeen tevreden over het niveau van de afgestudeerden. Ze zijn het er over eens dat een afgestudeerde Vroedkundige sowieso nog enige tijd begeleiding nodig heeft bij de instap in het werkveld om de specifieke geplogenheden op een bepaalde dienst onder de knie te krijgen. Ook de afgestudeerden met wie de commissie sprak, voelden zich vrij goed voorbereid op de instap in het werkveld en hebben naar eigen zeggen voldoende bagage meegekregen door het volgen van de opleiding. Dit geldt ook voor de studenten van het afstandsonderwijs. Volgens het werkveld is het inzicht krijgen in de totaal-zorg voor de patiënt (met inbegrip van nazorg, afwerken van het dossier, ...), en de autonomie van de student een blijvend werkpunt.

De studenten zijn op voorhand op de hoogte dat werk vinden als vroed-vrouw na hun afstuderen, geen sinecure is. Dit heeft te maken met het feit dat de markt verzadigd is wat vroedvrouwen betreft, maar er toch een

hoge instroom zichtbaar is van studenten in de opleiding Vroedkunde. Vele afgestudeerden vinden dan ook werk in een mobiele equipe of gaan eerst aan de slag als verpleegkundige. Wanneer het wetsvoorstel in voege treedt dat vroedvrouwen geen verpleegkundige handelingen meer mogen stellen, verkleinen de kansen op werk nog meer. De commissie stelt dat de opleiding haar instromende studenten daarvan blijvend op de hoogte moet stellen.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding haar in-, door- en uitstroomgegevens systematisch analyseert. 40% van de studenten valt uit tijdens of na het eerste academiejaar (afhaken of door tegenvallende examenresultaten). De opleiding verklaart dit cijfer ook door het afstands-onderwijs en het vrij hoge afhaakpercentage daarin. De commissie is wel tevreden te vernemen dat de opleiding afhaakbevragingen organiseert, en een aantal jaar geleden ook telefonisch enkele afhakers heeft bevraagd over hun motivatie.

De gemiddelde doorlooptijd van een student vanaf de start van de opleiding tot het behalen van het diploma is 39 maanden voor de reguliere studenten. Voor de afstandsstudenten zijn geen cijfers beschikbaar. 25% van de studenten behaalt het diploma binnen de vooropgestelde studieduur van 3 jaar. Studenten die Verpleegkunde als vooropleiding hebben, kunnen door vrijstellingen het diploma Vroedkunde na twee jaar behalen.

Integraal eindoordeel van de commissie

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau	V
Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces	V
Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau	V

Vermits generieke kwaliteitswaarborg 1 als voldoende wordt beoordeeld, generieke kwaliteitswaarborg 2 als voldoende en generieke kwaliteitswaarborg 3 als voldoende, is het eindoordeel van de opleiding Vroedkunde aan de Katholieke Hogeschool Vives Zuid, conform de beslisregels, voldoende.

Uit de reactie van de opleiding op de eerste terugmelding heeft de commissie vernomen dat de opleiding op basis van de aanbevelingen in het rapport reeds verbeteracties heeft opgestart.

Samenvatting van de aanbevelingen in het kader van het verbeterperspectief

Generieke kwaliteitswaarborg 1 – Beoogd eindniveau

- De commissie beveelt de opleiding aan te kiezen voor één sturend en leidend competentieprofiel.
- De commissie raadt de opleiding aan om de niveaus in het competentieprofiel duidelijker te benoemen en consequent te hanteren.
- De commissie beveelt dus aan om de visie (9 aspecten) explicieter vorm te geven in curriculum en toetsing en bekender en meer gedragen te maken bij de betrokkenen van de opleiding.
- De opleiding mag meer de internationale eisen en benchmarking duidelijk stellen bij het uitwerken van haar visie.
- De commissie raadt de opleiding aan om blijvend en frequent met het werkveld en alle andere belanghebbenden in overleg te gaan over het competentieprofiel.

Generieke kwaliteitswaarborg 2 – Onderwijsproces

- De commissie raadt de opleiding aan om de vroedkundige rollen duidelijk herkenbaar te maken in de ECTS-fiches, en op de ECTS-fiche alle nodige informatie, bijvoorbeeld over lesmaterialen, te noteren.
- De commissie pleit voor de explicitering van de samenhang van het onderwijsprogramma. Meer thematisch geïntegreerd onderwijs, gekoppeld aan een geïntegreerde toetsing van alle opleidingsonderdelen, is volgens de commissie een meerwaarde.
- De commissie adviseert om evidence based midwifery nog meer in het programma aan bod te laten komen en de integratie ervan in alle onderdelen van het programma duidelijker te stellen.
- De commissie raadt de opleiding aan om in het programma autonomie en zelfstandigheid van de studenten en het zicht krijgen van de student op de totaalzorg van de patiënt, meer aan te sturen.
- De opleiding dient meer vroedkundige voorbeelden in het cursusmateriaal hanteren.
- Volgens de commissie is het aangewezen dat de opleiding meer variatie brengt in de aangeboden werkvormen, en dat deze minder docentafhankelijk worden gemaakt.
- De commissie adviseert de opleiding om de kwaliteit van het cursusmateriaal van de gastdocenten te bewaken en hierin een EBM werkwijze als voorbeeld te stellen. Ook vraagt de commissie de opleiding om na te denken over het gebruik van actuele leerboeken. Het filmmateriaal mag worden uitgebouwd en maximaal worden ingezet in het programma.
- De opleiding moet erover waken dat het aantal uren zelfstudie na de les- en stageuren een realistische verwachting blijft. De commissie wil de opleiding ook aansporen om het aantal stage-uren dat een student loopt te bewaken vanuit de school, en dit niet enkel aan de stagedienst over te laten.
- Het is voor de commissie wenselijk om standaard met alle studenten, ook de reguliere studenten, een intakegesprek te voeren.

- De opleiding moet blijvende aandacht schenken aan het verzekeren van de nodige stageplaatsen. Het concept van geassisteerde bevalling dient duidelijker te worden gedefinieerd voor alle stakeholders.
- Het is volgens de commissie aan te bevelen om na een buitenlandse stage, nog een stage in België te voorzien.
- De commissie vindt het een meerwaarde om een docent beschikbaar te maken die studenten tijdens oefenmomenten van de vaardigheden kan bijsturen.
- De commissie pleit voor het heroverwegen van de vrijstelling voor de bachelorproef.
- De commissie beveelt de opleiding aan om internationalisering in het programma nog meer uit te breiden.
- De commissie pleit voor het up-to-date houden van de werken in de mediatheek.
- De opleiding mag de docenten meer aanmoedigen om deel te nemen aan de bedrijfsstage.
- De commissie adviseert de opleiding om meer tussentijdse feedback te geven op opdrachten of op stage.
- De opleiding moet meer aandacht schenken aan de didactische scholing van de gastdocenten.
- De commissie raadt de opleiding aan om meer overlegmogelijkheden in het docententeam te voorzien.
- De commissie vindt dat de werkdruk van het personeel van de opleiding een blijvend aandachtspunt is.

Generieke kwaliteitswaarborg 3 – Gerealiseerd eindniveau

- De commissie pleit voor de verdere uitbouw van het toetsbeleid waarbij de gezette of te zetten stappen duidelijk en indien nodig op voorhand gedocumenteerd moeten worden om de objectiviteit van de toetsing te garanderen.

- Het hele docententeam moet volgens de commissie vaker in overleg gaan over de toetsing.
- De commissie raadt aan verbeter sleutels voor alle toetsen en alle docenten te hanteren.
- De commissie vraagt de opleiding te overwegen om de planning van examens vlak na de stages te herdenken.
- De commissie adviseert de opleiding om de knoop door te hakken over de beoordeling van het simulatieonderwijs.
- De commissie beveelt de opleiding aan de beoordeling van de bachelorproef bij te sturen. Dit gaat zowel over het herdenken van de keuze van één algemene competentie in plaats van alle, het documenteren van de beoordelingen van alle beoordelaars, het tolereerbare tekort dat voor de bachelorproef kan gelden, en de norm van 16/20 als hoogste cijfer voor de bachelorproef.
- De opleiding moet haar instromende studenten blijvend op de hoogte brengen van de tewerkstellingskansen.

BIJLAGE

Personalia van de leden
van de visitatiecommissie

Marion Van Harn (1957) haalde haar HBO-diploma Cultureel en maatschappelijk werk, alsook het HBO-diploma Verloskunde in Rotterdam. In 2006–2007 behaalde ze het certificaat voor de Master Zorgmanagement aan het iBMG/EUR en heeft in december 2012 de Master Educational management aan de Nederlandse School voor Onderwijsmanagement succesvol afgerond. Zij was vijftien jaar werkzaam als zelfstandig verloskundige, waarvan twaalf jaar als praktijkhouder in een eigen verloskundige praktijk te Rotterdam-Zuid. Nadien werd zij docent in de HBO Bachelor Verloskunde in de Verloskunde Academie Rotterdam (VAR). Haar huidige functie is die van onderwijsmanager van de Bachelor Verloskunde aan het VAR, onderdeel van de Hogeschool Rotterdam. Tevens is zij lid van het MT van het Instituut voor Gezondheid.

Letty Annijas (1975) behaalde het diploma Onderwijskunde aan de Universiteit van Amsterdam. Zij startte haar carrière als onderwijskundig adviseur bij het adviesbureau Kessels en Smit, the learning company. Sinds 2003 is zij als onderwijsdeskundige werkzaam in het hoger onderwijs. Tot augustus 2012 was zij werkzaam bij de opleiding Verloskunde van de Verloskunde Academie Rotterdam. Vanaf augustus 2012 werkt zij als docent en onderwijsontwikkelaar bij een nieuwe opleiding Medisch Hulpverlener aan de Hogeschool Rotterdam. Sinds 2010 is zij eveneens onderwijskundig beoordelaar bij SANA, de stichting Accreditatie Nascholing Apotheekmedewerkers.

Bernadette Bijmens (1966) haalde het diploma van Gegradueerde Ziekenhuisverpleegster aan het Sint-Elisabeth instituut voor Verpleegkunde in Leuven, gevolgd door het toenmalige specialisatiejaar Vroedkunde. Zij werkt sinds het begin van haar carrière in het UZ Gasthuisberg in Leuven, eerst als verpleegkundige en vroedvrouw op de afdelingen gynaecologische heekunde, bevallingskwartier en daghospitaal gynaecologie. Daarna bekleedde zij een tiental jaar de functie als hoofdverpleegkundige gynaecologie (heekunde). Sinds augustus 2003 werkt zij er in de functie van hoofdvroedvrouw van het bevallingskwartier. Zij heeft bijgevolg ook enkele bijkomende opleidingen gevolgd, zoals de Kaderopleiding voor hoofdverpleegkundigen, en het Clinical Leadership Project van UZ Leuven. Sinds september 2004 is zij gastdocent in de opleiding Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Leuven (6 uur per jaar). Zij is sinds 1990 lid van het VLOV, de Vlaamse Organisatie van Vroedvrouwen. In deze beroepsorganisatie is zij sinds 2003 actief lid van en sinds 2008 voorzitter van de werkgroep hoofdvroedvrouwen.

Micha Morak (1982) behaalde twee bachelordiploma's, namelijk de Bachelor Restauratie en Conservatie Steen aan de Hogeschool Antwerpen (huidige Artesis Hogeschool Antwerpen) en de Bachelor Vroedkunde aan de Karel-de-Grote Hogeschool in Antwerpen. Na een buitenlandse stage in Italië, ging zij twee jaar aan de slag als voltijds vroedvrouw op de dienst Verloskamer en Midwifery Led Team in het Ealing Hospital te Londen, waar zij ook diverse bijscholingen volgde en studenten begeleidde. Zij werkte voorheen als vroedvrouw in de zelfstandige praktijk De Geboorte-Wijzer waar zij perinatale begeleiding en thuiszorg in de regio Antwerpen verzorgde. Momenteel is zij werkzaam in de vroedkunde duopraktijk Wonderbaar. Zij is eveneens een negental uur per week werkzaam als vroedvrouw in de gynaecologie-praktijk te Beveren.

Moenie Van der Kleyn (1964) haalde haar diploma van verloskundige aan de ROV Rotterdam. Na autonoom werkzaam te zijn in een verloskundige praktijk in Den Haag, verhuisde zij in 1991 naar Oostenrijk alwaar ze werkzaam was in verschillende verloskundige praktijken. Sinds 2007 is ze verbonden aan de opleiding Verloskunde van de Fachhochschule Joanneum te Graz in Oostenrijk. Sinds 2011 is zij het opleidingshoofd van deze opleiding. Tevens is zij bestuurslid van de Kamer van Oostenrijkse Verloskundigen.

Elke Deboosere (1989) behaalde het diploma van Bachelor in het Onderwijs: Kleuteronderwijs aan de Katholieke Hogeschool Leuven. Meteen daarna startte zij in dezelfde hogeschool de opleiding tot Bachelor in de Vroedkunde, waarin zij dit jaar zal afstuderen. Zij is klasverantwoordelijke in de opleiding Vroedkunde van de Katholieke Hogeschool Leuven. In haar vrije tijd is zij monitrice bij Kom Op Tegen Kanker in Brussel, en (hoofd) monitrice bij de Kazou Sint-Michielsbond in Brussel waar zij onder andere activiteiten op kampen begeleidt voor kinderen tussen 7-18 jaar. Zij heeft van september tot december 2013 een stage gelopen in Kameroen in het kader van de opleiding Vroedkunde.

Farah Braeckman (1987) heeft haar bachelordiploma Verpleegkunde, met als optie Sociale Verpleegkunde, aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven in 2013 behaald. Voor zij haar opleiding in het hoger onderwijs begon, heeft zij een vijftal jaar werkervaring genoten bij Bake it bvba.

Reinout Van Zandycke is laatstejaarsstudent communicatiemanagement (professionele Bachelor) aan de Hogeschool West-Vlaanderen. Als afstudeertraject koos hij voor 'woordvoerder'. Zijn grote stage doet hij bij AXA Belgium. Stages bij SAVVY (PR- en communicatiebureau), de Vlaamse Land-

maatschappij en UNIZO heeft hij al achter de rug. De titel van zijn eindwerk luidt: 'Hoe moeten politici Twitter als Pr-tool gebruiken'. Daarnaast neemt Reinout tal van engagementen op. Zo is hij actief in de studentenraad, (Vlaamse) jeugdraad en de Raad Van Besuur van Howest. In 2011 richtte hij ook VZW Jong & Democratisch op: een vereniging die werkt rond jongerenparticipatie. Hij is er nog altijd actief als voorzitter. Reinout zetelde ook in de visitatiecommissie die in het voorjaar van 2013 de opleiding Communicatiemanagement aan de Arteveldehogeschool Gent en Erasmushogeschool Brussel bezocht. In de toekomst hoopt Reinout een job te vinden waar hij zijn passies voor communicatie en politiek kan combineren.

